

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Από το Αστεροσκοπείο της Βαγδάτης
στα σύγχρονα ερευνητικά ιδρύματασελ. 5
2. Εν αρχή πν το Αστεροσκοπείο και μετά τη Ακαδημία Αθηνών
Οι ενεργέτες των αρχαιότερων ερευνητικού ιδρύματος στη Βασικάνιασελ. 9
3. Χρονολόγιο Γεωργίου και Σίμωνος Σίνασελ. 43
4. "Οδηγοί και διδάσκαλοι οι πρώην πρόγονοί μας" ...
Λόγος των Βούρη καιά την τελείη θεμεδίωσης του Αστεροσκοπείουσελ. 45
5. Βιβλιογραφίασελ. 64

Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ-ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΟΝ: Τάκης Κατσιμάρδος

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΚΔΟΣΗΣ: Φωτεινή Ασημακοπούλου,
Βάσιας Τσοκόπουλος

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ: Σ' αυτό το τεύχος γράφουν
ο Νίκος Ματσόπουλος και ο Θύμιος Νικολαΐδης

ΕΡΕΥΝΑ: Γιώργος Βατλάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Λάμπρος Γαλάνης

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Βαρβάρα Βεντούρη

ΑΤΕΛΙΕ: Κατερίνα Κωνσταντοπούλου

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ "ΗΜΕΡΗΣΙΑ"

ΕΚΔΟΤΗΣ: Πέτρος Αντωνιάδης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κώστας Καλλίσης

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΗΜΕΡΗΣΙΑ Α.Ε.Ε.

"ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Ν.2121/1993 ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΗΣ (ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΚΥΡΩΘΕΙ ΜΕ ΤΟΝ Ν.100/1975) Η ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑ
Η ΑΝΑΠΑΡΑΓΓΩΓΗ-ΟΛΙΚΗ, ΜΕΡΙΚΗ, ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ- Ή ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΦΡΑΣΗ Η ΔΙΑΣΚΕΥΗ, ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΕΝΒΕΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΕ ΟΙΟΔΗΠΟΤΕ
ΜΕΣΟ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟ, ΜΗΧΑΝΙΚΟ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ, ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΟ, ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ή ΆΛλο, ΑΝΕΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΆΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ."

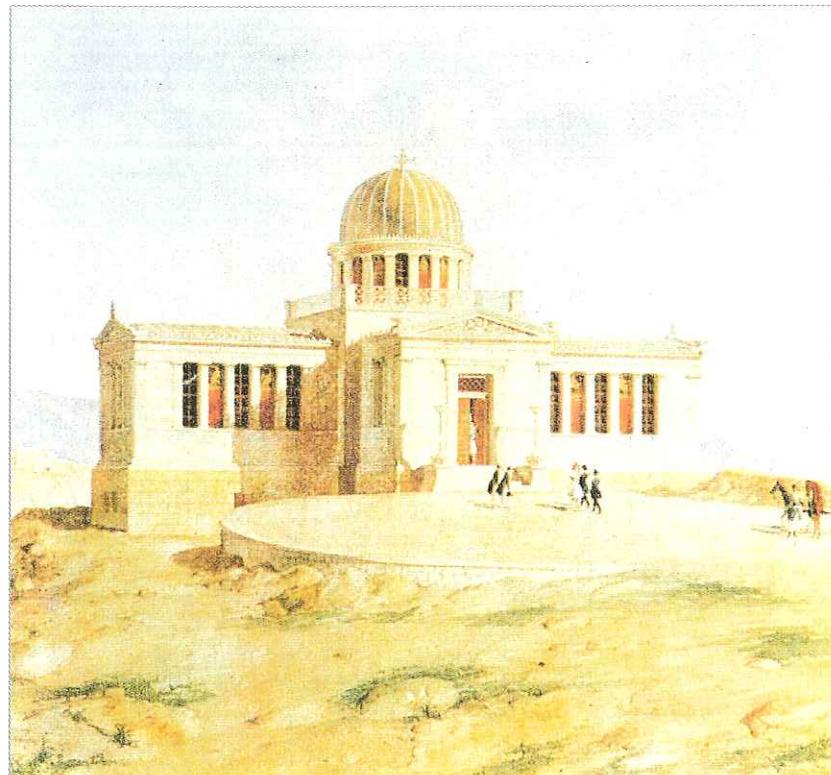
Πίνακας του
Γάλλου ζωγράφου
Αντουάν Καρόν
(1515-1593), ο
οποίος
απεικονίζει
αστρονόμους να
παρατηρούν μία
έκλειψη. Εκλειψη
ηλίου είχαμε και
την ημέρα
θεμελώσας του
Αστεροσκοπείου
Αθηνών...

Από το Αστεροσκοπείο της Βαγδάτης στα σύγχρονα ερευνητικά ιδρύματα

Tο Αστεροσκοπείο Αθηνών, με το νεοκλασικό του κτίριο σε σχήμα σταυρού και τον μολύβδινο θόλο στο λόφο των Νυμφών απέναντι από τα προπύλαια της Ακρόπολης, είναι ένα από τα λίγα εναπομείναντα σημεία αναφοράς της παλιάς Αθήνας, όπως τα κύρια γύρω από το παλιό Πανεπιστήμιο ή την Παλιά Βουλή. Σήμερα, το συγκρότημα του λόφου Νυμφών στεγάζει τις διοικητικές υπηρεσίες και κάποια ινστιτούτα του Ερευνητικού Κέντρου που ονομάζεται Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (ΕΑΑ) και εποπτεύεται από τη γενική γραμματεία Ερευνας και Τεχνολογίας του υπουργείου Ανάπτυξης. Το ΕΑΑ διαθέτει, πλέον, εγκαταστάσεις και σε άλλα μέρη. Καταρχάς, στον λόφο στους πρόποδες της Πεντέλης, όπου εκτός από τα γραφεία των ερευνητών φιλοξενείται ένα από τα πλέον σημαντικά τηλεσκόπια του 19ου αιώνα, δώρο του αστεροσκοπείου του Κέιμπριτζ το 1955. Το τηλεσκό-

Σχέδιο του Αστεροσκοπείου από τον Θ. Χάνσεν. Αρχικά, το Αστεροσκοπείο επρόκειτο να γίνει στο λόφο του Λυκαβηττού, τελικά προτιμήθηκε ο λόφος των Νυμφών σε υψόμετρο 102, 81 μ. εκεί όπου ήταν το παρατηρητήριο του Αθηναίου αστρονόμου Μέτωντος (432 π.Χ.). Πολύτιμες ήταν οι υποδείξεις του ονομαστού Δανού αστρονόμου Schuhmacher (1780-1850).

πιο είχε παραγγείλει στον Τόμας Κουκ ο βαθύπλουτος Αγγλος μηχανικός Ρόμπερτ Σίρλινγκ Νιούαλ και, όταν το παρέλαβε, το 1872, ήταν το μεγαλύτερο διοπτρικό τηλεσκόπιο στον κόσμο.

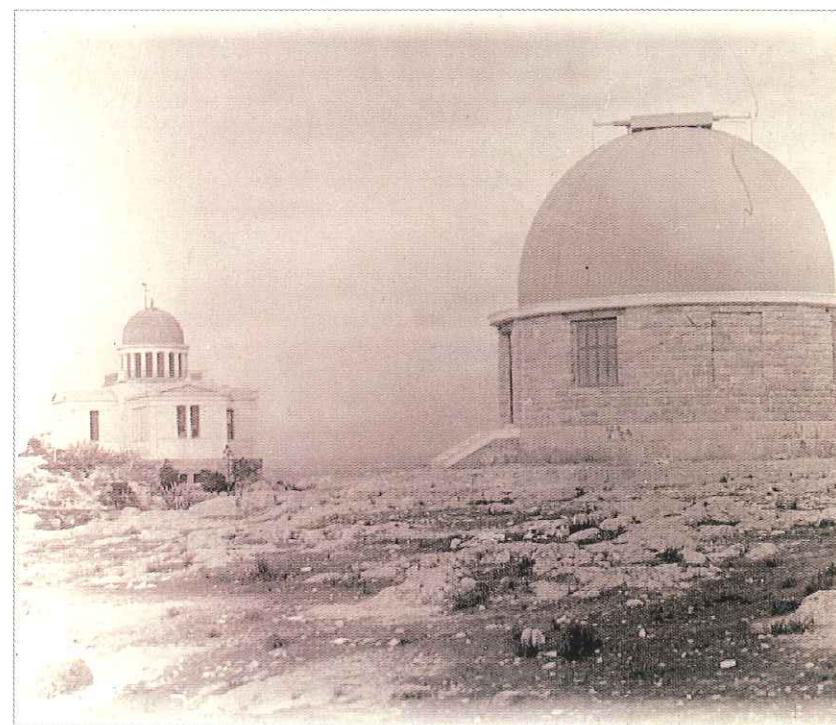
Τα αστεροσκοπεία είναι οι παλαιότεροι θεοροί οργανωμένων έρευνας στον κόσμο. Για την ύπαρξη οργανωμένων αστεροσκοπείων στον αρχαίο κόσμο δεν γνωρίζουμε, αν και είναι πιθανόν ένα τέτοιου είδους ίδρυμα να υπήρχε στην Αλεξανδρεία την εποχή του Πτολεμαίου, τον 2ο αι. μ.Χ. Αυτό, όμως, που είναι βέβαιο, είναι η ύπαρξη οργανωμένων ιδρυμάτων αστρονομικής έρευνας στον ισλαμικό κόσμο· το πρώτο τον 8ο αιώνα, κοντά στη Βαγδάτη και τη Δαμασκό, και έκτοτε σε διάφορα μέρη του αραβικού κόσμου και, αργότερα, σε μέρη των μογγολικών κινήσεων.

Οι αστρονόμοι του Ιολάμ, συνεχιστές του έργου των αρχαίων Ελλήνων, προσπάθησαν οργανωμένα να βελτιώσουν τις αστρονομικές σταθερές του Πτολεμαίου τον οποίο οι ίδιοι, αλλά και όλοι οι μεταγενέστεροι, θεώρησαν τον μεγαλύτερο αστρονόμο όλων των εποχών. Ενα από τα σπουδαιότερα ιδρύματα του ισλαμικού κόσμου, τόσο όσον αφορά το κύριο και τα όργανα όσο και την ομάδα των αστρονόμων, ήταν αυτό που ίδρυσε ένας εγγονός του Τζεγκίς Χαν στη Μάραγα της Περσίας τον 13ο αιώνα, όπου ταξίδεψαν, μεταξύ άλλων, και Βυζαντινοί. Οι τελευταίοι διέδωσαν στον ελληνικό και, αργότερα, στον λατινικό κόσμο την περσική αστρονομία.

Από την αρχαιότητα, ήδη, η αστρονομία θεωρείτο η σπουδαιότερη των

επιστημών, επιστέγαζε την αριθμητική, τη γεωμετρία και την αρμονία και συντριζόταν στις γνώσεις και των τριών. Η σημασία της δεν ήταν μόνον πρακτική (υπολογισμός ημερολογίου και, γενικότερα, του χρόνου) ή φιλοσοφική (Θεωρία του Σύμπαντος, σύστημα του Κόσμου). Η αστρονομία ήταν το υπόβαθρο της αστρολογίας, καθώς χωρίς τον καθορισμό των θέσεων των ουρανίων σωμάτων σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, οι αστρολογικοί υπολογισμοί, όπως τουλάχιστον τους καθόρισε ο Πτολεμαίος στο αστρολογικό του σύγγραμμα Τετράβιβλος, είναι αδύνατοι. Όσο για την αστρολογία, μέχρι τον 18ο αιώνα - αυτόν του Διαφωτισμού- υπήρχε μία "επιστήμη" ή "τέχνη", στην οποία προσέφευγαν οι περισσότεροι πιγμόνες προτού λάβουν κάποια σημαντικά απόφαση και αυτό παρά τις επανειλημμένες καταδίκες της χριστιανικής εκκλησίας. Εξάλλου, οι σημαντικότεροι αστρονόμοι πριν από τον αιώνα αυτό αφερώθηκαν στην αστρολογία· και χρειάστηκε το κίνημα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και ο σαφής διαχωρισμός των διαφόρων επιστημονικών πεδίων στα τέλη του 18ου αιώνα ώστε να απολέσει, πλέον, κάθε "επιστημονικότητα" η αστρολογική τέχνη.

Ηδη, όμως, από τον 17ο αιώνα, η οργανωμένη αστρονομική έρευνα, η οποία συνεπάγεται την ύπαρξη σημαντικών αστεροσκοπείων, αποκτά ένα επιπλέον έρεισμα με την ανάγκη χαρτογράφησης των υπερπόντιων κινήσεων των ευρωπαϊκών δυνάμεων. Τα ιδρύματα αυτά εμφανίζονται, λοιπόν, στον ευρωπαϊκό χώρο και εξελίσσονται κατά τους επόμενους αιώνες στους ερευνητικούς κολοσσούς που γνωρίζουμε σήμερα. Στην Ελλάδα, το Αστεροσκοπείο,

Το Αστεροσκοπείο Αθηνών το 1902

το οποίο ιδρύθηκε εδώ και 1,5 αιώνα, χάρη στη γενναιοδωρία εθνικών ευεργετών, είναι σήμερα, εκτός από σημαντικό επιστημονικό ίδρυμα, ένα κόσμημα της Αθήνας, εξαιτίας των προσπαθειών συντήρησης και αναπαλαίωσης των τελευταίων διευθυντών του, των καθηγητών Γιώργου Βέν και Δημήτρη Λάλα, καθώς και των ακούραστων συντηρητών των ιστορικών του οργάνων, του αστρονόμου Νίκου Ματσόπουλου και του πλεκτρονικού, Γιάννη Ζαχαρόπουλου.

Εν αρχή ήν το Αστεροσκοπείο και μετά η Ακαδημία Αθηνών

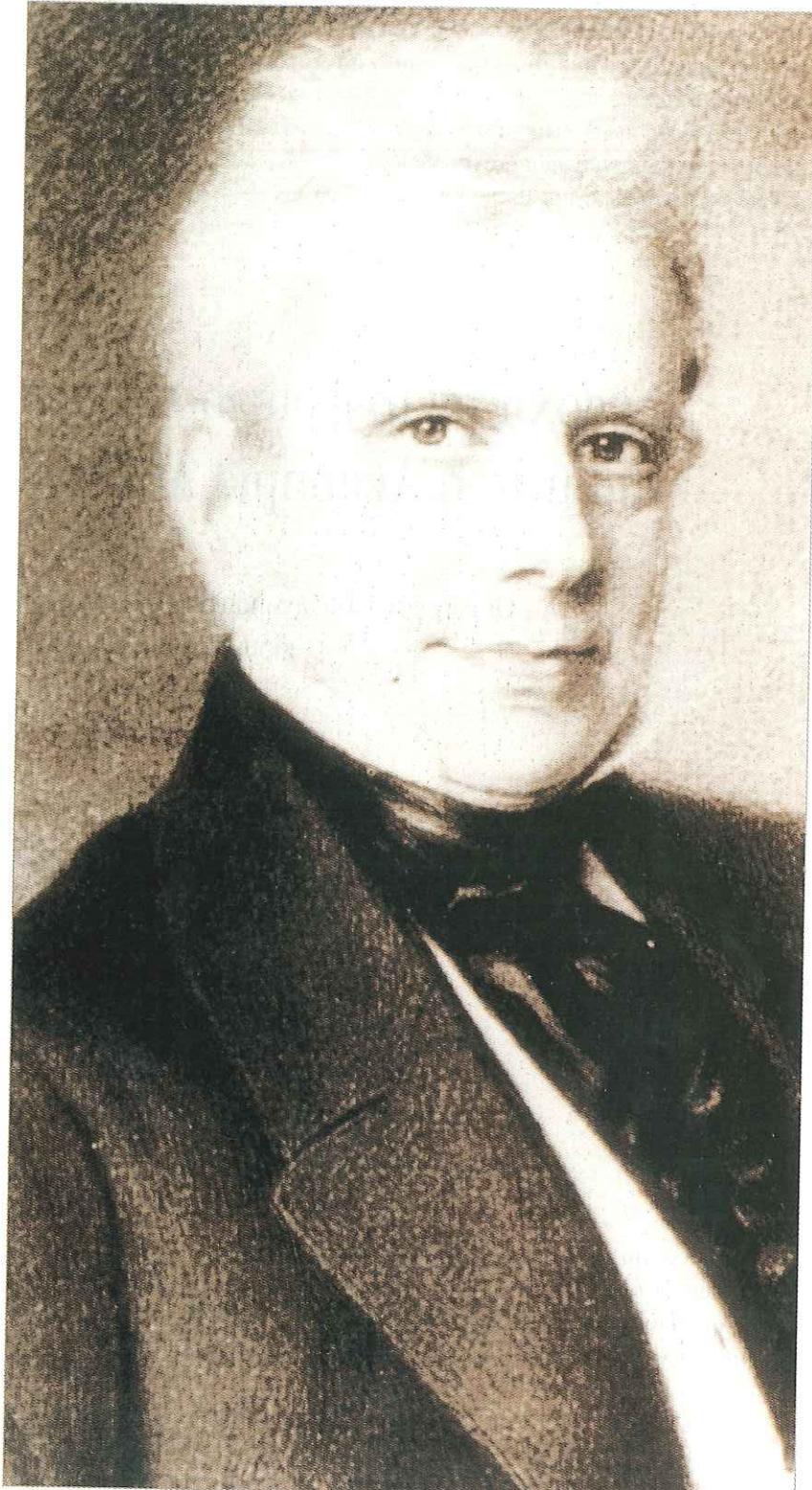
Οι ευεργέτες του αρχαιότερου ερευνητικού
ιδρύματος στα Βαλκάνια

Του Νίκου Ματσόπουλου,
Αστρονόμου του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών,
και του Θύμιου Νικολαΐδη,
Λιευθυντή Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Στο δεύτερο μισό του 17ου αιώνα, ο σκληρός ανταγωνισμός για την κυριαρχία στις θάλασσες οδήγησε τη Γαλλία και την Αγγλία στην άμεση χρηματοδότηση της αστρονομίας από το κράτος και στη δημιουργία του θεσμού του κρατικού αστεροσκοπείου, ο οποίος μέχρι τότε ήταν άγνωστος στα χριστιανικά βασίλεια.

Εποι, το 1667, με εισήγηση της νεοϊδρυθείσας Ακαδημίας των Επιστημών, ο Λουδοβίκος 14ος ιδρύει το Αστεροσκοπείο του Παρισιού και, λίγο μετά, το 1672, ιδρύεται έξω από το Λονδίνο το Γκρίνουτς, με στόχο, σύμφωνα με την

Η συμβολή του Γεωργίου Σίνα στην επιτυχία του εράνου υπέρ των θυμάτων του Αγώνα της Ανεξαρτησίας ήταν μεγίστη. Μετά την ίδρυση του κράτους και με προτροπή του φίλου του, Γεωργίου Στάυρου, προσέφερε μέρος των αναγκαίων κεφαλαιών για την ίδρυση της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος. Πολλές ήταν και οι υπόλοιπες δωρεές του Γ. Σίνα, σπουδή ίδρυση Αλληλοδιδακτικού Διδασκαλείου στη Μοσχόπολη, η ενίσχυση της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας, ήδη από το 1837 και ακόμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, της Αρχαιολογικής Εταιρείας και του Οφθαλμιατρείου.

Η ΕΛΛΑΣ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

ιδρυτική του πράξη, να "υπολογιστούν τα γεωγραφικά μήκη προς το συμφέρον της ναυσιπλοΐας και της αστρονομίας".

Οι κρατικοί αυτοί θεομοί που, σύντομα, θα εξελιχτούν στα σημαντικότερα ευρωπαϊκά επιστημονικά ιδρύματα έρευνας, αποκτούν μία αίγλη, η οποία ξεπερνά κατά πολύ την προφανή στρατηγική χρησιμότητά τους. Το επιβλητικό κύριο του Αστεροσκοπείου του Παρισιού, το οποίο δεσπόζει στην περιφέρεια της πόλης, συνιστά, στη φαντασία του λαού, το κέντρο της Σοφίας. Όσο για το Γκρίνουιτς, θα γίνει τους επόμενους αιώνες το παγκόσμιο σύμβολο της επιστημονικής ακρίβειας και ο εκάστοτε διευθυντής του, ο Royal Astronomer (Βασιλικός Αστρονόμος), εξέχουσα προσωπικότητα στην αγγλική κοινωνία.

Το παράδειγμα της Αγγλίας και της Γαλλίας θα ακολουθήσουν σύντομα και άλλα ευρωπαϊκά κράτη και πόλεις. Αστεροσκοπεία ιδρύονται με διάφορες

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ

Το Αστεροσκοπείο Αθηνών στα μέσα του 19ου αιώνα. Η τελετή της καταθέσεως του θεμέλιου λίθου εγένετο την πρωί της 26ης Ιουλίου 1842 καθ' την στιγμήν συνέβαινεν έκλεψις ηλίου. Παρουσία του Βασιλέως, της Κυβερνήσεως, της Ιεράς Συνόδου, των Καθηγητών του Πανεπιστημίου και άλλων επισήμων, ο Βούρης εξεφώνησεν εμπνευσμένον λόγον, εις τον οποίον εξήρε τη σπουδαιότητα της Αστρονομίας «της υψηλοτέρας πασών των επιστημών». Ακολούθως κατετέθη ο θεμέλιος λίθος, επί του οποίου ετεθή μαρμαρίνη πλαξ έχουσα εγκεχαραγμένη την εξής επιγραφήν: Εν ἐτεὶ απὸ Χριστοῦ, αωμῇ, μηνὸς Ιουνίου κεῖ, σκηνήτρου χούντος Θωνος, του πρώτου Βασιλέως της Ελλάδος ετέθη ο θεμέλιος λίθος του Αστεροσκοπείου ανεγειρούμενου φιλοτίμω μεν δαπάνη του εν Βιέννη ελληνικού Γενικού Προξένου Βαρώνου Γ. Σίνα, συνεργεία δε του Ιππότου Α. Πρόκεαχ-Οστεν, πρέσβεως της Αυστρίας επιμελεία δε του Καθηγητού του Πανεπιστημίου Γ. Κ. Βούρη...».

Το
Αστεροσκοπείο
Αθηνών το 1900.
Η δημιουργία του
Αστεροσκοπείου
ήταν πρόταση του
καθηγητή των
μαθηματικών στο
Πανεπιστήμιο
Αθηνών
Κωνσταντίνου
Βούρη.

χρηματοδοτίσεις (κρατικές, κοινωνικές, μακρινών), λίγα εκ των οποίων έχουν ως πρωταρχικό τους στόχο τις πρακτικές εφαρμογές οι οποίες αφορούν τη ναυσιπλοΐα ή τον σχεδιασμό χαρτών. Τα περισσότερα αστεροσκοπεία επιδίδονται στη βασική έρευνα της αστρονομίας και οι ανακαλύψεις των αστρονόμων θα σηματοδοτήσουν, πάνω από όλες τις άλλες, την επιστημονική σκέψη του 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα.

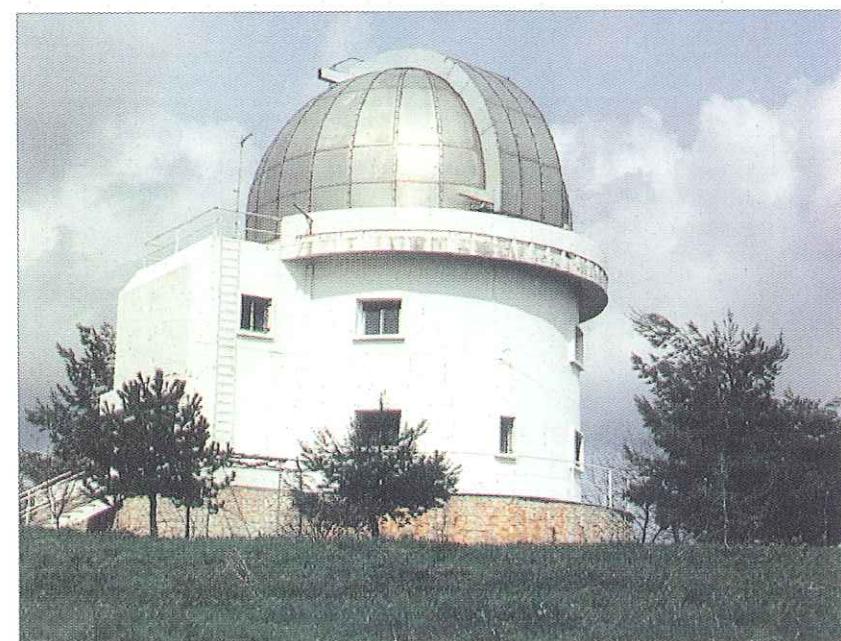
Εισι, τον 18ο και στις αρχές του 19ου αιώνα, δεν νοείται πρωτεύουσα ή σημαντική πόλη που να μετέχει στην ευρωπαϊκή νεοτερικότητα και να μην διαθέτει αστεροσκοπείο. Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν ισχύει τίποτε από όλα αυτά, καθώς, από τη μία, το κυρίαρχο κράτος δεν μετέχει στο ευρωπαϊκό σύστημα αξιών και, από την άλλη, οι ελληνικές κοινότητες της Αυτοκρατορίας δεν διαθέτουν ούτε τις οικονομικές δυνατότητες, ούτε και τη διοικητική εξουσία για την ίδρυση παρόμοιου επιστημονικού ιδρύματος. Αρκούνται στις ελληνικές σχολές, όπου απλώς διδάσκεται η νέα αστρονομία δειλά-δειλά από τον 17ο αιώνα, αλλά κυρίως από το μέσον του 18ου αιώνα και έπειτα.

Με την ίδρυση του ελληνικού κράτους, τίθεται το θέμα των θεομών, οι οποίοι θα ακολουθήσουν τους αντίστοιχους των ευρωπαϊκών κρατών. Το ελληνικό κράτος θέλει, από τη γένεσή του, να ενταχθεί στην ευρωπαϊκή νεοτερικότητα και το προσπαθεί μέσω της Παιδείας και της κρατικής οργάνωσης. Από τις πρώτες του ενέργειες είναι η ίδρυση δημόσιας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μοντέρνας στρατιωτικής σχολής και πανεπιστημίου. Θεομοί παντελώς άγνωστοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Δύο μόνον ιδρύματα μένουν για να συμπληρωθεί η εικόνα των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών και επιστημονικών θεομών: Η Ακαδημία και το Αστεροσκοπείο. Και για τα δύο, θα μεριμνήσει μία από τις οπουδαιότερες οικογένειες εθνικών ευεργετών, η οικογένεια Σίνα. Το κύριο της Ακαδημίας Αθηνών θα κινούται με δικές τους δαπάνες, αλλά ο ίδιος ο θεομός θα ιδρυθεί πολύ αργότερα. Το Αστεροσκοπείο Αθηνών θα έχει καλύτερη τύχη, μιας και λειτούργησε αμέσως με-

τά την αποπεράτωση του κυρίου. Οσο για τον θεομό της Ακαδημίας, η τύχη θέλησε να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο για την ίδρυσή της ένας διευθυντής του Αστεροσκοπείου Αθηνών, ο Δημήτριος Αιγυνήτης, ο οποίος συνέταξε την συντακτική απόφαση στις 18 Μαρτίου του 1926, όταν διετέλεσε υπουργός Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαίδευσης στη δικτατορία του Θεόδωρου Πάγκαλου.

Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΕΡΑΝΤΟΣΥΝΗΣ...

Ο Γεώργιος Σίμωνος Σίνας γεννήθηκε το 1783. Ο πατέρας του Σίμων Σίνας ήταν Βορειοπειρώτης, γεννήθηκε στην Μοσχόπολη το 1753 και οι εμπορικές του δραστηριότητες τον οδήγησαν στη Βιέννη. Με τη Γαλλική Επανάσταση, η μεν Αγγλία απέκλεισε τους λιμένες της Ευρώπης και η Γαλλία κατέλυσε την Ενετική Δημοκρατία. Την ιστορική συγκυρία εκμεταλλεύτηκε ο Σίμων και ανέλαβε, σχεδόν μονοπωλιακά, το εμπόριο με την Ανατολή. Σύντομα, έγινε βαθύπλουτος και το 1818 ο αυτοκράτορας του απένειμε τον τίτλο του βαρόνου. Πέθανε το 1822. Ο Γεώργιος αύξησε την περιουσία του πατέρα του, εκμεταλλεύμενος τη νομιματική κρίση στην Αυστρία μετά τους συνεχείς πολέμους με τη Γαλλία. Απέκτησε τεράστια κτηματική περιουσία, καθώς και μεγάλο αριθμό από υφαντουργεία και νηματουργεία. Συνειέλεσε στην ίδρυση της τράπεζας της Αυστρίας, της οποίας ανέλαβε και τη διεύθυνση. Εξελέγη πρόεδρος των εμπόρων της Βιέννης, αξιώμα το οποίο διατήρησε ισοβίτως. Ιδρυσε το πολυτεχνείο της Βιέννης και κατασκεύασε τον σιδηρόδρομο της νοτίου Αυστρίας. Το 1834, η Αντιβασιλεία των διόρισε Γενικό Πρόξενο της Ελλάδος. Πέθανε το 1853.

Το κτίριο που στεγάζει το κορυφαλένειο τηλεσκοπό στο Κρυονέρι Κορινθίας. Η διαρεά 8.000 λιτρών που έγινε από τον Μαρίνο Κορυφαλένειο στις αρχές του 20ού αιώνα, για να αγοραστεί μεγάλο τηλεσκοπό, δεν μπόρεσε να αξιοποιηθεί παρά το 1970 με την εγκατάσταση στην Κορινθία τηλεσκοπίου διαμέτρου 1,2 μέτρων. Καθώς τηλέστην πάνω σε έξαντα σχεδόν εξανεμιστεί, το κράτος παρείχε σημαντική βοήθεια.

Το 1840, ο Γεώργιος Σίνας εκδήλωσε την επιθυμία να πραγματοποιήσει μία δωρεά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, το οποίο είχε ιδρυθεί τρία χρόνια νωρίτερα. Ο Γεώργιος ήταν φίλος με τον πρέσβη της Αυστρίας στην Ελλάδα Prokesh-Osten, τον οποίο και συμβουλεύθηκε για τη δωρεά αυτή. Την ίδια εποχή, διερμηνέας της αυστριακής πρεσβείας ήταν ένας Έλληνας της Βιέννης, ο μαθηματικός και αστρονόμος Γεώργιος Βούρης.

Ο Γεώργιος Κ. Βούρης είναι ο πρώτος Έλληνας που μπορεί να θεωρηθεί ότι εντάσσεται, λόγω οπουδών και εργασιών, στην ευρωπαϊκή επιστημονική κοινότητα των αστρονόμων. Γεννήθηκε στις 20 Ιουλίου του 1802 στη Βιέννη. Ο πατέρας του ήταν έμπορος και καταγόταν από τα Γιάννενα. Αγαπούσε ιδιαίτερα την πατρίδα του και αυτή την αγάπη εμφύτευσε στην ψυχή του μικρού του γιου.

Ο νεαρός Βούρης έμαθε τα πρώτα γράμματα στο σχολείο της ελληνικής παροικίας της Βιέννης και μετά τις γυμνασιακές του σπουδές γράφτηκε στο εκεί πανεπιστήμιο, όπου οπούδασε Φιλοσοφία και Νομική (1820-1824). Ο

Ο πρώτος διευθυντής του Αστεροσκοπείου, καθηγητής Γεώργιος Βούρης

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ

Το διοπτρικό τηλεσκόπιο των 40 εκατοστών. Κατασκευάστηκε το 1902 από τον Γάλλο P. Gautier με δαπάνη του ευεργέτη Δ. Δωρίδη. Το τηλεσκόπιο αυτό ήταν το μεγαλύτερο άργανο του αστεροσκοπείου μέχρι το νέο τηλεσκόπιο του Κρυονερίου το 1970. Σήμερα, έχει συντηρηθεί και είναι σημαντικό μουσειακό έκθεμα. Πρόκειται για διοπτρικό τηλεσκόπιο, σε αντίθεση με αυτό του Κρυονερίου που είναι κατοπτρικό (δηλαδή, λειτουργεί με καθρέφτη).

Ο αρχιτέκτων του Αστεροσκοπείου Θεόφιλος Χάνσεν. Ο Θεόφιλος ήταν αδελφός του Χριστιανού Χάνσεν, αρχιτέκτονα του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βούρης, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών του, ήταν υπότροφος λόγω της άριστης επίδοσής του. Το ανέσυχο, όμως, πνεύμα του, μη βρίσκοντας πληρότητα στα αντικείμενα των σπουδών του, αναζήτησε άλλες κατευθύνσεις για τη γνώση. Εποι, στράφηκε στα μαθηματικά και την αστρονομία.

Η γονεία της απεραντούσινς του ουρανού σαγήνευσε τον Βούρη και τον έκανε λάτρη του. Κοντά

στους A. Ettingshausen και J. Littrow, ο Βούρης μυήθηκε στις θετικές επιστήμες με τις οποίες ασχολήθηκε όλη την υπόλοιπη ζωή του. Μετά τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο, δίδαξε στο Ελληνικό Σχολείο της Βιέννης για 10 ολόκληρα χρόνια (1826-1836). Στα χρόνια αυτά, ασχολείται συστηματικά με την αστρονομία. Το 1834, μάλιστα, δημοσιεύει την πρώτη του εργασία με τίτλο "Elliptische bahnbere chung des Biela 'schen cometen aus 96 beobachtungen des jahres 1832".

Η νοοταλγία, όμως, για την πατρίδα φέρνει τον Βούρη το 1836 στην Ελλάδα υπό την ιδιότητα του διερμηνέα της αυστριακής πρεσβείας, όπως είδαμε παραπάνω. Ενα έτος, όμως, αργότερα, ιδρύεται το Πανεπιστήμιο Αθηνών και ο Βούρης γίνεται τακτικός καθηγητής Μαθηματικών και Μαθηματικής Φυσικής στο φυσικό τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής (το Πανεπιστήμιο περιελάμβανε τότε τέσσερις σχολές -της Θεολογίας, των Νομικών Επιστημών, της Ιατρικής και της Φιλοσοφίας- και το φυσικό τμήμα αποτελούσε, σύμφωνα με τα υιοθετηθέντα γερμανικά πρότυπα, μέρος της Φιλοσοφικής Σχολής).

Είναι φυσικό ο Prokesch - Osten να συμβουλεύτηκε τον συνεργάτη του και καθηγητή τού πανεπιστημίου Βούρη, για τη δωρεά την οποία σκόπευε να κάνει ο Γεώργιος Σίνας. Έχοντας πάντοτε ασθεστή την αγάπη του για την αστρονομία, ο Βούρης κατορθώνει να πείσει τον Prokesch - Osten και κατ' επέκτασιν τον βαρόνο Γεώργιο Σίνα να δωρίσει στο ελληνικό κράτος 500.000 δραχμές για την ίδρυση Αστεροσκοπείου στην Αθήνα. Το σκεπτικό, κατά τα πρότυπα των μεγάλων κρατικών αστεροσκοπείων που ιδρύθηκαν εκείνη την εποχή, με σπουδαιότερο αυτό του Πούλκοβο έξω από την Πετρούπολη (ιδρύθηκε το 1833) ήταν το ίδρυμα να εξυπηρετεί, όχι μόνον την αστρονομική επιστήμη, αλλά και τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο της Ελλάδας.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Αμέσως μετά τη δωρεά του Γεώργιου Σίνα, ο Βούρης ανέλαβε την επιμέλεια του όλου έργου.

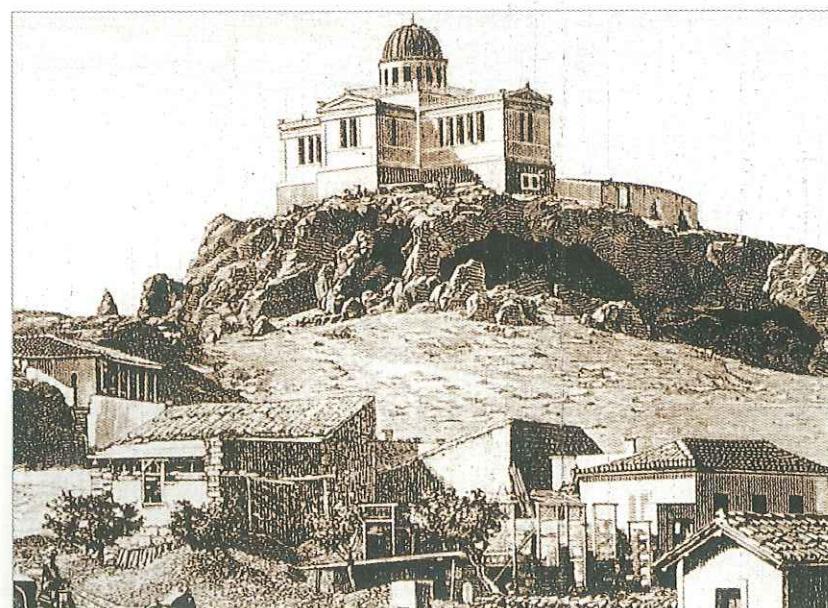
Ο βασιλεύς Οθων, μόλις ενημερώθηκε για τη μεγάλη δωρεά του Γεώργιου Σίνα, του απένειψε τον Μεγαλόσταυρο του Σωτήρος και φρόντισε ο ίδιος για την εξέγερση κατάλληλου τόπου και αρχιτέκτονα που θα αναλάμβανε την ανέγερση

του κυρίου του Αστεροσκοπείου. Η πρώτη επιλογή του βασιλιά ήταν ο λόφος του Λυκαβηττού και αρχιτέκτονας ο πολεοδόμος των Αθηνών Εντουαρντ Σάουμπερτ (Eduard Schaubert). Ο Σάουμπερτ θεώρησε ότι ο Λυκαβηττός ήταν ακατάλληλος, λόγω του ανωμάλου και επικλίνοντος του εδάφους, και πρότεινε τον λόφο των Νυμφών. Ο Οθωνας ενέκρινε την πρότασή του, αλλά δεν έμεινε ικανοποιημένος από το σχέδιο του κυρίου και συνέστησε επιπροπή στην οποία μετείχε και ο Βούρης.

Το δεύτερο σχέδιο που υπέβαλε ο Σάουμπερτ έτυχε γενικής αποδοχής. Το σχέδιο ήταν του νεαρού Δανού αρχιτέκτονα Θεοφίλου Χάνσεν (Theophil Hansen, αδελφού του Χριστιανού, αρχιτέκτονα του Πανεπιστημίου Αθηνών) στον οποίο και ανετέθη η εκτέλεση του έργου. Για την εκπόνηση του τελικού σχεδίου ζητήθηκε η γνώμη του Βούρη και του μεγάλου αστρονόμου της εποχής Schumacher, προ του οποίο ο Χάνσεν εξέφρασε δημόσια τις ευχαριστίες του.

Το κύριο του αστεροσκοπείου έχει σταυροειδή μορφή, η οποία είναι προσανατολισμένη με βάση τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Στο κέντρο του σταυρού υπάρχει ο θόλος, ο οποίος στέγαζε το τηλεσκόπιο Ploessl.

Το κύριο, η διακόσμησή του, η τοποθεσία του ο αρχαίος Ελληνας αστρονόμος Μέτων· όλα παραπέμπουν στην Αρχαία Ελλάδα. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν ελληνικά υλικά και εργάστηκαν, επί το πλείστον, Ελληνες τεχνίτες. Από την περιγραφή του κυρίου που δημοσίευσε ο Χάνσεν με τίτλο "Die freiherrlich von Sina'sche Sternwarte bei Athen" στο περιοδικό *Allegemeine Bauzeitung* (1846, σελ.131), φαίνινουμε ότι όλοι οι τοίχοι του κυρίου είναι κατασκευασμένοι από αοβεσιόλιθο του λόφου των Νυμφών, οι γωνίες, τα βάθρα, οι παραστάdes και τα επιστύλια είναι από υποκύανο μάρμαρο του Υμηττού, τα κιονόκρανα, τα γείσα, ολόκληρη η κυκλική βάση του τηλεσκοπίου, τα περίθυρα, οι δύο κιονόμορφοι λυχνο-

Μετά το 1890, επί διευθύνσεως Δημητρίου Αγγενήτη που αναδιοργάνωσε το Αστεροσκοπείο και ίδρυσε τη Μετεωρολογική Υπηρεσία, μεγάλη ήταν η συμβολή των Ιωνίδη, Ανδρέα Συγγρού και Δωρίδη που τον βοήθησαν με τις δωρεές τους να επισκευάσει το κτίριο, να αγοράσει επιστημονικά όργανα και να οργανώσει βιβλιοθήκη με 20.000 τόμους.

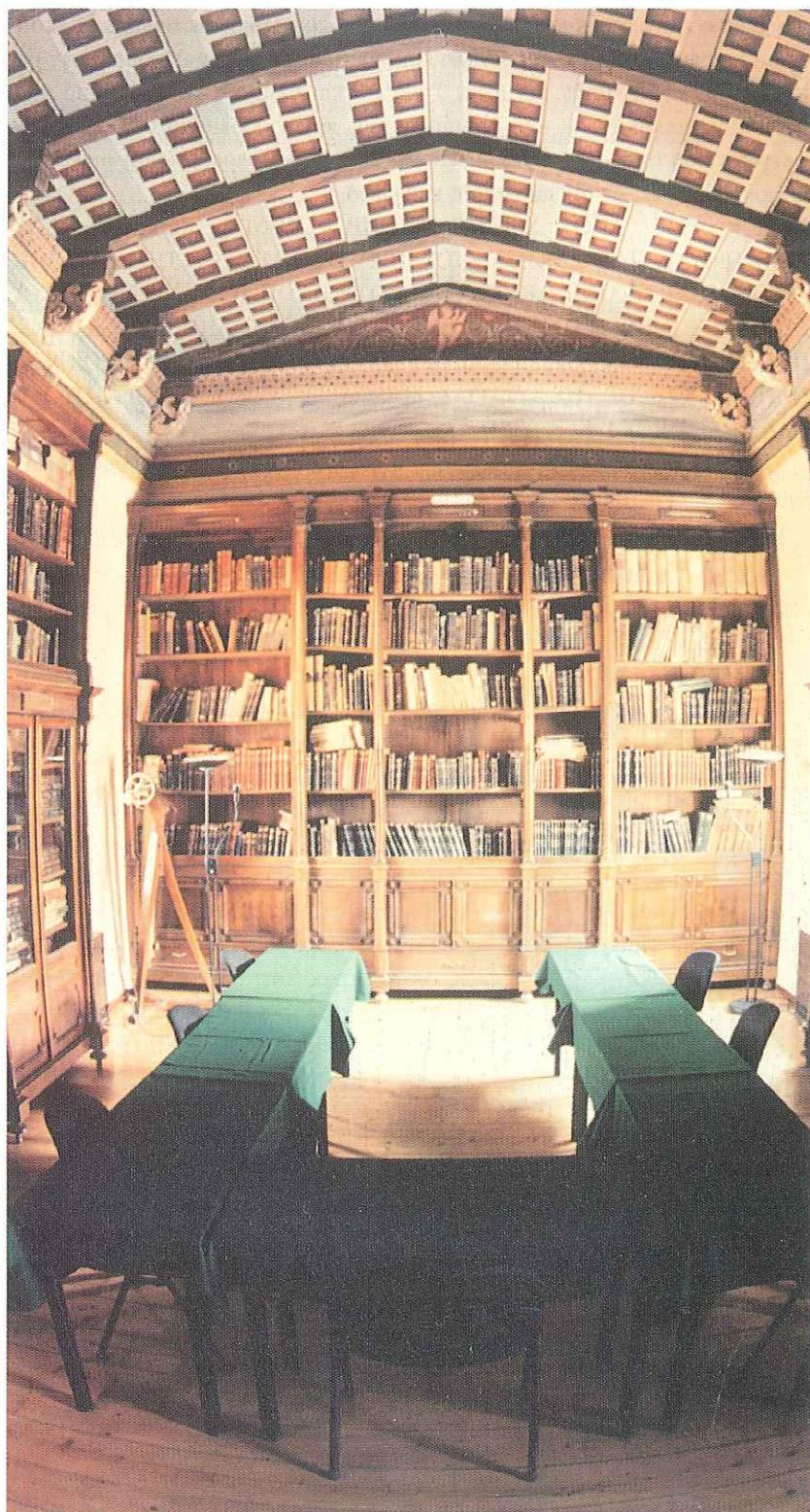
Γενικός κληρονόμος του Γ. Σίνα ήταν ο γιός του, βαρώνος Σίμων Σίνας (1810-1876), ο οποίος χωρίς να προχωρήσει σε νέες επιχειρήσεις, οργάνωσε καλύτερα τις γεωργικές κυρώς επιχειρήσεις του πατέρα του και έδωσε με τη γενναιοδωρία του νέα διάσταση στην κοινωνική ισχύ της οικογένειας. Ο Σίμων διορίστηκε πρέβης της χώρας μας στη Βιέννη, το Μόναχο και το Βερολίνο και έλαβε πολλές διακρίσεις τόσο από το ελληνικό, όσο και από το αυστριακό κράτος.

οτάις δεξιά και αριστερά της κυρίας εισόδου (έργα του γλύπτη Siegel από το Αμβούργο), το οικόσημο του ιδρυτή, καθώς και ο θριγκός με το απόφθεγμα "Servare intaminatum (Τηρείν αμίαντον)", είναι όλα από λευκό πεντελικό μάρμαρο. Οι επιφάνειες ανάμεσα στις παραστάdes είναι στολισμένες με παραστάσεις δανεισμένες από την αρχαία ελληνική αγγειογραφία, οι οποίες εικονίζουν αστρονόμους της αρχαιότητας. Ο θόλος του τηλεσκοπίου είναι από χαλκό και κατασκευάστηκε από τον εγκαταστημένο στην Ελλάδα Γερμανό σιδηρουργό Monser.

26η ΙΟΥΝΙΟΥ 1842...

Η θεμελίωση του Αστεροσκοπείου Αθηνών έγινε κατά τη διάρκεια της εκλείψεως του Ήλιου της 26ης Ιουνίου 1842. Εκφωνητής του πανηγυρικού της ημέρας

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ

Η ιστορική βιβλιοθήκη του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών. Μεγάλος αριθμός των βιβλίων της προέρχεται από δωρεές.

ρας ήταν ο εμπνευστής και πρώτος διευθυντής του, Γεώργιος Βούρης. Η εκδίλωση πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επισημότητα και με την παρουσία των βασιλέων, της κυβέρνησης, της Ιεράς Συνόδου και πλήθους κόρομου. Υπό τους ήχους της μουσικής και τους ακατάπαυστους κανονιοβολισμούς μίας δανικής φρεγάτας που ήταν αγκυροβολημένη στο λιμάνι του Πειραιά, καταέθηκε ο θεμέλιος λίθος μαζί με την ακόλουθη επιγραφή:

"ΕΝ ΕΤΕΙ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΩΜΒ', ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ ΚΣΤ' ΣΚΗΝΤΡΟΥΧΟΝΤΟΣ ΟΘΩΝΟΣ, ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΕΤΕΘΗ Ο ΘΕΜΕΛΙΟΣ ΛΙΘΟΣ ΤΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ, ΑΝΕΓΕΙΡΟΜΕΝΟΥ ΦΙΛΟΤΙΜΟ ΜΕΝ ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ ΒΑΡΩΝΟΥ Γ. ΣΙΝΑ, ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΔΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΤΟΥ Α. ΠΡΟΚΕΣΧ - ΟΣΤΕΝ, ΠΡΕΣΒΕΩΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ Γ. Κ. ΒΟΥΡΗ".

Το 1845, ο Βούρης πάγε στην Βιέννη απ' όπου παρέλαβε τα πρώτα όργανα του νεοσύστατου Αστεροσκοπείου. Τα όργανα αυτά ήταν:

- Ένα ισημερινό διοπτρικό τηλεσκόπιο κατασκευής Ploessl, διαμέτρου φα-

κού 158 mm.

- Ένα μεσομπρινό τηλεσκόπιο (μεσομπρινός κύκλος) κατασκευής Starke διαμέτρου φακού 94 mm, το οποίο ανήκε στο Πολυτεχνείο της Βιέννης.

- Δύο εκκρεμή (ένα κατασκευής Berthoud και το άλλο Kessel) και ένα χρονόμετρο Kessel.

- Πέντε μικρά τηλεσκόπια.

- Μία πλήρης σειρά μετεωρολογικών οργάνων.

Μετά την αποπεράτωση του κυρίου, το 1846, ο Βούρης ανέλαβε τη διεύθυνση του ιδρύματος. Παρά τη γενναιοδωρία του Σίνα και την μεγάλη επισημονικότητα του Βούρη, το Αστεροσκοπείο δεν βοηθήθηκε αρκετά από το κράτος, ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει κανονικά και να ανταποκριθεί στον προορισμό του. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του ολόκληρο το προσωπικό του Αστεροσκοπείου αποτελείτο μόνο από τον διευθυντή του.

Παρ' όλα, όμως, τα προβλήματα και την παντελή έλλειψη πιστώσεων, ο Βούρης άφησε αξιοσημείωτο επισημονικό έργο. Το 1843 δημοσιεύει σειρά μετεωρολογικών παρατηρήσεων που έκανε από την ταράτσα του σπιτού του, από το 1839 έως το 1842. Ασχολείται συστηματικά με την Αστρονομία και δημοσιεύει στο έγκυρο αστρονομικό περιοδικό Astronomische Nachrichten, σειρά εργασιών σχετικά με την ίδια κίνηση του Σείριου, τον πλανήτη Ποσειδώνα, τις γεωγραφικές συντεταγμένες του Αστεροσκοπείου, την αντίθεση του πλανήτη Άρη κ.ά.

Ομως, ο ιδιόρρυθμος χαρακτήρας του και ο φθόνος διαφόρων συναδέλφων του οδήγησαν τον Βούρη σε ρήξη με το Πανεπιστήμιο και το υπουργείο Παιδείας. Εγγραφού του τότε υπουργού Σταύρου Βλάχου, με ημερομηνία 13/8/1853, προς τον Βασιλέα δείχνει την έντονη πολεμική η οποία είχε υιοθετηθεί από το υπουργείο προς τον διευθυντή του Αστεροσκοπείου. Επίσης, η πρόταση της αρχής διαδοχής του Βούρη από τον καθηγητή των μαθηματικών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Ιωάννη Παπαδάκη με σκοπό τον "σωφρονισμό" του, η οποία περιλαμβάνεται στο ίδιο έγγραφο, δείχνει ότι και ο Παπαδάκης υπέσκαπε τη φήμη του Βούρη με σκοπό την διαδοχή του στη θέση του διευθυντού του ιδρύματος. Με σειρά αιτήσεων, ο Βούρης ζητεί αύξηση των πιστώσεων του ιδρύματος, καθώς και τον πλήρη έλεγχο αυτού. Η τελευταία αυτή απάίτηση του Βούρη θεωρήθηκε απαράδεκτη από τον υπουργό Βλάχο και η ρήξη κορυφώθηκε πιθανώς με τον διορισμό άλλου φύλακα στο Αστεροσκοπείο από αυτόν που είχε υποδείξει ο Βούρης.

Τα γεγονότα αυτά τον οδήγησαν στην απόφαση να εγκαταλείψει την Αθήνα και να μεταβεί στη Βιέννη το 1855. Την εποχή εκείνη, ο Γεώργιος Σίνας είχε πεθάνει και τη σκυτάλη για τη στάριξη του Αστεροσκοπείου Αθηνών είχε πάρει ο γιος του, Σήμων.

Ο Σήμων γεννήθηκε το 1810 και ήταν σπουδαγμένος άνθρωπος. Διετέλεσε πρεσβυτής της Ελλάδας στη Βιέννη, το Μόναχο και το Βερολίνο μέχρι το 1862. Στην Αυστρία, πέραν από τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες, ανέπτυξε έντονη κοινωνική δράση, για την οποία ιμάθηκε με τους ύψιστους τίλους υψής. Η προσφορά του προς την Ελλάδα και τους Ελλήνες της διασποράς ήταν εξίσου σημαντική με αυτή του πατέρα του. Βοήθησε πολλούς νεαρούς Ελλήνες φοιτητές, συντήρησε το Αστεροσκοπείο Αθηνών επί δεκαετίες, ενίσχυσε το έργο της Φι-

Ο Σήμων και η Ιφιγένεια Σίνα. Μετά το θάνατο του πατέρα του Γεώργιου Σίνα, ιδρυτή του Αστεροσκοπείου, ο Σήμων ανέλαβε τις δαπάνες του ιδρύματος και μετά το θάνατο του ίδιου, η χήρα του Ιφιγένεια συνέχισε τη χρηματοδότηση, χωρίς να υπάρχει ειδική ρήτρα στη διαθήκη.

λεκπαιδευτικής Εταιρείας, οικοδόμησε τον ναό της Αγίας Τριάδας στη Βιέννη και, τέλος, έδωσε τα χρήματα για την ανέγερση της Ακαδημίας Αθηνών. Μετά τον θάνατό του, το 1876, η σύζυγός του Ιφιγένεια συνέχισε το πολυποίκιλο έργο των ευεργεσιών του.

Ο Σίμων προσπάθησε να μεταπείσει τον Βούρη, ώστε να επιστρέψει στη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου. Παρ' όλες, όμως, τις προσπάθειές του, ο Βούρης παρέμεινε στη Βιέννη μέχρι τον θάνατό του. Εκεί, παρ' όλα τα οικονομικά προβλήματα, καθώς και τα προβλήματα υγείας που αντιμετώπισε, συνέχισε να εργάζεται και να δημοσιεύει αστρονομικές εργασίες. Το 1859 δημοσιεύει στο *Astronomische Nachrichten* πραγματεία, όπου εξιστορεί την επιστημονική του δράση στην Ελλάδα και τις έρευνές του στη Βιέννη. Οι έρευνες αυτές αφορούσαν την ταξινόμηση και τη συγγραφή του πλούσιου υλικού το οποίο είχε συλλέξει κατά τα δεκαοκτώ χρόνια που διετέλεσε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο και τα ενέα χρόνια που ήταν διευθυντής στο Αστεροσκοπείο. Το υλικό αυτό επρόκειτο να δημοσιευτεί σε δύο τόμους, με τον τίτλο *"Memoiren der Athenienser Sternwarte"*, με δαπάνη του Σίμωνος Σίνα, υιού του ιδρυτή του Αστεροσκοπείου. Επιπλέον, την ίδια εποχή ασχολείται με τη θεωρία των αριθμών, τον λογισμό των πιθανοτήτων και άλλα θέματα των μαθηματικών. Ομως, δεν δοκίμασε τη χαρά να δει όλο αυτό το έργο δημοσιευμένο. Πέθανε σε πλικά 58 ετών, στις 16 Ιουλίου 1860, πιθανότατα από κίρρωση του πάπατος.

Αργότερα, όλο το αδημοσίευτο έργο του Βούρη και η βιβλιοθήκη του, η

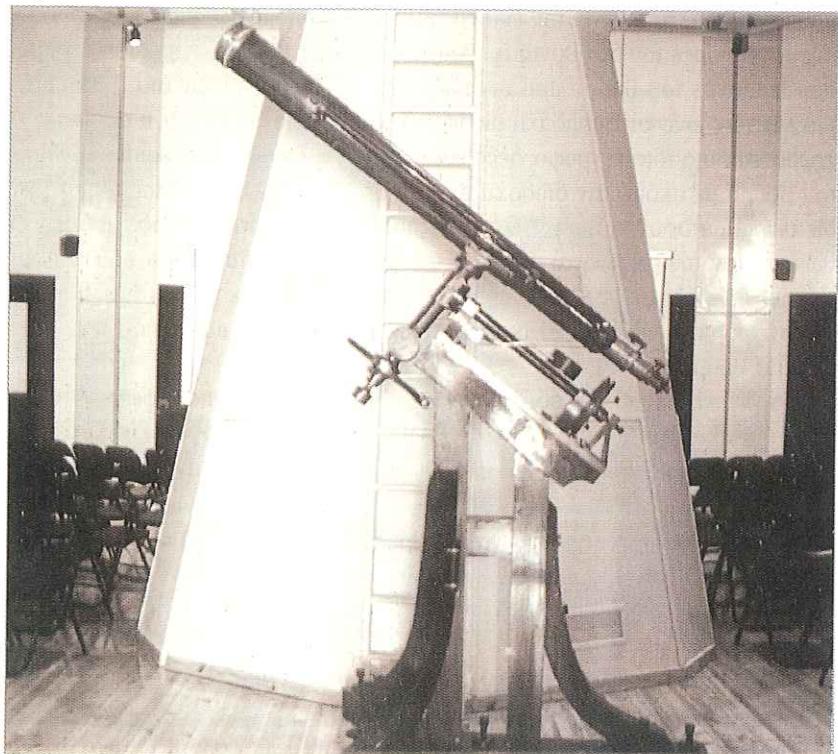
οποία περιελάμβανε 663 βιβλία και πολλά χειρόγραφα, πωλήθηκε από την αδελφή του στο Αστεροσκοπείο, έναντι του ποσού των 1.500 δραχμών. Με τις περιπέτειες του ιδρύματος τις δεκαετίες που ακολούθησαν, τα χειρόγραφα χάθισκαν. Θα ήταν ευχής έργον να ανευρεθούν, ώστε το όνειρο του Βούρη να δει δημοσιευμένο όλο το έργο του να πραγματοποιηθεί στις μέρες μας, ως ελάχιστος φόρος υπήρξης στον πρώτο αστρονόμο της ογκώρων Ελλάδας.

Η περίοδος Βούρη υπήρξε σημαντική για την ελληνική αστρονομία. Για πρότι φορά, ύστερα από αιώνες, Ελλήνας αστρονόμος παρήγαγε πρωτότυπη επιστημονική έργο το οποίο δημοσιεύτηκε στη διεθνή βιβλιογραφία. Αναφέρονται αρκετές εργασίες στο έγκριτο περιοδικό *Astronomische Nachrichten*, αλλά πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι οι σημαντικότεροι μέροι του έργου του, όπως ο μεγάλος κατάλογος των θέσεων περισσοτέρων των 1.000 αστέρων οι οποίοι δεν περιελαμβάνοντο στους καταλόγους του Bode ή του Rumker, παρέμεινε αδημοσίευτο. Οι επιθέσεις τις οποίες δέχθηκε, οφείλονται, κυρίως, στην άγνοια που οποία επικρατούσε στους ακαδημαϊκούς κύκλους εκείνη την εποχή, καθώς και σε διάφορα προσωπικά συμφέροντα. Κατηγορήθηκε από πολλούς ότι οι εργασίες του δεν δημοσιεύονταν στα ελληνικά (!) και δεν είχαν πρακτικά αποτελέσματα για την ελληνική ναυσιπλοΐα. Και όμως, ο Βούρης προσδιόρισε τις γεωγραφικές συντεταγμένες του Αστεροσκοπείου, οι οποίες απετέλεσαν τη βάση για την χαρτογράφηση της χώρας μας. Οι προσωπικές βλέψεις και η εμπάθεια των επικριτών του ήταν, πολλές φορές, εμφανέστατες. Κατηγορήθηκε ότι ζήτησε να γκρεμιστούν τα ερείπια της Ακρόπολης για να ελευθερωθεί ο νότιος ορίζοντας του Αστεροσκοπείου! Η κατηγορία αυτή, η οποία αναφέρεται σε ξενόγλωσσες βιογραφίες του Βούρη, αποτελεί λασπολογία εναντίον του, για τον απλούστατο λόγο ότι η Ακρόπολη βρίσκεται βορειοανατολικά του Αστεροσκοπείου και ο νότιος ορίζοντας είναι ακόμη και σήμερα ανοιχτός.

Ο Βούρης συνετέλεσε όσο κανείς άλλος στην ίδρυση του Αστεροσκοπείου Αθηνών. Η ίδια ελληνική κοινωνία δεν ήταν έτοιμη να δεχθεί και να στηρίξει ένα τέτοιου είδους ερευνητικό ίδρυμα.

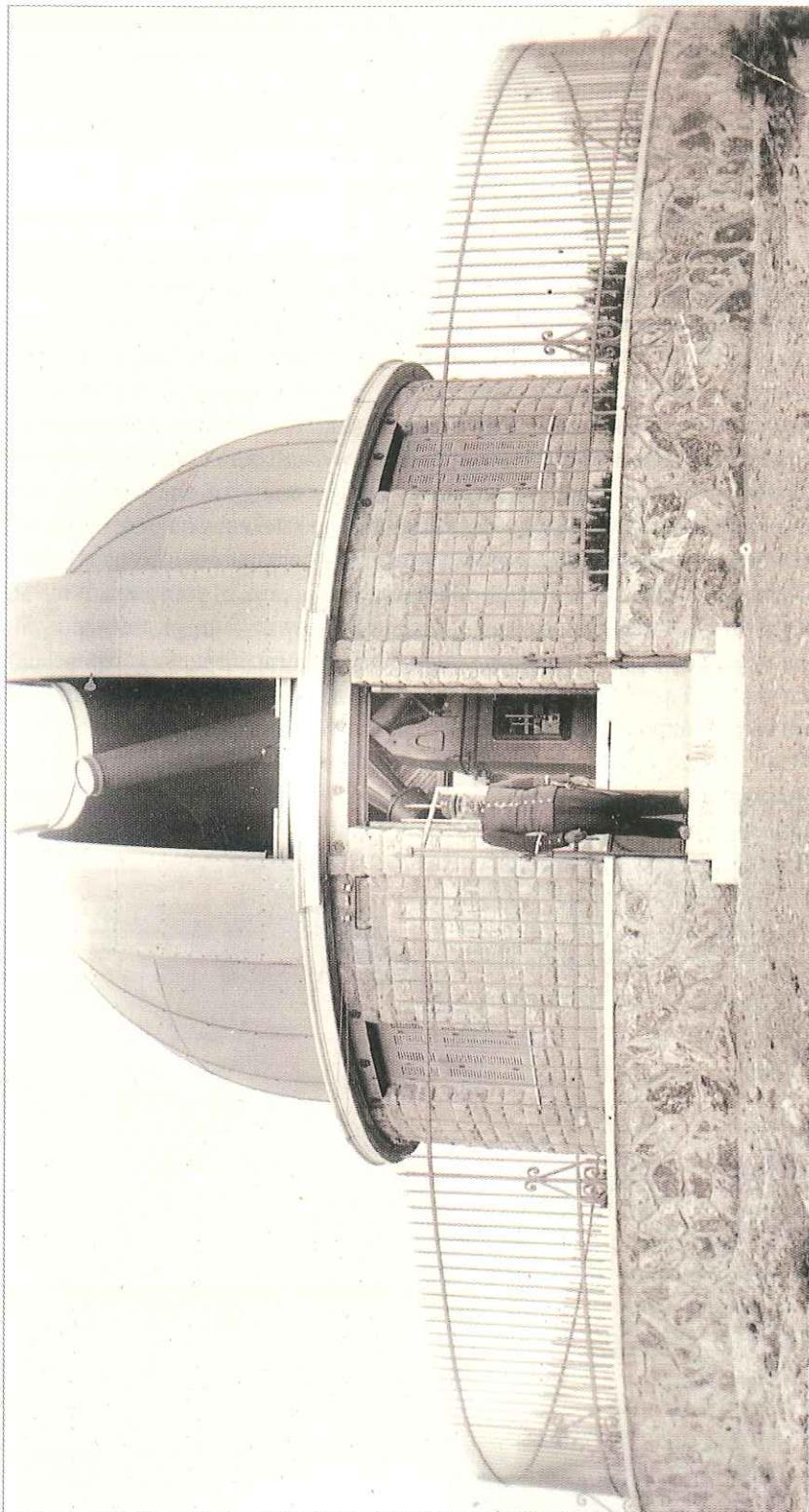

Ο δεύτερος διευθυντής του Αστεροσκοπείου Αθηνών, ο Γερμανός αστρονόμος Ιούλιος Σμιτ. Στην Ευρώπη έγινε γνωστός με τον σχεδιασμό του μνημειώδους χάρτη της Σελήνης, το οποίο κατάρτισε στο Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Το πρώτο τηλεσκόπιο του Αστεροσκοπείου (κατασκευή Plossl, 1845). Με το τηλεσκόπιο αυτό, ο Σμιτ σχεδίασε τον περίφημο χάρτη της Σελήνης. Αναφέρει, μάλιστα, ότι η ποιότητα του οργάνου θα του επέτρεπε να καταγράψει, αν διέθετε αρκετό χρόνο, μέχρι και 100.000 κρατήρες!

Ο θόλος που στεγάζει το τηλεσκόπιο Δ. Δωρίδη. Ο θόλος αυτός βρίσκεται στο λόφο των Νησσών, κοντά στο αρχικό κτίριο Σίνα. Το οικόπεδο βρίσκεται δίπλα στην αρχική έκταση του Αστεροσκοπείου και αγοράστηκε με χρήματα δωρητών τα οποία συνέλεξε η επιτροπή που σύστησε ο Αιγινήτης στο τέλος του 19ου αιώνα.

Η ΕΛΛΑΣ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

Ο Ιούλιος Σμιτ γεννήθηκε στις 26/10/1825 στο Eutin της βόρειας Γερμανίας. Από μαθητής έδειξε κλίση στις φυσικές επιστήμες και ιδιαίτερα στη βοτανική και την ζωολογία. Σε πλικά 14 ετών, ένα τυχαίο γεγονός ομάδεψε τη ζωή του και τον έστρεψε στη σπουδή της αστρονομίας. Σε μία δημοπρασία αγόρασε ένα βιβλίο του διάσημου σεληνολόγου Schroter. Το βιβλίο αυτό εντυπωσίασε τόσο πολύ τον νεαρό Σμιτ, ώστε στράφηκε στη μελέτη του ουρανού και ιδιαίτερα της Σελήνης. Σύντομα, απέκτησε το πρώτο του τηλεσκόπιο, το οποίο κατασκευάστηκε από τον πατέρα του. Η παρατήρηση του ουρανού έγινε η κύρια απασχόληση του και, όπως έγραψε ο ίδιος "...Ιετοί, σύμφωνα με την θέση της Σελήνης στον ουρανό, διάδεγα τη παρατηρητήριό μου νότιαν ανάπη ή στην ουρανία ή την καπνοδόχο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, έκαμε το 1840 τις παρατηρήσεις μου, έξαντας των οποίων παραμεδόντα τα μαθήματα μου στο σχολείο [...]".

Τις προσπάθειες του Σμιτ παρατήρησε ο αυλικός σύμβουλος Hellwang, ο οποίος μεσολάβησε για να του επιτραπεί από τον κρατικό σύμβουλο Voss να χρησιμοποιεί ένα τηλεσκόπιο μεγαλύτερο, τύπου Dollond. Με αυτό το τηλεσκόπιο ο Σμιτ παρατήρησε τη Σελήνη, τις ζώνες του Δία, τα δακτυλίδια του Κρόνου, τις φάσεις της Αφροδίτης και άλλα ουράνια σώματα. Το 1841 κατόρθωσε να παρατηρήσει τη Σελήνη με το μεγάλο τηλεσκόπιο του Αστεροσκοπείου της Αλτόβασ.

Το 1842 λαμβάνει την άδεια να χρησιμοποιήσει τα τηλεσκόπια του Αστεροσκοπείου του Αρμβούργου. Από το 1845 έως το 1853 εργάστηκε στο Αστεροσκοπείο της Βόννης, όπου συνέχισε τις παρατηρήσεις του με μεγάλο διοπτρικό τηλεσκόπιο που του διέθεσε ο αστρονόμος Galle, ο οποίος ήταν ο πρώτος που παρατήρησε τον πλανήτη Ποσειδώνα. Κατά την παραμονή του στη Βόνη, ο Σμιτ συμπλήρωσε την επιστημονική του κατάρτιση κοντά στον F. Argelander.

Τέλος, από το 1853 έως το 1858, διετέλεσε διευθυντής του Αστεροσκοπείου του Olmütz, ενώ, παράλληλα, εργάστηκε για μικρά χρονικά διαστήματα στα Αστεροσκοπεία της Ρώμης και της Νάπολης.

Η μεγάλη δραστηριότητα του Ιουλίου Σμιτ τού προσέφερε καταξίωση και διασημότητα στον επιστημονικό χώρο, παρ' όλο που δεν διέθετε πανεπιστημιακή μόρφωση και ήταν αυτοδίδακτος αστρονόμος. Δεν ήταν, λοιπόν, τυχαίο που ο βαρόνος Σίμων Σίνας, υιός του ιδρυτού του Αστεροσκοπείου Αθηνών, του πρότεινε να αναλάβει τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου Αθηνών, ύστερα από εισήγηση του καθηγητού Ελλερ, εξασφαλίζοντάς του γενναία μισθοδοσία εφ' όρου ζωής. Η απόφαση αυτή του Σίνα γίνεται δεκτή από τον βασιλιά της Ελλάδος Οθωνα και, έτσι, ο Σμιτ έρχεται στην Αθήνα στις 4 Δεκεμβρίου του 1858, για να αναλάβει τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου. Στο Αστεροσκοπείο Αθηνών παρέμεινε μέχρι τον θάνατο του, στις 7/2/1884, με εξαίρεση μικρά χρονικά διαστήματα, όπου μετέβη στην Γερμανία και την Ιταλία για καλύτερη ενημέρωση σε διάφορα επιστημονικά θέματα.

Προτού έρθει στην Ελλάδα, ο Ιούλιος Σμιτ είχε ήδη διακριθεί σε πολλούς τομείς της αστρονομίας. Από τον Ιανουάριο του 1841, καταγράφει συστηματικά τις παρατηρήσεις του για τις πλιακές κοπλίδες, μεγάλο μέρος των οποίων δημοσίευσε στο περιοδικό *Astronomische Nachrichten*. Από το 1842, παρατηρεί τους διάτοντες αστέρες επί 10 συνεχή χρόνια. Τα αποτελέσματα αυτών των παρατηρήσε-

ων δημοσιεύονται το 1852 σε εργασία με τον τίτλο "Resultate aus zehnjährigen beobachtungen über sternschnuppen". Το 1855 δημοσιεύει άλλη σημαντική εργασία του σχετικά με το ζωδιακό φως. Επίσης, δημοσίευσε σειρά εργασιών στους τομείς της σεληνογραφίας, της σειομολογίας και της ηφαιστειολογίας. Επίσης, έλαβε μέρος σε αποστολή για την παρατήρηση της ολικής έκλειψης του Ήλιου στην ανατολική Πρωσία, στις 28 Ιουλίου του 1851.

Κατά την παραμονή του στην Ελλάδα οργανώνει καλύτερα την υποτυπώδη μετεωρολογική υπηρεσία που είχε ιδρύσει ο προκάτοχό του Γεώργιος Βούρης. Εκτελεί μετεωρολογικές παρατηρήσεις στην Αθήνα, την Πεντέλη, την Πάρνηθα, τον Υμητό, τον Μαραθώνα, τα Μέγαρα, την Ελευσίνα, τη Χαλκίδα, τη Θήβα, την Αίγινα, τη Σαλαμίνα, στα Γεράνεια και άλλού, οι οποίες δημοσιεύονται στο δίτομο έργο του με τίτλο *Beiträge zur physikalischen von Griechenland* (Αθήνα, 1864), ενώ τακτικά αποστέλλει πίνακες με μετεωρολογικά στοιχεία στο Αστεροσκοπείο του Παρισιού. Στις παρατηρήσεις του αυτές βοηθούν οι Γ. Μιστριώτης, Δ. Κοκκίδης και Ε. Βούρλης.

Την άνοιξη του 1864, ο Σμιτ μαζί με τον αρχιτέκτονα Ernst Ziller συνόδευσε τον Χαν στη Μικρά Ασία για αρχαιολογικές ανασκαφές με σκοπό την ανεύρεση της αρχαίας Τροίας. Τους χάρτες οι οποίοι περιέχονται στο σχετικό βιβλίο του Χαν, *Die Ausgrabungen vom homerischen Pergamos in zwei Sendschreiben an Georg Finlay*, σχεδίασε ο Σμιτ.

Κατά τη διάρκεια της εκρήξεως του ηφαιστείου της Σαντορίνης (τον Ιανουάριο του 1866), ο Σμιτ εστάλη εκεί από την Ελληνική Κυβέρνηση, επικεφαλής ειδικής επιτροπής για την εκτέλεση επιστημονικών παρατηρήσεων. Οι παρατηρήσεις αυτές, μαζί με αυτές των ηφαιστείων του Βεζούβιου και της Αίτνας, δημοσιεύτηκαν το 1874 στο έργο *Vulkanstudien. Santorin 1866 bis 1872. Vesuv, Stromboli, Aetna 1870*. Τις τελευταίες σελίδες αυτού του βιβλίου κοσμούν θαυμάσιες εικόνες από την έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης.

Σημαντική ήταν η συμβολή του Ιουλίου Σμιτ και στην επιστήμη της σειομολογίας. Το ενδιαφέρον του για τους σεισμούς είχε αρχίσει από το 1845. Στην Ελλάδα, όμως, με τη γνωστή σε όλους σεισμικότητα της, μπόρεσε με τη βούθεια εθελοντών παρατηρητών να καταγράψει μέχρι το 1875 περισσότερους από 3.000 σεισμούς. Σε έκθεση, μάλιστα, προ τη υπουργείο Παιδείας (4/4/1859), μετά την επίσκεψή του στην σεισμόπληκτη περιοχή του Ιοθίου της Κορίνθου, πρότεινε να σταλεί σε όλους τους επάρχους και δημάρχους της επικράτειας εγκύλιος και έντυπο ερωτηματολόγιο με τα εξής ερωτήματα:

- Πότε έγινε ο σεισμός;
- Πόσο διάρκεσε;
- Εάν συνέβησαν καταστροφές και δυστυχήματα και
- Αν ο σεισμός συνοδεύετο με κρότο ή βοή.

Η προσπάθεια αυτή βρήκε ανταπόκριση και έτσι τέθηκαν οι βάσεις για ένα σεισμολογικό δίκτυο. Όλες αυτές τις παρατηρήσεις δημοσιεύονται το 1875 σε εργασία του με τίτλο *Studien über Erdbeben*.

Το 1861 πέψηχε να αρχίσει την έκδοση των *Publications de l'Observatoire d'Athènes* (Δημοσιεύσεις του Αστεροσκοπείου Αθηνών) με δαπάνες του Σύμβουλου Σίνα. Οι δημοσιεύσεις αυτές ήταν χωρισμένες σε δύο σειρές. Η πρώτη περιλάμ-

Το διοικητήριο του Αστεροσκοπείου (1896). Στο κτίριο αυτό στεγάζεται η διοίκηση ακόμη και σήμερα. Χτίστηκε με τις δωρεές που συνέλεξε ο Αιγινήτης στο τέλος του 19ου αιώνα.

βανε θέματα αστρονομικά και η δεύτερη μετεωρολογικά, γεωγραφικά κ.ά. Η επιστήμη, όμως, στην οποία καταξιώθηκε ο Σμιτ ήταν η αστρονομία. Ταλαντούχος και ακούραστος παρατηρητής, άφησε μεγάλο αστρονομικό έργο σε πολλούς τομείς της αστρονομίας, το οποίο κατέστησε διεθνώς γνωστό το Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Σε όλη την οπαδιοδρομία, ο Σμιτ πραγματοποίησε πάνω από 70.000 παρατηρήσεις μεταβλητών αστέρων, με σύχο την προσδιορισμό της μεταβολής της λαμπρότητάς τους δημοσιεύοντάς τις ως επί το πλείστον στο περιοδικό *Astronomische Nachrichten*. Παρατήρησε συστηματικά για πολλές δεκαετίες τους πλανήτες Άρη και Δία, σχεδιάζοντας τα χαρακτηριστικά τους και τις παροδικές μεταβολές των επιφανειών τους, καθώς και πολλές εκλείψεις του Ήλιου και της Σελήνης.

Το 1860 παρατήρησε τον μεγάλο κομήτη, προσδιορίζοντας την τροχιά και τη λαμπρότητά του. Το 1862 ανακάλυψε έναν μη περιοδικό κομήτη. Το 1865 ανακάλυψε δύο περιοδικούς μεταβλητούς αστέρες και έναν περιοδικό νεφελοειδήν. Το 1866 ανακάλυψε ένα πρόσκαιρο αστέρα (*Nova*) στον αστερισμό του βορείου Στεφάνου. Το 1873, ανακάλυψε τρεις ακόμη περιοδικούς μεταβλητούς αστέρες. Στις 24 Νοεμβρίου του 1876, ανακάλυψε έναν ακόμη πρόσκαιρο αστέρα τρίτου μεγέθους στον αστερισμό του Κύκνου.

Σημαντικές, επίσης, ήταν οι παρατηρήσεις του Σμιτ σύνον αφορά τον σεληνιακό κρατήρα Linne, ο οποίος φαίνεται ότι παρουσιάζει μορφολογικές μεταβολές. Από το 1841 έως το 1874, έκανε 200 παρατηρήσεις αυτού του κρατήρα που αποτελούν ανεκάμπτο υλικό για κάθε ερευνητή του δορυφόρου της Γης μας. Καθ' όλη την παραμονή του στην Αθήνα, εκμεταλλεύμενος τον καθαρό και διαυγή ουρανό της Αττικής, πραγματοποίησε χιλιάδες παρατηρήσεις διαπόντιων αστέρων και βολίδων.

Εκείνο, όμως, το έργο, το οποίο κατ' εξοχήν ανέδειξε τον Σμιτ ως έναν από τους διασημότερους αστρονόμους του 19ου αιώνα, είναι ο τοπογραφικός χάρτης της Σελήνης. Στην τελική του μορφή, ο χάρτης αυτός αποτελείται από 25 τιμήματα, τα οποία εάν συνδεθούν μεταξύ τους σχηματίζουν δίσκο διαμέτρου δύο μέτρων. Στον χάρτη αυτό απεικονίζονται λεπτομερώς 32.856 σεληνιακοί κρατήρες. Πολλά τιμήματα του χάρτη βασίστηκαν σε πολλά σχέδια, τα οποία σχεδιάστηκαν σε διάστημα 30 ετών. Αξίζει να σημειώσουμε ότι μόνον κατά τη δεκαετία 1874-84, ο Σμιτ έκανε περισσότερα από 2.536 σχέδια τημάτων της σεληνιακής επιφάνειας. Ο χάρτης αυτός είναι, μέχρι σήμερα, ο πληρέστερος οπικός χάρτης που υπάρχει. Ο ίδιος ο Σμιτ παρατηρεί ότι θα μπορούσε να ήταν λεπτομερέστερος, επισημαίνοντας ότι με το τηλεσκόπιο Ploessl των 15 εκατοστών, το μεγαλύτερο δργανό που διέθετε εκείνη την εποχή το Αστεροσκοπείο Αθηνών, θα μπορούσε να καταγράψει γύρω στις 100.000 κρατήρες. Το μνημείοντας αυτό έργο, μαζί με τον επεξηγηματικό του τόμο, δημοσιεύτηκε στο Βερολίνο με τίτλο *Charte der Gebirge des Mondes*. Στο Αστεροσκοπείο Αθηνών, στο γραφείο του προέδρου του Ιδρύματος, υπάρχει ακριβές αντίγραφο αυτού του χάρτη.

Οταν ο Σμιτ ανέλαβε τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου, βρήκε τα ακόλουθα δργανα, όπως τα περιγράφει ο ίδιος σε μία έκθεσή του "Περί του Αστεροσκοπείου Αθηνών", το 1864:

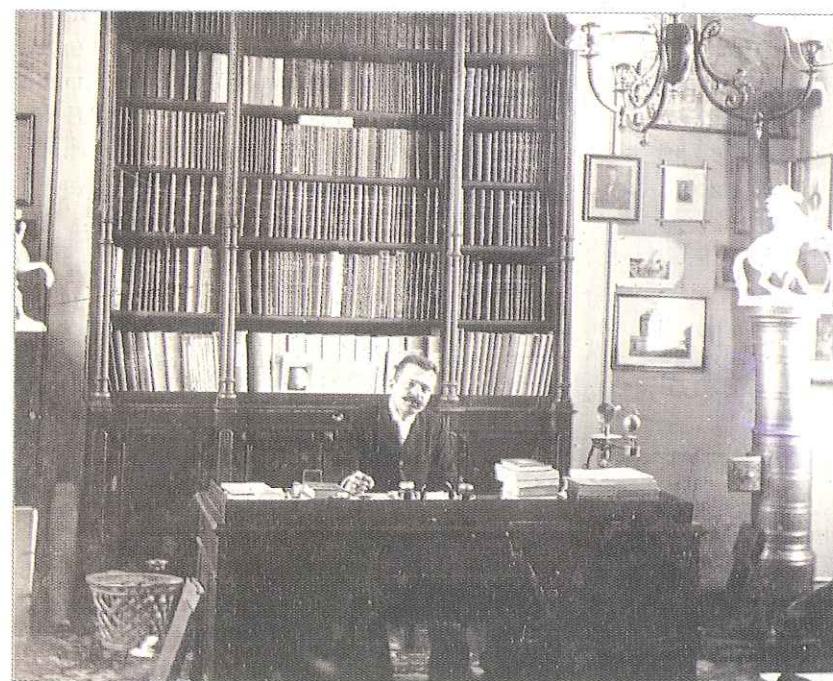
- Το ισημερινό τηλεσκόπιο Ploessl υπό τον θόλο, ο οποίος είχε πολλά προβλήματα στη λειτουργία του.

- Τον μεσημβρινό κύκλο Starke, ελαπτωματικό.
- Δύο μικρά τηλεσκόπια για την ανίχνευση κομπτών.
- Δύο εκκρεμή (Kessel και Berthou) σε καλή κατάσταση.
- Δύο βαρόμετρα, κατασκευής Kapeller.
- Ένα βροχόμετρο και ένα υγρόμετρο.

Επίσης, αναφέρει την κλοπή ενός τηλεσκοπίου, του οποίου βρήκε μόνο τη βάση, και ενός χρονομέτρου. Τα δργανα αυτά συντηρήθηκαν το 1861 με δαπάνη του Σύμφωνα Σίνα, αλλά, έκτοτε, δεν αναφέρεται πουθενά η προμήθεια νέων. Ο Σμιτ πραγματοποίησε όλες τις επιστημονικές του δραστηριότητες, με τον πραναφερθέντα πενιχρό εξοπλισμό.

Στη βιβλιοθήκη του ιδρύματος το 1858 υπήρχαν 500 τόμοι. Ο αριθμός αυτός κατά την περίοδο Σμιτ αυξήθηκε σημαντικά με αγορές βιβλίων με κονδύλια του Σύμφωνα Σίνα και διάφορες δωρεές από αστεροσκοπεία του εξωτερικού.

Καθ' όλη την περίοδο κατά την οποία ο Σμιτ διετέλεσε διευθυντής, το Αστεροσκοπείο συνέχισε διοικητικά να διέπεται από το παράδοξο καθεστώς του παρελθόντος. Παρ' όλο που το ίδρυμα συντηρούσε εξ ολοκλήρου ο Σύμφων Σίνας, ο οποίος κάλυπτε, συν τοις άλλοις, τις δαπάνες της μισθοδοσίας του διευθυντού, των εκδόσεων και των επισκευής των οργάνων, ο Σμιτ συγκαταλέγονταν στο προσωπικό του πανεπιστημίου και το Αστεροσκοπείο στα παρατήματά του. Μάλιστα, κάθε χρόνο, η έκθεση των πεπραγμένων του Αστεροσκοπείου περιλαμβανόταν στην πρυτανική λογοδοσία. Επίσης, το κράτος διόριζε τους βοηθούς στο Αστεροσκοπείο κατά βούληση. Οταν ο βαρόνος αρρώστησε τον Νοέμβριο

Ο Δ. Αιγανίτης στο γραφείο του, 1915

Το προσωπικό του
Αστεροσκοπείου
στο τηλεσκόπιο
Browning που
ήταν δωρέα του K.
Ιωαννίδη (1962).

Το τηλεσκόπιο
αυτό ήταν δωρέα
του K. Ιωαννίδη το
1896 και, όπως
διαπιστώνουμε
από τη
φωτογραφία, οι
αστρονόμοι το
χρησιμοποιούσαν
για διάφορες
παρατηρήσεις
ακόμη και τη
δεκαετία του
1960. Ο Ιωαννίδης
υπήρξε από τους
βασικούς
δωρητές που
στήριξαν την
προσπάθεια του
Αιγαίνητη να βρει
χρήματα στα τέλη
του 19ου αιώνα.

βριο του 1875, ο Σμιτ έκανε τη σκέψη να θέσει το Αστεροσκοπείο υπό την προστασία του γερμανικού κράτους, όπως προκύπτει από οχεική επιστολή την οποία έστειλε ο αυστριακός πρέσβης Munch στην αυστριακή Καγκελαρία. Λίγους μήνες μετά, τον Απρίλιο του 1876, ο Σίνας υπέκυψε στο μοιραίο και η αβεβαιότητα για το μέλλον του ιδρύματος άθυσε τον βασιλιά Γεώργιο Α' και τη βασίλισσα Ολγα να εκφράσουν τη θέληση να αναλάβουν οι ίδιοι τη συντήρηση του αστεροσκοπείου, το οποίο χαρακτήρισαν "κόδιμημα της εποιήμας". Η ίδια, όμως, του Σίμωνα Σίνα, Ιφιγένεια, αποφάσισε η ίδια να συνεχίσει να επιχορηγεί το Αστεροσκοπείο, χωρίς να υπάρχει η οχεική πρόνοια στη διαθήκη του εκλιπόντος.

Ο Σμιτ έμεινε στην Αθήνα μέχρι τον θάνατό του, δηλαδή εικοσιπέντε ολόκληρα χρόνια (1859-1884). Η κατάσταση που βρήκε στο Αστεροσκοπείο ήταν άθλια. Λίγα όργανα, περιορισμένων δυνατοτήτων και καθόλου βοηθητικό προσωπικό. Κατ' ουσίαν, ο Σμιτ ήταν μεμονωμένος ερευνητής. Μετά τον θάνατό του, η κατάσταση του Αστεροσκοπείου ήταν σχεδόν η ίδια. Κανένα σημαντικό όργανο δεν αποκτήθηκε, ούτε διάδοχος κατάσταση υπήρξε. Υπήρχε, βέβαια, ο Κοκκίδης που ήταν καθηγητής στο πανεπιστήμιο και σε οριομένες περιπτώσεις συνεργάτης του Σμιτ, αλλά δεν διέθετε τα απαραίμενα ουσιαστικά προσόντα για να συνεχίσει το έργο του. Ισως, η αναποτελεσματικότητα του Σμιτ ως προς τη συγκρότηση ομάδας εργασίας στο Αστεροσκοπείο, με σκοπό την παραπέρα ανάπτυξη του ιδρύματος, να οφειλόταν σε διοικητικές δυσλειτουργίες λόγω του ιδιότυπου καθεστώτος του Αστεροσκοπείου, στην κακή συνεργασία με το ελληνικό δημόσιο και, ασφαλώς, στον συγκεντρωτικό χαρακτήρα του ιδίου.

Παρ' όλα αυτά, όμως, ο Σμιτ επιπέλεσε σημαντικό επιστημονικό έργο στην παρατηρησιακή αστρονομία, μιας και δεν μπορούσε να ασχοληθεί ούτε με τον κλάδο της ουράνιας μηχανικής, λόγω ελλείψεως του απαραίτητου μαθηματικού υποβάθρου, ούτε με την νεοφανή τότε κλάδο της αστροφυσικής, λόγω ελλείψεως της οχεικής υποδομής. Δημοσίευσε χιλιάδες παρατηρήσεις, οι οποίες σε συνδυασμό με τις εκτεταμένες σεληνογραφικές μελέτες του έκαναν αυτόν και, συνεπώς, το Αστεροσκοπείο Αθηνών διεθνώς γνωστό. Με την οξυδέρκεια και τη διορατικότητα που τον χαρακτήριζε, σύντομα αντελήφθη τη ζωτική ανάγκη για την επιστημονική έρευνα του κλίματος και της σεισμικότητας της Ελλάδος. Τέτοιες μελέτες εντάσσονταν, άλλωστε, στο πλαίσιο των ενδιαφερόντων του. Οι μετεωρολογικές και οι σεισμικές μελέτες του απετέλεσαν τη βάση για την ανάπτυξη αυτών των επιστημών στην Ελλάδα και οι δραστηριότητες αυτές το πρότυπο επί του οποίου οργανώθηκε το Αστεροσκοπείο δεκαπέντε χρόνια ύστερα από τον Δ. Αιγαίνητη.

ΕΝΑ "ΟΡΦΑΝΟ" ΙΔΡΥΜΑ

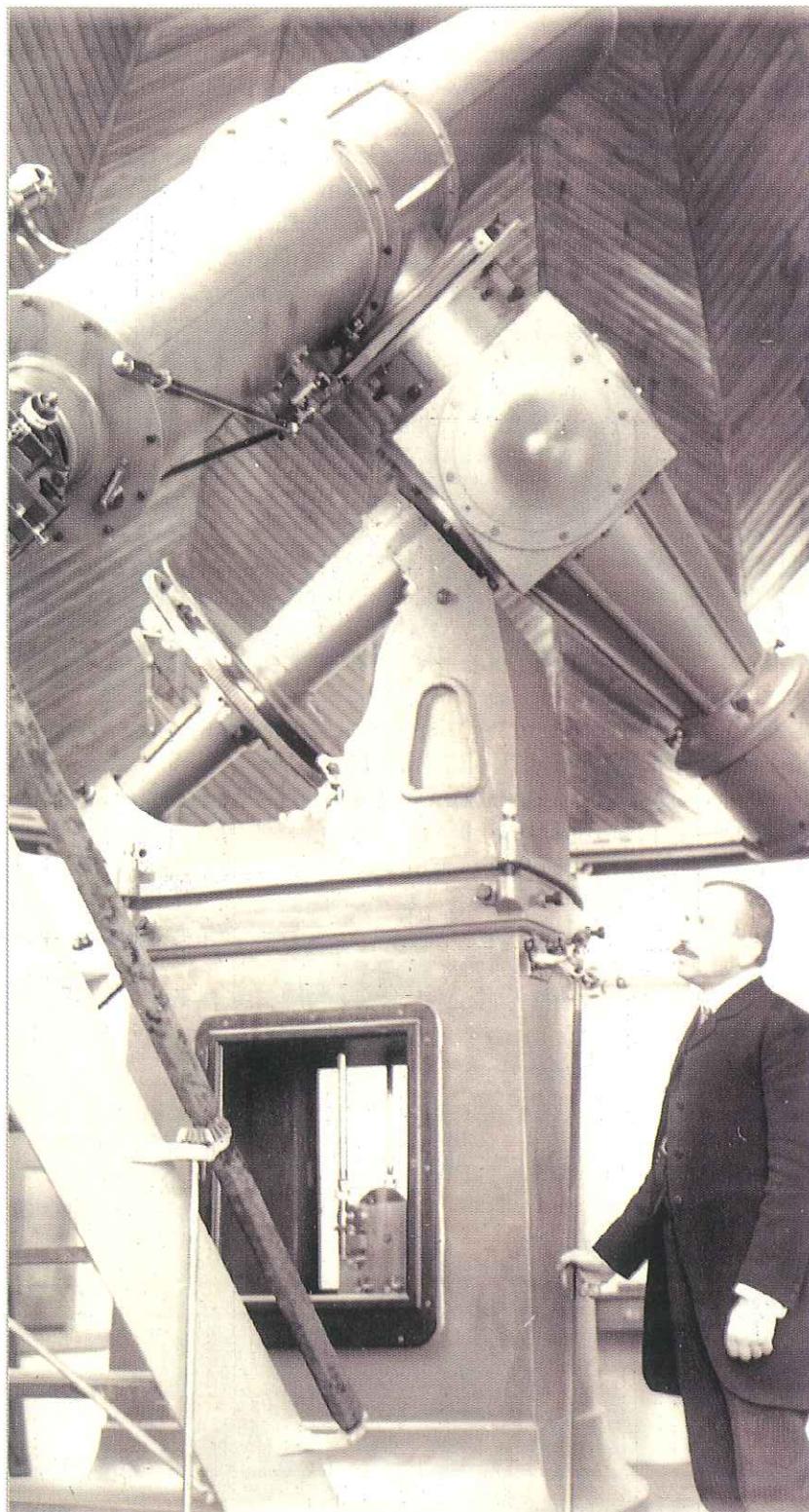
Με τον θάνατο του Σμιτ, έπαψε, ύστερα από σαράντα και πλέον έτη, η χρηματοδότηση της οικογένειας Σίνα προς το Αστεροσκοπείο. Σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες, τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου αναλαμβάνει ο Δημήτριος Κοκκίδης.

Ο Κοκκίδης γεννήθηκε το 1840 στην Αθήνα. Μετά τις γυμνασιακές του σπουδές είχε την τύχη να είναι ο ένας από τους δύο Ελληνες, οι οποίοι εστάλησαν, κατόπιν διαγωνισμού, στο εξωτερικό για να οπουδάσουν αστρονομία, με δαπάνη του βαρόνου Σίμωνα Σίνα. Σίνα.

Ο Δ. Αιγαίνητης και το προσωπικό του Αστεροσκοπείου στην είσοδο του κτηρίου Σίνα (1930). Ο Αιγαίνητης ανέπτυξε το Αστεροσκοπείο, όχι μόνο ως αστρονομικό ίδρυμα, αλλά οργάνωσε, στελέχωσε και οργάνωσε το γεωδυναμικό (σεισμολογικό) και το μετεωρολογικό τμήμα.

Ο Δ. Αιγινίτης στο
ισημερινό¹
τηλεσκόπιο Δ.
Δωρίδη. Το
ισημερινό²
διοπτρικό³
τηλεσκόπιο
χρησίμευε για
παρατήρησεις
πλανητών και
αστέρων. Τα
διοπτρικά⁴
τηλεσκόπια ήταν
πολύ καλά για την
οπτική
παρατήρηση,
αλλά έπασχαν στη
φωτογραφική,
καθώς η
κατασκευή⁵
τέλειων
αχρωματικών
φακών είναι
δύσκολη.

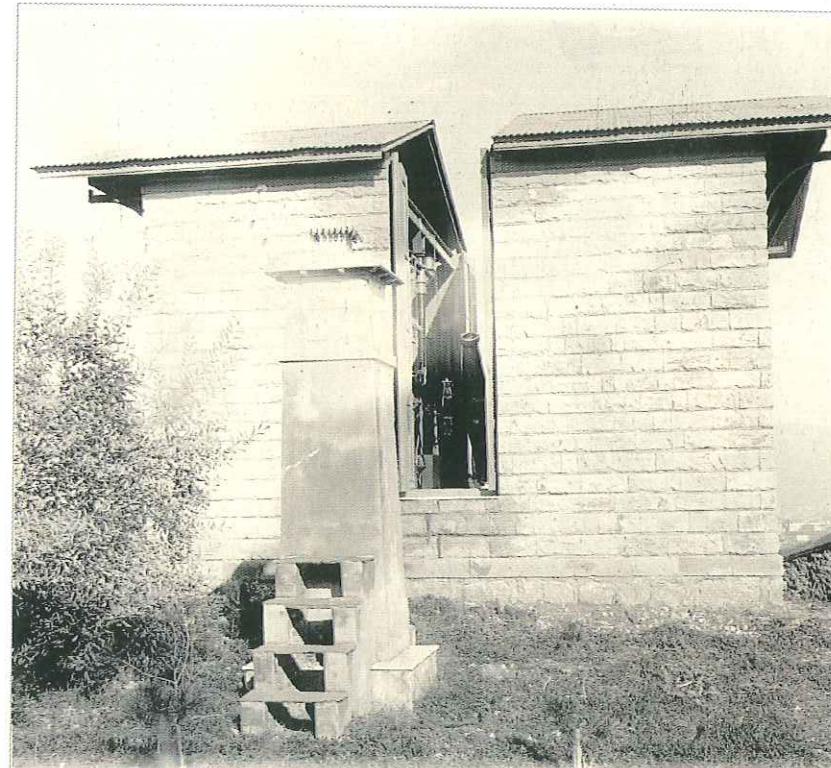
Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

Πράγματι, ο Κοκκίδης μετέβη στο Βερολίνο, όπου οπουδάζει Αστρονομία και το 1884 αναγορεύεται διδάκτωρ, υποβάλλοντας την εργασία του με τίτλο "Disquisitio de Variationibus Declinationum Stellarum, Ursae Majoris et Draconis". Στη συνέχεια, εργάζεται επί μικρό χρονικό διάστημα στο Αστεροσκοπείο του Βερολίνου κοντά στους καθηγητές Enke και Brahms και, τέλος, ολοκληρώνει τις αστρονομικές του οπουδές στο Αστεροσκοπείο του Παρισιού.

Με την επάνοδό του στην Αθήνα, διορίζεται υφυπουργός της Αστρονομίας (10/1/1865) στο πανεπιστήμιο, ενώ εργάζεται, παράλληλα, στο Αστεροσκοπείο υπό τη διεύθυνση του Ιουλίου Σμιτ. Στις 16/4/1877 προβιβάζεται σε έκτακτο καθηγητή της αστρονομίας και στις 30/5/1881 αναγορεύεται επίτιμος καθηγητής. Παράλληλα, διατηρεί τη θέση του αστρονόμου στο Αστεροσκοπείο... χωρίς, δύναμα, να αμείβεται. Επίσης, μέχρι το 1886, διετέλεσε καθηγητής της αστρονομίας, της γεωδαισίας και των μαθηματικών στις σχολές Ευελπίδων και Ναυτικών Δοκίμων.

Μετά τον θάνατο του Σμιτ, το 1884, ο Κοκκίδης αναλαμβάνει τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου προσωρινά, χωρίς αμοιβή. Στα σχετικά υππρεσιακά έγγραφα αναφέρεται ως διευθύνων το Αστεροσκοπείο. Με την εκλογή του Δημητρίου Αιγινίτη στη θέση του διευθυντή του Αστεροσκοπείου το 1890, ο Κοκκίδης περιορίστηκε στα καθήκοντά του ως καθηγητή της αστρονομίας στο πανεπιστήμιο ώές τον θάνατό του, στις 7/3/1896.

Οι οπουδές του Δημητρίου Κοκκίδη ήταν πολύ καλές για την εποχή του. Το

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ

Το κτίριο του
μεσημβρινού
τηλεσκοπίου είναι
δωρεά του Α.
Συγγρού.
Γαλλικής
κατασκευής
Gautier, υπήρξε
ένα από τα
καλύτερα
μεσημβρινά
όργανα της
εποχής.

επιστημονικό του, όμως, έργο ήταν πενιχρότατο. Αναφέρεται μόνον μία ξενόγλωσση επιστημονική εργασία (η διδακτορική διατριβή του). Οι εργασίες του στο Αστεροσκοπείο περιελάμβαναν μεσημβρινές παρατηρήσεις, όσον αφορά τον προσδιορισμό της ώρας, παρατηρήσεις των κηλίδων του Ήλιου και μία μικρή συμβολή στον οπικό χάρτη της Σελήνης του οποίο εκπόνησε ο Σμιτ. Μόνον το πενιχρό μετεωρολογικό δίκτυο το οποίο ίδρυσε ο Σμιτ φρόντισε να επεκτείνει, ιδρύοντας σταθμούς στη Ζάκυνθο, την Κέρκυρα και τη Λάρισα. Δεν κατόρθωσε να συνεχίσει τις άλλες εργασίες του Σμιτ στη μελέτη των σεισμών και των διαφόρων αστρονομικών φαινομένων.

Χωρίς τη χρηματοδότηση της οικογενείας Σίνα, κατά την περίοδο που ο Κοκκίδης διετέλεσε διευθυντής του Αστεροσκοπείου, κανένα νέο όργανο δεν αποκτήθηκε και η βιβλιοθήκη του ιδρύματος αποδιοργανώθηκε πλήρως. Ακόμη και το κύριο του Αστεροσκοπείου περιήλθε σε άθλια κατάσταση. Βέβαια, πρέπει να τονίσουμε ότι η δυσάρεστη κατάσταση στην οποία περιήλθε το ίδρυμα δεν οφείλεται στην αδιαφορία του Κοκκίδη, αλλά στο γεγονός ότι η μοναδική πηγή χρ-

ματοδότησης ήταν πλέον το ελληνικό Δημόσιο, το οποίο αδιαφόρησε προκλητικά στις εκκλήσεις του Κοκκίδη για οικονομική ενίσχυση του Αστεροσκοπείου. Οριομένες φορές, μάλιστα, αναγκάστηκε εξ ιδίων να καλύψει άμεσες δαπάνες του ιδρύματος. Αναφέρεται ότι την περίοδο Κοκκίδη ο προϋπολογισμός του Αστεροσκοπείου ήταν μόνον 3.000 δραχμές.

Επίσης, κατά την περίοδο αυτή, το Αστεροσκοπείο είχε μόνον έναν βοηθό, τον Αλέξανδρο Βούρλη, τον οποίο δεν παραλέπει ο Κοκκίδης να επαινεί στις επίστεις αναφορές στον πρύταν του πανεπιστημίου. Ισως, οι δραστηριότητες του Κοκκίδη να ήταν περιοστέρες, εάν ήταν κανονικός διευθυντής του Αστεροσκοπείου και, ιδιαίτερα, εάν αφειβόταν για τις υπηρεσίες του στο ίδρυμα.

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΝΕΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

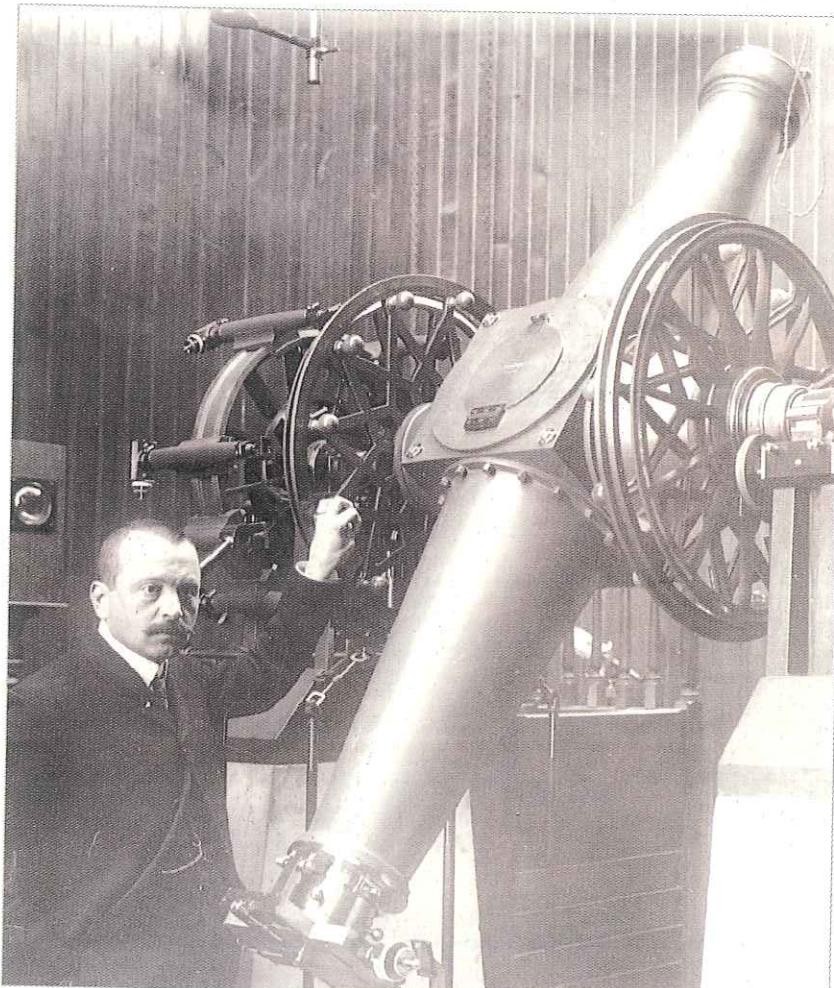
Η ολοκληρωτική παρακμή του Αστεροσκοπείου επέλθει κατά τη διάρκεια της διεύθυνσης του Δ. Κοκκίδη. Η τραγική κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει το Ιδρυμα περιγράφεται με ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο στην επίσημη έκθεση των πεπραγμένων του Αστεροσκοπείου κατά το ακαδημαϊκό έτος 1891-18921.

Ήταν προφανές ότι τα όνειρα και οι ελπίδες για την ανάπτυξη ενός σοβαρού και χρήσιμου επιστημονικού ιδρύματος στην Ελλάδα είχαν σχεδόν χαθεί. Η ύπαρξή του, για πενήντα περίπου χρόνια, άφησε αδιάφορη την ελληνική κοινωνία. Το μόνο που είχε επιτευχθεί, ήταν η διεθνής του παρουσία, λόγω των εργασιών των Βούρη και Σμιτ. Και αυτήν ακόμη η παρουσία ξεθώριαζε μετά τη σχεδόν δεκαετή παντελή αδράνεια κατά την περίοδο Κοκκίδη. Η οικογένεια Σίνα είχε πάψει να το υποστηρίζει και ήταν η ώρα του ελληνικού κράτους να αναλάβει τις ευθύνες του. Η βούληση της κυβέρνησης Τρικούπη, στο πλαίσιο της δημιουργικής της παρουσίας, ήταν θεική και δεδομένη, και το μόνο που απέμενε ήταν η κατάλληλη επιλογή του προσώπου που θα είχε τις ικανότητες να ανασυστήσει το Αστεροσκοπείο και να καταστεί ερευνητικό ίδρυμα. Η επιλογή που έγινε, αποδείχθηκε ότι ήταν κατάλληλη. Το πρόσωπο που έμελλε να σώσει το Αστεροσκοπείο από τη βέβαιη καταστροφή και να θέσει τις βάσεις για την ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας στην Ελλάδα ήταν ο Δημήτριος Αιγινήτης.

Ο Δημήτριος Αιγινήτης γεννήθηκε στην Αθήνα στις 10/22 Ιουλίου 1862, πρώτος γιος του Γεωργίου Αιγινήτη, γόνου παλιάς αθηναϊκής οικογένειας. Ο Δημήτριος φοίτησε στο Βαρβάκειο. Στη συνέχεια, παρακολούθησε Φυσική και Μαθηματικά στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (δεν είχε ιδρυθεί ακόμη ανεξάρτητη Φυσικομαθηματική Σχολή) όπου αναγορεύτηκε διδάκτωρ των μαθηματικών το 1886, δίπλωμα το οποίο αντιστοιχεί με το σημερινό πτυχίο.

Το ίδιο έτος, με υποτροφία του πανεπιστημίου, πήγε για σπουδές αστρονομίας στο Παρίσι. Εκεί παρακολούθησε μαθήματα μαθηματικών και αστρονομίας στη Σορβόνη και την 1η Νοεμβρίου του 1887 τον βρίσκουμε ως μαθητευόμενο αστρονόμο στο Αστεροσκοπείο του Παρισιού. Στο Αστεροσκοπείο του Παρισι-

Ο Δ. Αιγινήτης στο μεσημβρινό πλεσκόπιο Α. Συγγρού. Το μεσημβρινό πλεσκόπιο χρησιμοποιείτο για την αστρομετρία, τη μέτρηση δηλαδή της θέσης των αστέρων. Συγκεκριμένα, για τον προσδιορισμό της ώρας μεσουράνησής τους και γι' αυτό συνοδεύονταν πάντοτε από ένα άριστο ρολόι εκκρεμές.

Ο Δημήτριος Αιγινήτης

SERVARE
INTAMINATUM:
"Να μείνη
ανέπαφον". Ο
αρχιτέκτονας
Θεόφιλος Χάνσεν
μόνο σε αυτό του
το έργο επέγραψε
την παραπάνω
εντολή...

ού, ο Αιγινίτης εργάστηκε επί δύο έτη στον Ισημερινό Κύκλο, λαμβάνοντας μέρος στις τακτικές παρατηρήσεις Ο αντιναύαρχος Mouchez (Mouchez), ο οποίος υπήρξε διεύθυντής του Αστεροσκοπείου από το 1879 έως το 1891, εκτίμησε τον νεαρό Ελληνα μαθητευόμενο. Στην επίσημη έκθεσή του για την κατάσταση του Αστεροσκοπείου το 1888, γράφει ότι "ο Κύριος Αιγινίτης, μαθητευόμενος αστρονόμος, χρησιμοποιεί με ιδιαίτερο zήλο το δυτικό μεσομηβρινό τηλεοσκόπιο". Το 1889, στο τμήμα *Memoires* του περιοδικού *Annales de l'Observatoire de Paris*, ο Αιγινίτης δημοσίευσε την πρώτη του επιστημονική μελέτη, σχετικά με την ευστάθεια του πλιακού συστήματος, η οποία τον κατέστησε γνωστό στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Τον ίδιο χρόνο αναφέρεται στην έκθεση του Αστεροσκοπείου ως "αστρονόμος· σημαντικό βήμα στην ιεραρχία.

Στο πλαίσιο του εκουγχρονισμού της Ελλάδας από την κυβέρνηση του Χαρίλαου Τρικούπη, ο Αιγινίτης προσκλήθηκε να αναλάβει τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου Αθηνών. Στο γενικό κλίμα των αλλαγών, αποφασίστηκε ότι εφόσον η λειτουργία του δεν χρηματοδοτείτο πλέον από την οικογένεια Σίνα, θα λάμψανε επιχορήγηση από το κράτος, αλλάζοντας μορφή, από ένα κληροδότημα συντηρούμενο αποκλειστικά από τον δωρητή του σε ένα ίδρυμα το οποίο βασίζεται στον κρατικό προϋπολογισμό.

Οι δροι του Αιγινίτη για να δεχτεί να εγκαταλείψει μία σταδιοδρομία στη Γαλλία ή οποία προδιαγραφόταν λαμπρή ήταν ρεαλιστικοί και αποτελούσαν την απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία του Αστεροσκοπείου. Συγκεκριμένα, ζητούσε: α) Τα αναγκαία επιστημονικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου και ενός τηλεσκοπίου αξίας 170.000 φράγκων, β) την κατασκευή κατάλληλων κυρίων για τη στέγαση των υπηρεσιών του Αστεροσκοπείου, γ) επιστημονικό προσωπικό της δικής του επιλογής και δ) μηνιαίο μισθό 1.000 δραχμών. Σε επιστολή του της 28ης Σεπτεμβρίου 1889 προς τον Π. Λυκούδη, ο τότε υπασπιτής του Χαρ. Τρικούπη, Νικόλαος Ζορμπάς, αναφέρει ότι ο πρωθυπουργός θεώρησε λογικές τις απαιτήσεις του Δ. Αιγινίτη, εκτός από το ύψος του μισθού του. Οι 1.000 δραχμές τον μήνα ήταν, εκείνη την εποχή, σκανδαλώδες ποσό

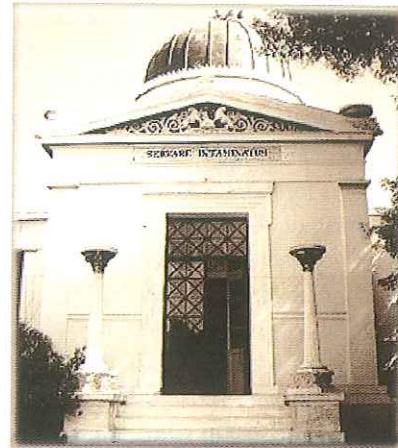
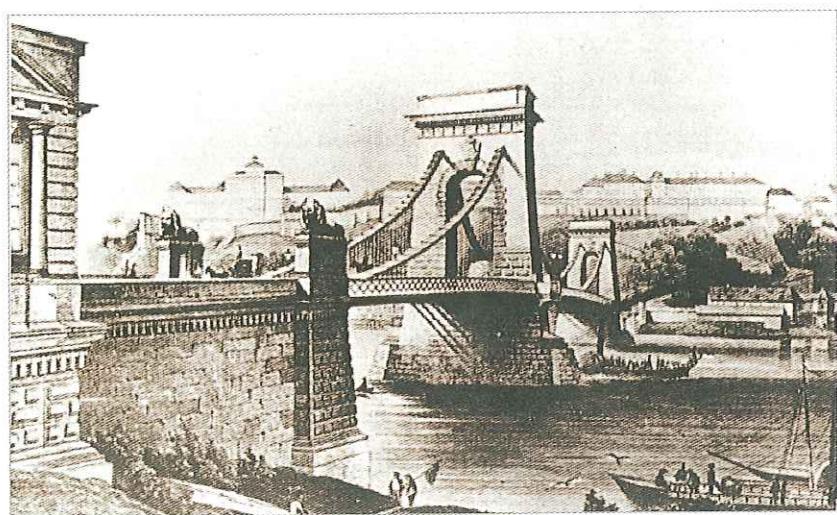
για μισθό δημοσίου υπαλλήλου. Πρότεινε, λοιπόν, μία εναλλακτική λύση. Παράλληλα με τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου, ο Αιγινίτης να διοριστεί και καθηγητής της Θεωρητικής Μηχανικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ο Αιγινίτης, όμως, απέρριψε την πρόταση γιατί ήταν "ασύμφορος προς το εν τω αστεροσκοπείων κύριον έργον αυτού". Για τον διορισμό του στο Αστεροσκοπείο, η κυβέρνηση αναγκάστηκε να υποβάλει στη Βουλή ειδικό νομοσχέδιο "Περί του Διεύθυντού του Αστεροσκοπείου". Το νομοσχέδιο, μετά την ενθουσιώδη αγόρευση του βουλευτή Κορινθίας Δ. Πετρίδη, υπερψηφίστηκε παραψηφεί από την Βουλή των Ελλήνων υψης ένεκεν στις 19 Ιουνίου του 1890.

Αμέσως μετά την επιστροφή του στην Αθήνα, ο Αιγινίτης αντιμετώπισε πολλά προβλήματα. Η κυβέρνηση είχε αλλάξει, η οικονομική κατάσταση της χώρας ήταν κακή και οι χρηματοδοτήσεις που του είχαν υποσχεθεί δεν δόθηκαν ποτέ. Ακόμη και ο μισθός του δεν καταβλήθηκε ποτέ ολόκληρος. Εποι, ο Αιγινίτης αναγκάστηκε να διδάσκει στη Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων (1892) και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών από το 1896. Η μοναδική πίστωση της τάξης των 16.000 δρχ. δόθηκε από το Πανεπιστήμιο. Με τα χρήματα αυτά επισκεύασε το κτίριο και τα όργανα του Αστεροσκοπείου, η οποία ήταν σχεδόν άχροντα για την εκτέλεση σοβαρών επιστημονικών εργασιών. Την ίδια εποχή ασχολήθηκε με παρατηρήσεις διαπόντιων αστέρων, μεσομηβρινών παρατηρήσεων για τον προσδιορισμό της ακριβούς ώρας με σκοπό τη ρύθμιση των χρονομέτρων του εμπορικού και πολεμικού ναυτικού, με την οργάνωση της μετεωρολογικής υπηρεσίας δημιουργώντας 98 επαρχιακούς μετεωρολογικούς σταθμούς και, τέλος, με τη δημιουργία σεισμολογικής υπηρεσίας το 1894, για την καταγραφή και μελέτη των σεισμών της Ελλάδος.

Στο επόμενο έτος πέτυχε την ψήφιση νόμου με τον οποίο οι επιστημονικές εργασίες του Αστεροσκοπείου κατανεμήθηκαν σε τρία τμήματα, το Αστρονομικό, το Μετεωρολογικό και το Γεωδυναμικό, βάζοντας έτοις τις βάσεις για μία πιο πέρα ανάπτυξη του Αστεροσκοπείου, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Πρώτα, οργάνωσε τα δύο τμήματα, το Μετεωρολογικό και το Γεωδυναμικό, τα οποία είχαν ευρύτερη πρακτική σημασία και άφησε τελευταίο το κυριότερο τμήμα, το Αστρονομικό, το οποίο ήταν και το πλέον πολυδάπανο. Τα τμήματα αυτά, μαζί με την Υπηρεσία Χρόνου, προσέφεραν και προσφέρουν ανεκτίμητες υπηρεσίες στη χώρα. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, που ο Αιγινίτης, αν και αστρονόμος, έθεσε σε πρώτη προτεραιότητα την ανάπτυξη άλλων επιστημονικών κλάδων, η καλλιέργεια των οποίων απέδιδε καρπούς πρακτικούς και άμεσα εφαρμόσιμους. Άσ μνη ξεχνάμε ότι ο Γεώργιος Βούρης κατηγορήθηκε ότι οι μελέτες του δεν είχαν κάποια πρακτική εφαρμογή.

Ο Γεώργιος Σύνας υπήρξε, μεταξύ άλλων, ιδιοκτήτης εργοστασίων νηματοπυρίας και χαρτοποιίας, εργολάβητης του μεγάλου συγκονιωνιακού έργου, του "Σιδηροδρόμου του Νότου" που διέσχιζε την Αυτοτρούγγική Αυτοκρατορία, της κατασκευής των διωρυγών των ποταμών Δούναβη και Τίσα, ιδρυτής της πρώτης "Ατμοπλοϊκής Εταιρείας του Δουνάβεως", κατασκευαστής της γέφυρας που ένωνε τις πόλεις Βουδά και Πέστη, έργου του οποίου το κόστος ανήλθε σε 5 εκατ. αυτοτρακά φιορίνια (14 εκατ. ελληνικές δραχμές)...

Ο Αστρονομικός Σταθμός Πεντέλης εδρεύει στον λόφο Κουφού στην Παλαιά Πεντέλη, μεταξύ των οδών Ιωάννου Μεταξά και Βασιλέως Παύλου. (Χάρτης της ευρύτερης περιοχής).

Οι κεντρικές εγκαταστάσεις του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών βρίσκονται στον λόφο των Νυμφών στο θησείο. Συνορεύει με τον λόφο του Φιλοπάππου και βρίσκεται απένanti από την Ακρόπολη και την Αρχαία Αγορά. (Χάρτης της περιοχής).

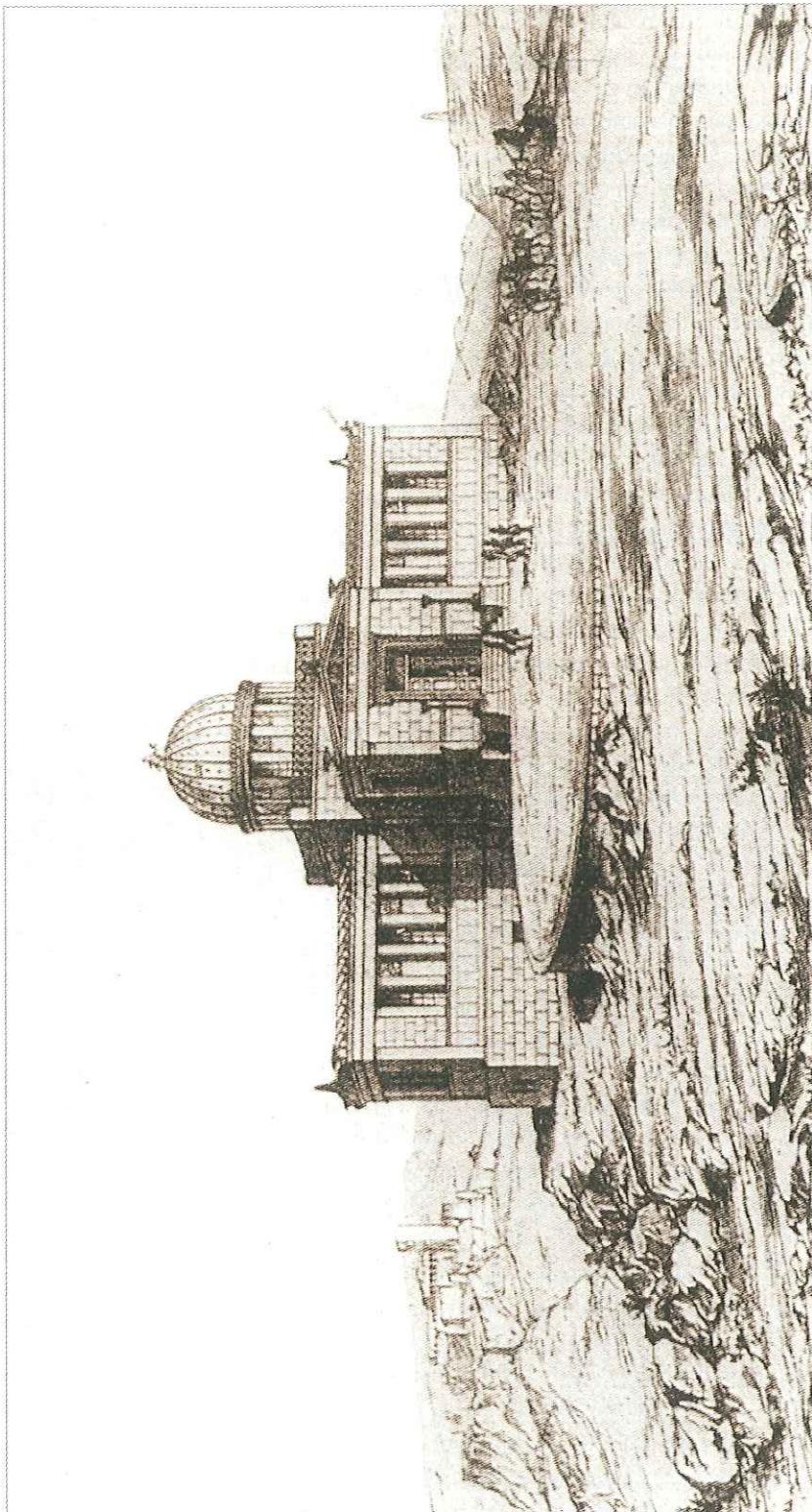
Σχετικά με την αστρονομία, τα εσωτερικά προβλήματα του κράτους και ο καταστροφικός πόλεμος του 1897, δεν επέτρεψαν στην πολιτεία να χρηματοδοτήσει το Αστεροσκοπείο για την αγορά νέων και μεγάλων τηλεσκοπίων. Ο Αιγινίτης, όμως, δεν απογοτεύτηκε. Στράφηκε προς τους φιλοπάτριδες ομογενείς, ζητώντας να συνεχίσουν αυτό που άρχισε ο Γεώργιος Σίνας, ιδρύοντας το Αστεροσκοπείο, πριν από μισό αιώνα. Ήδη, από το 1891, πολλοί πλούσιοι ομογενείς, όπως οι Ιωννίδης και Στεφάνοβικ οπήριζαν με δωρεές τους το Αστεροσκοπείο. Για τη συλλογή κονδυλίων συστάθηκε επιτροπή με πρόεδρο τον πρίγκιπα Γεώργιο, ο οποία συνέλεξε το ποσό των 250.000 δρχ. από το κληροδότηρια του Δ. Δωρίδη και τις προσφορές των Α. Συγγρού, Μ. Κοργιαλένιου, Π. Στεφάνοβικ, Ε. Ζαρίφη, Κ. Μαυρομιχάλη, Α. Σκουζέ, Ν. Χρυσοβελώνη κ.ά. Με το ποσόν αυτό, αγοράστηκαν ένα οικόπεδο 2.765 πάγκεων στον λόφο των Νυμφών κοντά στο Αστεροσκοπείο - ένα μεγάλο διοπτρικό ισημερινό τηλεσκόπιο διαμέτρου 40 εκ. γαλλικής κατασκευής (Gautier), ένα μεσημβρινό τηλεσκόπιο διαμέτρου 16 εκ., κατασκευής Gautier, και διάφορα βοηθητικά όργανα. Επίσης, κύστικαν και τρία βοηθητικά κύρια, ώστε να καλύψουν τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες του Αστεροσκοπείου. Με τα νέα αυτά όργανα, το Αστεροσκοπείο μπορούσε, πλέον, να πραγματοποίησε σοβαρές αστρονομικές παρατηρήσεις εφάμιλλες των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών Αστεροσκοπείων. Τα δύο μεγάλα όργανα ονομάστηκαν με τα ονόματα των ευεργετών οι οποίοι με τα χρήματα που έδωσαν επέτρεψαν την αγορά τους: Το ισημερινό τηλεσκόπιο είναι γνωστό ως "τηλεσκόπιο Δωρίδη" και το μεσημβρινό ως "μεσημβρινός κύκλος Συγγρού".

Μία ακόμη πιο μεγάλη επιτυχία του Αιγινίτη ήταν η εξασφάλιση ποσού 8.000 λιρών, από δωρεά του προσωπικού του φίλου και μεγάλου εθνικού ευεργέτη Μαρίνου Κοργιαλένιου, "για την αγορά και εγκατάσταση μεγάλου ισημερινού τηλεσκοπίου το οποίο θα φέρει το όνομά του", με τον όρο να είναι εκτελεστής της δωρεάς ο ίδιος ο Αιγινίτης. Δυστυχώς, όμως, η αγορά του τηλεσκοπίου δεν πραγματοποιήθηκε παρά μόνον το 1970, με σημαντική βοήθεια του κράτους.

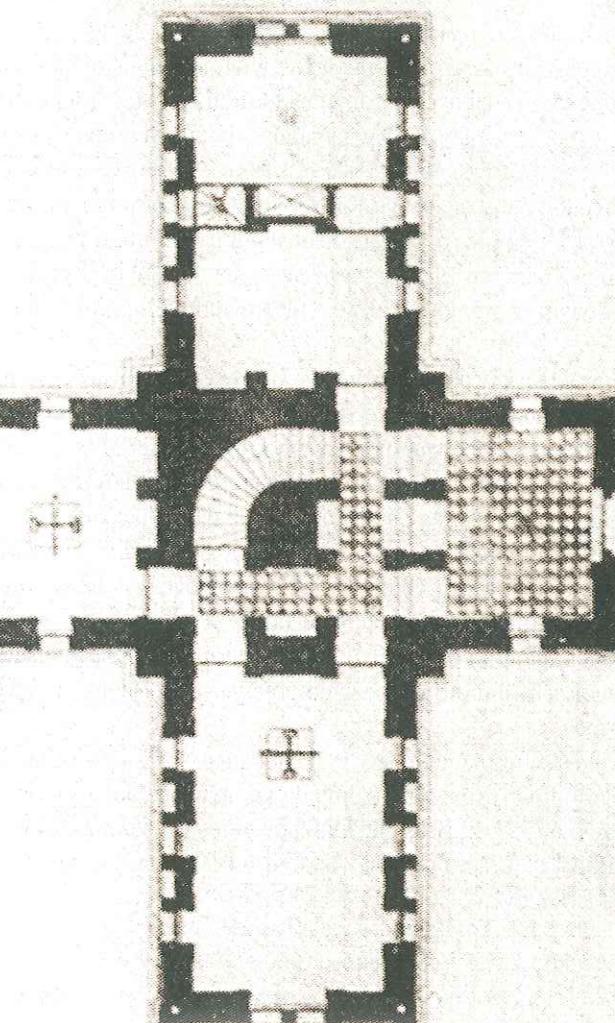
Τα αίτια της εβδομηκονταετούς καθυστέρησης ήταν, αφενός οι διοταγμοί του ίδιου του Αιγινίτη και, αφετέρου, η Μικρασιατική Καταστροφή. Ο Αιγινίτης προσπάθησε να προμηθευτεί μεγάλο τηλεσκόπιο, το οποίο θα ήταν κατάλληλο για αστροφυσικές έρευνες. Στην ανέκδοτη αλληλογραφία του με τον οπουδαίο Ελληνα αστρονόμο Ιωάννη Παρασκευόπουλο (John Paras), που ήταν τότε υπότροφος σε διάφορα αστεροσκοπεία των Ηνωμένων Πολιτειών, φαίνεται καθαρά η αγωνία και των δύο για την προμήθεια του τηλεσκοπίου. Φαίνεται, όμως, ότι ο Αιγινίτης δεν ήταν έμπειρος παρατηρητής με ισημερινά τηλεσκόπια. Ο Παρασκευόπουλος μεταφέρει πλήθος πληροφοριών σχετικών με τους τύπους και τις επιδόσεις διαφόρων ειδών τηλεσκοπίων και εισηγείται εναγωνίων διάφορες λύσεις. Ο Αιγινίτης δίστασε να αποφασίσει, με αποτέλεσμα να καθεί η ευκαιρία.

Συγχρόνως με τον εξοπλισμό του Αστεροσκοπείου, ο Αιγινίτης οργάνωσε το επιστημονικό έργο του ιδρύματος ακολουθώντας, σε πολύ μικρότερη κλίμακα, τα πρότυπα αυστηρότητας που ο ίδιος γνώρισε στη μαθητεία του στο Αστεροσκοπείο του Παρισιού. Οι 12 τόμοι του περιοδικού *Annales de l'Observatoire National d'Athènes*, οι οποίοι εκδόθηκαν στη διάρκεια της θητείας του, περιέχουν τις εργασίες των διαφόρων πινακάτων του Αστεροσκοπείου.

Κατά τα πρώτα έπη της αναβίωσεως των Αθηνών ως πρωτευούμενης του κράτους, τας παραπρήσεις της Αστρονομίας και Μετεωρολογίας εξετέλει ο καθηγητής του μαθήματος εις το Πανεπιστήμιον Γ. Βούρης, έχων εγκαταστήσει, εκ των ενότων, εις την ταράτσαν ενός ξενοδοχείου της οδού Αιδίου παρά την Αγάν Ειρήνην παραπρητήριον και μετεωρολογικόν σταθμόν. Το 1842, ο πρύτανις Κ. Σχινάς μετέβη εις Βιέννην διά την συλλογήν εράνων προς απομεράτων του Πανεπιστημίου. Ο βαρώνος Γεώργιος Σίνας εις τον οποίον, μεταξύ άλλων, απετάθη, επροτίμησεν, αντί να μετάχη απλώς εις την κοινήν εισφοράν, να γίνη ιδρυτής ενός αυτοτελούς καταστήματος σχετικού προς το Πανεπιστήμιον. Ανέλαβε δε να κτίσῃ το Αστεροσκοπείον των Αθηνών, να το εφοδιάσῃ με τα επιστημονικά του όργανα, να συντηρή την λειτουργίαν του και να χρηματοδοτή τας εκδόσεις του. Αρχικώς ωρίσθη η θέσης του Αστεροσκοπείου εις την κορυφήν του λόφου του Λυκαβηττού. Τελικώς, όμως, επεκράτησεν η γνώμη να κτισθῇ επί του λόφου των Νυμφών, παρά τας

Η ΕΛΛΑΣ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ

αντιρρήσεις τας οποιας προέβαλεν η Ακαδημία του Μονάχου, ότι δεν επρεπε να διαταραχθῇ η ηρεμία και η αγνότης του αρχαιολογικού τοπίου των Αθηνών διά της ανεγέρσεως εκεί ενός νεωτέρου κτηρίου. Σχέδιον του κτιρίου εξεπόνησε κατά πρώτον ο Σάουμπερτ δεν ήρεσεν όμως εις τον Θωβανα. Ο ίδιος ο Σάουμπερτ υπέδειξε, κατόπιν, εις τον βαρώνον Σίναν ως αρχιτέκτονα τον Θεόφιλον Χάνσεν, και εκείνου το σχέδιον ενεκρίθη. Η οικοδόμησις ήρχισε την 26ην Ιουνίου του 1842, ημέραν ολικής εκλείψεως του ήλιου, και επερατώθη το 1846. Η κάτωψις του κτιρίου είναι απλουστάτη, εις σχήμα σταυρού, διατεταγμένου ως προς τα τέσσερα σημεία του ορίζοντος. Εις το μέσον έχει τετραγωνικόν πύργον, με την κλιμακού πήγα φέρει προς τον περιστροφικόν τρούλον των παραπρήσεων και εις την ταράτσαν. Η ελαφρότης του όγκου, η απλότης της συνθέσεως και αι ωραίαι αναλογίαι δίδουν εις το κτίριον τάσην ήρεμον χάριν, ώστε ο Θεόφιλος Χάνσεν μόνον εις το έργον του αυτό επέγραψε: *Servare Intaminatum - "Να μείνη ανέπαφον".*

Στις 18 Ιουλίου του 1910, ο Αιγινίτης παραιτήθηκε από τη διεύθυνση του Αστεροσκοπείου και από τη θέση καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την προσπάθεια "εκκαθάρισης" του πανεπιστημίου από την κυβέρνηση Βενιζέλου, η οποία απέλυσε τους βασιλόφρονες καθηγητές. Επανίλθε, όμως, ταχύτατα στο Αστεροσκοπείο, στις 17 Νοεμβρίου, και 1,5 χρόνο αργότερα, τον Ιανουάριο του 1912, στο πανεπιστήμιο, "*την επιμόνω αιτίσει του πρωθυπουργού Εδενθερίου Βενιζέλου και κατόπιν υποσχέσεως του υπουργού της Παιδείας ότι ήθελε ταχέως επανορθωθή η κατά του Πανεπιστημίου, διά της αποδύσεως των καθηγητών αυτού, γενόμενον αδίκημα*".

Ος διευθυντής του Αστεροσκοπείου, ο Αιγινίτης προώθησε και προετοίμασε επιστημονικά την εισαγωγή του παγκόσμιου χρονομετρικού συστήματος στην Ελλάδα, με την παραδοχή των ωριάων αιράκτων και της ώρας της Ανατολικής Ευρώπης από το προϊ της 15/28 Ιουλίου 1916. Επίσης, ήταν ο ουσιαστικός παράγοντας για την εισαγωγή του Γρηγοριανού Ημερολογίου την 16η Φεβρουαρίου / 1η Μαρτίου 1923. Στη διερευνητική (και αποτυχημένη) προσπάθεια, κατά τη δεκαετία του 1920, της Κοινωνίας των Εθνών να θεσπιστεί νέο ημερολόγιο, ο Αιγινίτης διορίστηκε μέλος της Μονής Επιτροπής επί του Ημερολογίου.

Στις περισσότερες περιπώσεις των Ελλήνων επιστημόνων εκείνης της εποχής, το επιστημονικό τους έργο είχε ήδη συντελεστεί πριν από την επάνοδό τους στην Ελλάδα και την ανάληψη πανεπιστημιακών ή άλλων καθηκόντων. Η ιδιαιτερότητα του Αιγινίτη είναι ότι το βασικό επιστημονικό του έργο συντελέστηκε και δημοσιεύτηκε (είτε αυτοτελώς, είτε σε περιοδικά, όπως τα Annales de l'Observatoire d'Athènes, Comptes Rendus de l'Academie des Sciences de Paris, Astronomische Nachrichten, Annales de Géographie) μετά την επάνοδό του. Στη διάρκεια της τεσσαρακονταετραείας που διπύθυνε το Αστεροσκοπείο, εισήγαγε το ίδρυμα αυτό στη διεθνή αστρονομική κοινότητα, με τις αστρομετρικές συνεργασίες, τις αποστολές νέων αστρονόμων στο Παρίσι, τις ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις.

Τίποτε, όμως, από όλα αυτά δεν θα είχε επιτευχθεί, χωρίς τη μοναδική ικανότητα του Δημητρίου Αιγινίτη να βρίσκει χορηγίες, πείθοντας τους πλούσιους ομογενείς να διαθέσουν μέρος των χρημάτων τους για να στηρίξουν και να αναπύξουν το μοναδικό επιστημονικό ίδρυμα της Ελλάδας εκείνη την εποχή, το Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Χρονολόγιο Γεωργίου και Σίμωνος Σίνα

1783 (20 Νοεμβρίου)	Γέννηση του Γεωργίου Σίνα, στη Νίσσα της Σερβίας. Μετά τον θάνατο της μητέρας του, ο πατέρας του τον στέλνει στις Σέρρες, στο σπίτι της αδερφής της μητέρας του, όπου και μαθαίνει τα πρώτα του γράμματα.
1790 (περίπου) Αρχές 19ου αιώνα	Εγκαθίσταται στη Βιέννη, κοντά στον πατέρα του. Ολοκληρώνει την εκπαίδευσή του και γίνεται συνέταιρος στις οικογενειακές επιχειρήσεις.
1810	Γέννηση του γιου του, Σίμωνα, στη Βιέννη.
1811	Λαμβάνει την αυστροουγγρική υπηκοότητα.
1820	Από τις αρχές της δεκαετίας, καθίσταται ο μεγαλύτερος γαιοκτήμονας και ιδιοκτήτης αρχοντικών στην Αυστροουγγαρία, Τραπεζίτης διεθνούς κύρους και δανειστής κυβερνήσεων και αυτοκρατοριών.
1832	Κερδίζει τον αυστριακό κληρονομικό τίτλο ευγενείας

	(βαρόνος), ως ένδειξη αναγνώρισης των υπηρεσιών του.
1834	Διορίζεται γενικός πρόξενος του Ελληνικού Βασιλείου στην Αυστρία.
1840	Πραγματοποιεί δωρεά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, με σκοπό την ίδρυση Αστεροσκοπείου στην Αθήνα.
1856 (6/18 Μαΐου)	Θάνατος στη Βιέννη. Ενταφιασμός σε μία από τις επαύλεις του, στην Rappolten Kirchen, στην Κάτω Αυστρία.
1856	Ο Σίμων Σίνας διαδέχεται τον αποθανόντα πατέρα του στο ελληνικό προξενείο της Βιέννης, όπου διετέλεσε γενικός πρόξενος για δύο χρόνια.
1858	Με ειδική ρύθμιση, πολιτογραφείται Ελληνας πολίτης. Αναλαμβάνει καθήκοντα πρεοβεντή του Ελληνικού Βασιλείου στην αυστριακή, πρωσική και βαυαρική αυλή.
1862	Παραίτηση από τη θέση του πρεοβεντή, εξαιτίας της "έξωσης του Οθωνα", η οποία δυσαρέστησε τα φιλοοθωνικά του αισθήματα.
1876	Θάνατος στη Βιέννη.

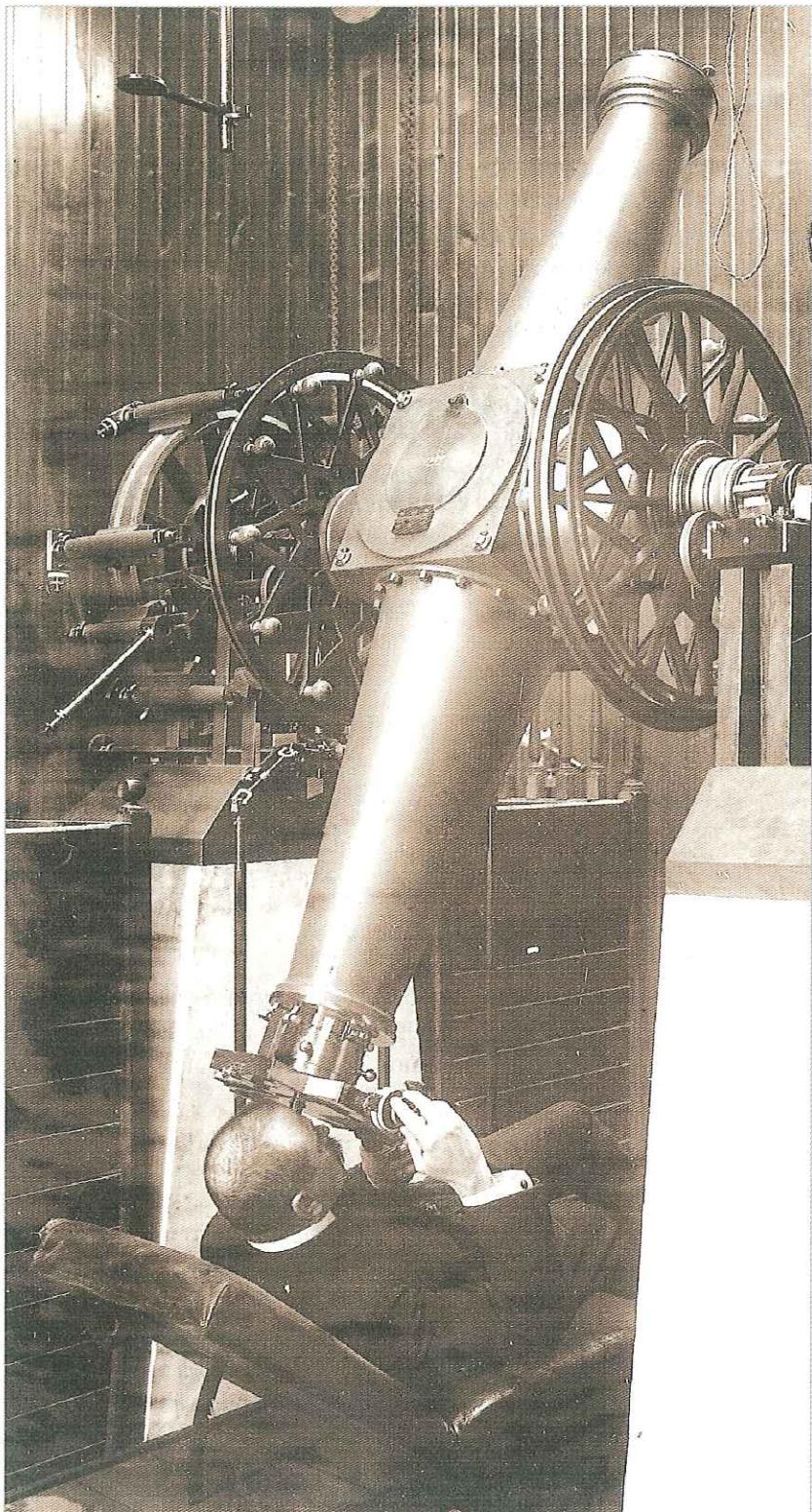
"Οδηγοί και διδάσκαλοι οι πρόνην πρόγονοί μας"...

Εντεκα ιστορικά ντοκουμέντα που σχετίζονται, άμεσα ή έμπειρα, με την οικογένεια Σίνα και το Αστεροσκοπείο παραθέτει η "Ελλάδα των Ευεργειών". Φωτίζουν πλευρές του Ιδρύματος που σημάδεψε την επιστημονική έρευνα στην Ελλάδα:

1. ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΒΟΥΡΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗΣ

Τα πάντα εις τον υδικόν και νοερόν κόσμον υποιάσσονται εις νόμους, τους οποίους ο παντοδύναμος και πάνσοφος του Πλανίσ Ποιητής επέθεσεν εις τα πλάσματα της κτίσεώς του. Η σημερινή ημέρα μαρτυρεῖ περί των νόμων τούτων: Βδέπομεν αυτούς πληρούμενους υδικίς εν ουρανῷ και νοερώς επί γης. Ο Ήδιος, ο παγκοίνιας φωστήρας των επί γης και τοιων ἀδλῶν ουρανίων σωμάτων, κρύπτει σήμερον τας ακίνας του και οκούζειαι, υπακούων εις τους νόμους του Κίσαντος αντόν, και αναδαμβάνει αύθις το αποδιδός φως, υποτασσόμενος εις τους αυτούς απαρασαδεῖτους νόμους της υδικής κτίσεως. Οι νοεροί φωστήρες του κόσμου, οι ένδοξοι πρόγονοί μας, οι φωτίσαντες το πάδαι την οικουμένην διά της σοφίας και των γνώσεών των,

Το μεσημβρινό πλεοκόπιο Α. Συγγρού. Σήμερα, εκτός από τα πλεοκόπια στην Πεντέλη και στον Λόφο των Νυμφών, υπάρχουν τα πλεοκόπια "ΕΡΕΚ" (Κεφαλλονιά), "ΑΡΤΕΜΙΣ-IV/ΕΚΑΤΗ" (Θερμοπύλες), "Αρίσταρχος" (Αχαΐα), "Ελληνογερμανικό" (Κρήτη), "Μαρίνος Κοργιαλένιος" (Κορινθία), "75 cm" (Κορινθία), "Άνδρεας Μιχαλιτσιάνος" (Κεφαλλονιά), "60 cm" (Ιωάννινα), "Κωνσταντίνος Καραθεοδωρής" (Κεφαλλονιά), "Γεροσταθοπούλειο" (Αθήνα), "30 cm" (Κρήτη), "Σταύρος Πλακιδῆς" (Κεφαλλονιά) και "Δημήτριος Κωτσάκης" (Κεφαλλονιά).

Η ΕΛΛΑΣ ΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

οι και μετά θάνατον ἐν ἔντες και διαδίδοντες τα φύτα διά των αθανάτων ονγραφμάτων των εἰς τους μεταγενεοτέρους, αυτοί δέ γων οἱ Ἐδδηνες μαρτυροῦσι περὶ τῶν νόμων, τῶν διοικούντων τα της νοερᾶς κτίσεως. Το Ἐδδηνικόν ἔθνος και κρατιῶντον το πάδαι και σοφώτερον και ενδοξώτερον παντὸς ἄλλον, υπέκυψε, μεν, εἰς τὸν γενικὸν της ὑδικῆς φύσεως νόμον, δόης απονέμει εἰς παν τὸ γεγενημένον την εποχὴν της ακμῆς, παρακμῆς και φθορᾶς: υπέκειτο δε και εἰς ἄλλον ανώτερον νόμον, εἰς τὸν οποῖον τὸ θεία πρόνοια πνεύσκοπε να καθυποβάδῃ τα της νοερᾶς κτίσεως. Ο Νόμος οὗτος εἶναι περὶ της νεκρῶν ανάστασις, την οποίαν τα δογικά μόνον ὄντα καίρουσιν. Το Ἐδδηνικόν Εἴθνος, αφυπνώσαν επ' αἰώνας, πηγέθη ἡδη, και δογιοθέν εν τοις νεκροῖς ανέστι πάδιν εκ του τάφου, και ἢν πάδιν μετὰ ἔντες και κραταιούται και προοδεύει και οπεύδει μετ' ενθέρμον ἡδονή, να αναδάθη την προτέραν δόξαν του. "Ος εμεγαδύνθη τα ἔργα Σου Κύριε, πάντα εν σοφίᾳ εποίησας".

Τοιούτην την παράδοξον παθηγενεσίαν ενός οδοκόδηρου αρχαίου ἔθνους δικαίως εκπλήπτει την ανθρωπότητα, διόπι τη Ιστορία παρόμοιον ἄλλον τηνός ἔθνους παράδειγμα δεν μας παρέχει. Ποία, ἀραγε, η αὕτη ιούντον του θαύματος; Βέβαια, ουδεμία ἄλλη, εἰ μη τη νοερά δόξα των προγόνων μας, πητις ενεθάρρυνε τη μεταγενέστερα ἔθνη να μιμηθώσι τον υπέρ των φύτων ἡδονήν των Εδδηνών, πητις ενέπινενος εἰς τας φυχάς των εθνών αισθήματα ενγνωμούντων προς τους παῖδας των Εδδηνών να μη δησμονώσι ποιέ και υπό τας πλέον δεινά περιστάσεις την ἐνδοξὸν καταγωγήν των, να διατρίπωσι τον υπέρ της εδευθερίας και υπέρ των φύτων ἡδονήν των, και να κύσσωσι, ιέδος, μετά καράς το αίμα των εἰς δεκατή υπέρ πίστεως και παιρίδος ιερόν αγώνα.

Ιδού, φίδοι Ομογενεῖς! Εφθασεν περὶ της εδευθερίας μας. Ιδού, νεμόμεθα ἡδη και τα αγαθά αυτῆς, επειδή και ανεξαρτούσιν ποδικήν και θρόνον μοναρχικόν κεκτήμεθα, και υπό τα σκήπτρα βασιδέως δικαίου και αγαθού καίρομεν και αοφάδειαν της ἔντες και των κτημάτων μας, και αναιροφήν καδίν των τεκνών μας, και την ποθητήν πονηρίαν των οικογενειών μας, και ανάπαυσιν και ευκαιρίαν εἰς το να μιμηθώμεν τους ενδόξους προγόνους μας, καταγινόμενοι εἰς επιστήμας και τέχνας, και να φανώμεν ούτις ἄριοι καθηρονόμοι της παιρίδας πημών δόξης.

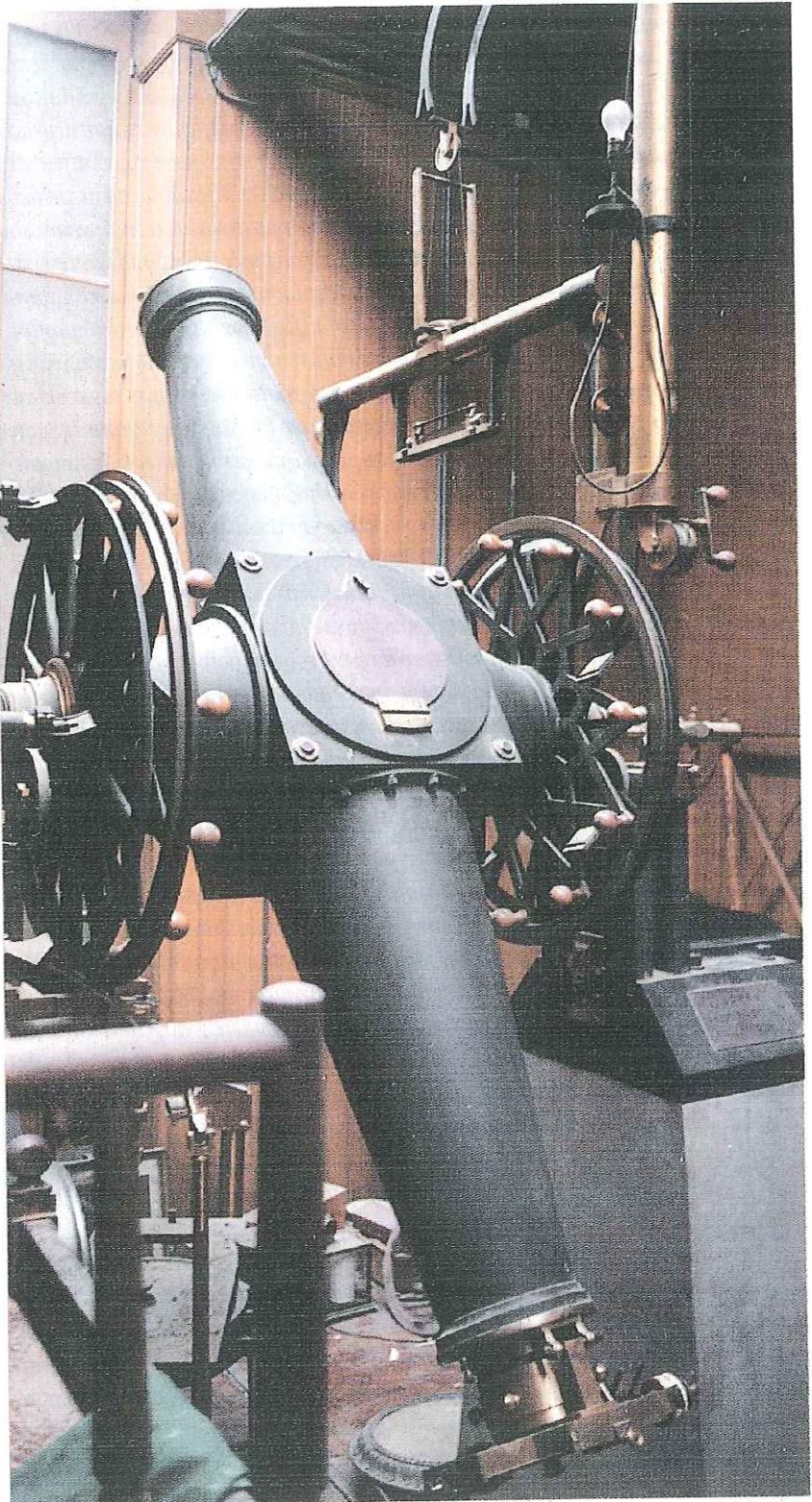
Αδυνατό, φίδοι Ομογενεῖς, να υπομνήσω καν εν συνόψει τα δύο υπό την πατρικήν κτηδεμονίαν του σεβαστού πημών Ανακτος εκατορθώθωσαν μέχρι τούδε προς ενιεδήν αναγέννησιν της φιδιάτης παιρίδος μας, ως προς την ποδικήν ὑπαρξίαν αυτῆς και την την φύτων εν αυτῇ εξάπλωσιν. Προς εξισιόροπιν των κατορθωμάτων τούτων, και τόπος και χρόνος καταδηλώσιερος απανεύαι, και ο διηγούμενος αυτά τκανάγερος εμού. Αρκούμαι ως προς τούτο να αναφέρω το πρώτον Εδδηνικόν Πανεπιστήμιον και το κατάστημα, του οποίουν η ούσιασις συνήγαγεν πημάσ σήμερον ενταῦθα, διά να θέσωμεν του θεμέδουν αυτού δίθον. Το ανώτατον της Εδδαδός εκπαιδευτικόν κατάστημα, ἀμα ευστήθητη υπό την παιρικήν φροντίδος του σεβαστού πημών Βασιλέως, διήγειρε την συμπάθειαν και τον ενθουσιασμόν παντὸς του πεφωπομένου κύριου, δόης δεν εδίσιασε να συνεισφέρει αμέσως και πλονοιοπαρόχως εἰς τελειοποίησιν αυτού. Η δαμπρά οικοδομή του καταστήματος τούτου, η βιβλιοθήκη, το ταμείον της Φυσικής και Χημείας, αι χρηματικά συνειοφορά των απανταχού της οικουμένης Εδδηνών και Φιδεδηνών είναι τεκμήρια αναντίρρητα της παγκοσμίου καράς, της οποίας πρόξενος η σύστασις τοιούτου καταστήματος των φύτων εἰς την αρχαίαν την φύτων παιρίδα.

Το κατάστημα τούτο, νεοσύστατον ον, στερεῖαι, βέβαια, ακόμη ποδόνυν αναγκαίων μέσων, με τα οποία βδέπομεν προκιομένα τα προ εκατονταειρίδων ὑδρούποροντα πανεπιστήμια της δοιπής Ευρώπης. Ουδεμία αμφιβολία, δύναται, ότι το Πανεπιστήμιον μας, προοδεύον ομού με αυτό το έθνος, θέλει φθάσει μετ' ου ποδόν του σκοπούμενον βαθμόν της τελείωσής του. Έντονο μέσω του καταστήματος, η διδασκαλία εξειάνθη, ὑδρού, εις δύνατον τους κάλαδον των ανθρωπίνων γνώσεων, και αι πλείσται των επιστημών επροκίοθουν με καθέδρας. Μία, δύναται, των επιστημών, η υψηλούρια πασών, παρημεδέπο μέχρι τούδε και καθυστερείτο πάστος σχεδόν προνοίας και περιθάδυσης. Λέγω το κατάκημα του ανθρωπίνου νοός, την κορωνίδα των γνώσεων μας, την Αστρονομίαν. Αρκεί να αναφέρω το ουράνιον τούτο όνομα, διά να διεγείρω την προσοχήν και τα υψηλά και γενναία αιοθήματα παντός πεπαιδευμένου και εναισθήτου. Αρκεί να ονομασθή το υψηλόν ανικείμενον της επιστήμης ταύτης, διά να εξάψῃ αιοθήματα σεμνότης και μεγαδοπρεπείας. Καθ' όπι αι έννοιαι, τας οποίας η επιστήμη αύτη μας χορηγεί περί των μερέθους του κόσμου και περί της δυνάμεως, σοφίας και αγαθότητος των πανιοδυνάμων αυτού Δημιουργού, πρέπει να αφαρπάζωσι και ανθρώπους, ἀδέλτως αναισθήτους, εις θαυμασμόν, προσκύνησιν και σεβασμόν. Πασίδηλα είναι, προς τούτοις, τα πλεονεκτήματα, τα οποία η επιστήμη αύτη επιχορηγεί εις την ποδικήν κοινωνίαν των ανθρώπων ως προ την υποδιάρεσιν και κατανόησιν του χρόνου, την ναυπιδίαν, την προσδιορισμόν των επί γης τοποθεσιών και ἀδέλτα παρόμοια αναρίθμησι. Εν γένει, δε, τη γνώση των αδηθίνων σχέσεων και συναρμογών, αι οποία συνδέονται την μικράν γην μας με το σύστημα του Παντός, είναι διά των πεφωπούμενον ανθρωπον και αφέδημος, εν τη ἄμα και αξιοπρεπής.

Η γνώση αύτη υψώνει το πνεύμα μας υπεράνω των επιγείων και μας αποσπά από ποδόν, τα οποία δεσμεύονται τας καρδίας πημών εις την γην, και μας παρουσιάζονται επί του μικρού τούτου πλανήτου ως μεγάδα και οπουδαία, και αντή εκείνη τη γνώση προκαλεῖ επί γης ὑδρού σειράν εννοιών, των οποίων η εξακοδούθησι και πέραν του τάφου αποιείται μέρος της αιωνίων πημών μακαριότητος. Ενί δόγω, κατά την ρήσην σοφού τηνός Γερμανού: "Η Αστρονομία παρέχει εις τον ανθρωπον καρδίαν υψηλήν, και δύμα υπερέχον της γης, και πιερήγας ανυψούσας εις το ἄπειρον, και ένα Θεόν, ουχί πεπερασμένον, ἀδέλτα απέραντον".

Διά τας αιίας ταύτας, βδέπομεν τη σύμερον απανταχού της πεφωπούμενης οικουμένης καθέδρας της Αστρονομίας, Αστεροσκοπεία δαμπρά και ποδόνημα, περιποτημένα με ἔνθερμον ἥπιδον υπό πηγμόνων και δαιάν, και προκιόδουνα καθημερινώς με νέα και ποδυνέζοδα δργανα και ἀδέλτα βιοπθήματα. Μόνη τη Εδδάς, πρωρισμένην απ' αυτής της φύσεως διά την ναυπιδίαν, ως τον αξιοδογώτερον πόρον της υπάρχεις της, εστερέον μέχρι τούδε Αστεροσκοπείον και αστρονομικών μαθημάτων. Τούτο δε τόσον δυπτρόδερον διά τον τόπον, όπου ειέθη τη βάσις της Αστρονομίας, εξ ου προήδον γνώσεις, επί των οποίων στρίβαντα τα νεώτερα ἔθνη ὑψωαν την θαυμάσιον οικοδομήν της νεωτέρας Αστρονομίας.

Καθώς και εις ἀδέλτας επιστήμας, ούτω και εις ταύτην, οι ἔνδοξοι πρόγονοι μας είναι οι οδηγοί και οι διδάσκαλοι των μεταγενεσιέρων. Έκ των αρχαίων Εδδηνικών ναμάτων, εποιθητοαν και ενταύθα αι φιδομαθείς ψυχαί των νεωτέρων. Ήδη 640 ἔτη προ Χριστού, ο Θαδής υπεδόγισεν ἐκλεψίν του πάσιν. Ο Πυθαγόρας αναμφιβόδως είχε γνώσεις αστρονομικής, προσεγγιζόντας κατά μέρος εις την μόνην

Το μεσημβρινό πλεοκόπι Α. Συγγρού σήμερα. Αριστα αναπαλαιωμένο, είναι ένα από τα ελάχιστα στον κόσμο που λειτουργεί. Προκειται για εξαιρετικά πολύτιμο μουσειακό έκθεμα.

αδηθή της Αστρονομίας επιστήμην των νεωτέρων. Περίπου 300 έτη π.Χ. ο Τιμοχάρης και ο Αρίσιανδρος ενηοχοδήθησαν εις πλανήτιν παρατηρήσεις. Ο Αρίσιαρχος ο Σάμιος 267 έτη π.Χ. υπερέβαде τους δοιπούς καία το φιδοσοφικόν πνέυμα, καθ' όπι εδίδασκεν ήδη την διπλήν της γης κίνησιν περί του ἄξονά της και περί του ήδιον, κατά την ἀμεριπον μαρτυρίαν του Αρχιμήδους. Εκατόν περίπου έτη μετ' Αντιόνην ἡκμασεν ο ανανηρρήτις πρύτανος των αρχαίων αστρονόμων, ο περικλεῆς Ιππαρχος, δοις επροσδιόριον ακριβέστερον των προ αυτού την διάρκειαν του πλιακού έτους, εφεῆς αυτήν την εκκενωρικότητα της περιφοράς της γης και την οπισθοδρόμησην των της στημερίας σημείων. Επεχειρίθη δε μάδιστα και κατάδογον των απλανών αστέρων, ἥ ως δέρει ο Πλάτων: "Ausus rem etiam Deo improfam. annumerare posteris stellas, coelo in haereditatem cunctis relieto" τοιτέουν: Απειδόμησε, πράγμα και τῷ Θεῷ ασεβές, του απαριθμήσαι τοις μεταγενεστέροις τους αστέρας, αφῆσας τοις πάσι τους ουρανόν καθηρονομίαν. Είθε τα συγγράμματα του μεγάδου ιούντον αστρονόμου να εσώζοντο προς μέγα δόφεδος της σπηλεινής Αστρονομίας. Καία τον δεύτερον αιώνα μ.Χ. ἡκμασεν ο Πιοδεμαῖος, του οποίου η Μεγάδη Σύνταξις, επονομαζόμενην υπό των πρώτων μεταφρασιών αντίς, των Αράβων, Αδμαγέστι και μέχρι της στημερον ακόμη καίρει υπόδηψιν και εφαρμογήν επωφεδεοτάτην, μ' ὅδον ὃν είχε δόξας εοφαδμένας περί του συστήματος του παντός και εφάντη αχάριστος προς τον Ιππαρχον, εξ ου ερρανίθη τα πλείστα παρατηρήσεις. Ο καιρός δεν μοι συγχωρεῖ να αναφέρω ενταῦθα και περί των δοιπάνω Εδδήνων αστρονόμων, του Αναξιμάνδρου, Ανθοδικού, Αράτου, Ερατοσθένους και ἄλλων, επίσης και περί εκείνων, οἵτινες διά μαθηματικών ερευνών συνετέθεσαν εμμέως εις την πρόοδον της Αστρονομίας. Με χαράν όμως ανεκδάσπιον προφέρω τα ονόματα τριών αστρονόμων Εδδήνων, οἵτινες ἔζησαν και ἔκαμαν τα παρατηρήσεις των εις αυτάς τας Αθήνας μας. Είναι δε οὗτοι ο Φαίνος, ο Ευκλίδης και ο Μέτων. Ήμείς ευριοκόμεθα ενταῦθα εις τόπον καθιερωμένον εις την Αστρονομίαν, επειδή ενταῦθα εις αυτήν την Πύκα, όπου μέλλει να κτισθή της νέας Εδδάδος το πρώτον Αστεροσκοπείον, ο Μέτων είχε προ 2200 ετών το Αστεροσκοπείον του, και εις του τερόν τούτου εξετέθεσε τα παρατηρήσεις του. Ο περίκλειος οὗτος ομογενής και συμποδίτης μας, εκτός των ἄλλων κατορθωμάτων του, επενόποτε κατά το 433 έτος π.Χ. και τον γνωστόν σεδηνιακόν κύκλον, και τη εφεύρεσις αὐτήν εφάντη τόσον αξιόδογος και σπουδαία εις τους τότε Αθηναίους, ώστε ανεχάραξαν με χρυσά γράμματα τους περί τούτου πυδογιομόν του, όθεν και του Κύκλου τούτου πέμπτην της στημερον συνήθησην επωνυματία του χρυσού αριθμού.

Φίδοι Ομογενεῖ! Η ανέκαθεν ευκή μου, τού να ιδώ την παιρίδα μας προκιμένην και με Αστεροσκοπείον, εκπληρώνται στημερον ουν Θεών. Κατέβαδον δε προ χρόνων ήδη ὄδας τας μικράς δυνάμεις μου εις το να αποπερατωθή η υπόθεσις αὕτη, ἔχων αδιαδεπτίς προ οφθαλμών και την αξιοπρέπειαν της επιστήμης και το συμφέρον της κοινής ημών πατρίδος. Καιενόσα ενιεδώς ενός τοιούτου καταστήματος το μέγα δόφεδος, μάθισια δε και την καιεπείγονον ανάγκην διά το ἔθνος μας, ως θαδαιοσοπόρον, προαισθανόμενος εν τῷ ἀμα και την χαροποιόν ενιπτωτῶν, την οποίαν το πρώτον της Ανατοθῆς Αστεροσκοπείον μέλλει να προϊστησει εις ὅδον του πεφωτισμένον κόδουν. Βδέπων συγχρόνως δε και τας μεγάδας δυσκοδίας, εις τας οποίας διά το ποδινέζοδον υπόκειται η οντοτάσης ενός τοιούτου καταστήματος, επροσπάθησα να αναφερθώ εις ἄνδρα φιδογενή και πλούσιον, δυνάμενον να καταβά-

δη τα προ τούτο αναγκαία ἔζοδα, ὅπερ και κατάρθωσα, πωχών κατά τούτο της αόκνου συνεργείας του εξοχωτικού πρέοβεως της Αυτορίας, του φιλόμούσου και φιδέλλητος κυρίου Πρόκεσχ-Οστεν. Τοιούτον ἄνδρα εύρον τον εν Βιέννη Γενικόν Πρόξενον της Εδδάδος, Κύριον Βαρύνον Σίνα. Ο φιδογενέστατος οὗτος Εδδην, ἀμα πληροφορθεῖς περί της υφεδείας ενός τοιούτου επιστημονικού καταστήματος διά την παιρίδα μας, συγκατένευσεν αμέσως εις την ανέγερσιν αυτού, παραγγείδα την κατασκευήν των κυριωδεστέρων οργάνων ενός Αστεροσκοπείου, τα οποία και εισιμάχονται ήδη υπό των περιφημοτέρων εν Βιέννη τεχνητών, δωρίσας δε και ετέραν σπουδικήν ποσότητα προς οικοδομήν αυτού του Αστεροσκοπείου, τον οποίον ουν Θεών θέτομεν ήδη τον θεμέλιον δίθον.

Είθε αι προσδοκίαι, τας οποίας συνδλαμβάνομεν την ώραν ταύτην, να μη ματαιωθώσιν εις το εξής, και είθε οι μέλλοντες διενθυντάι τους καταστήματος τούτου να περιποιήσηται αυτό με εκείνην την καθαράν αγάπην, με την οποίαν εσυστήθη. Από τον γνήσιον ξίδον αυτών και από τον ανέφεδον, δαμπρόν ουρανόν της Εδδάδος η επιστήμη ἔχει την δύνη να προσμένη τα μέγιστα αποτελέσματα. Πάλλει τη καρδία μου, διά την οικοχάνημαι, όπι θέθει ἐδήθει καιρός, καθ' ον μέλλονταν να αναφανύσται και εις την Εδδάδα νέαι ανακαδύψεις, γενόμεναι υπό Εδδήνων εις τας φυοκάς επιστήμας, διά την δοξασθή και αὖθις ο δεδοχασμένον όνομα της Εδδάδος. Επειδή και ἄλιον είναι και δίκαιον, να καταστάθσι συναγωνιστάι ισόπιοι και συνάμιθδοι ανεπίδηπτοι την σπηλεινήν πεφωπισμένων εθνών εις το στάδιον τών επιστημών οι απόγονοι εκείνων των αοιδίμων και ενδόξων ανδρών, παρ' ων παρέδηφον τα έθνη εκείνας τας αρχάς και βάσεις επί των οποίων βδέπομεν την οπήρον ανυψούμενον τον θαυμάσιον ναόν της επιστήμης.

Οσον δε δι' εμέ, ἄλλο τι δεν ειμπορώ να κάμω, ει μη να αναπέμψω ευχάς ενχαριοτρίους εις την Θείαν Πρόνοιαν, πής κατά την ανείχνιασιον αντίς βούδην πνιδόκησε να αναστησην ως εκ τάφου το γένος των Εδδήνων, και να καρίση εις την παιρίδα μας ανεξαρτούνταν και αυτεξονοσιότητα, Βασιδέα και Πανεπιστήμιον, τα οποία τρία ουράνια δύρα είναι το μόνον ασάδεντον και ακαπαριάχητον εν τη καύδωνι των καθημερινών μεταβοδών και μεταμορφώσεων, και να προσφέρω επ' ονόματι της επιστήμης τα πλέον εγκαρδίους ευχαριστίας εις ὅδον τους ενεργέτας και κηδεμόνας του Πανεπιστήμου μας, προ πάντων δε εις του σεβαστόν ημίν Βασιδέα, όστις και ανήγειρε και εδόξασε με το υψηλόν του όνομα το πρώτον Πανεπιστήμιον της Εδδάδος. Διά τούτο, και εκφυνώ εκ βάθους ψυχής: Ζήτω η ανεξαρτούσια της Εδδάδος! Ζήτω ο Οθών, ο πρώτος Βασιδέας της Εδδάδος ουν τη Βασιδίστη Αμαδία! Ζήτω δε και το πρώτον Πανεπιστήμιον της Εδδάδος!

2. "ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ

1891 - 1892. ΥΠΟ Δ. ΑΙΓΑΛΗΤΟΥ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1892"

"Το Αστεροσκοπείον Αθηνών επί μακράν σειράν επών μη δεπουργήσαν, αδὲν εντεδών πηεδημένον και αργούν εγκαταδειφθέν, ευρίσκετο εις τοιαύτην ερειπιώδην κατάστασιν ότε εκδήθημεν εις την διεύθυνσιν αυτού, ώστε ου μόνον οιαδήποτε επιστημονική εργασία πτο αδύνατον εν αυτῷ αδὲνα και αυτή η επί πνας στημάτα διαμονή επικίνδυννος. Πάντα σχεδόν τα πατώματα αυτού είχον προ ποδήδον σαπήν, ώστε εν παράθυρον, ούτε μία θύρα, ούτε εις ναδοπίναξ ευρίσκετο εν καδή καταστάσει. Εί-

κοσι δύο παράθυρα έχει το καιάστημα τούτο, και από τα είκοσι δύο ταύτα ανοίγματα εισήρχοντο ο κονιορτός, ο βροχή, ο άνεμος, ο καπνός και αι πλιάκαι ακίνες ήνα καιαστρέψωντ εξ οδοκάθρου παν όπι οι όφεις (εφονεύθησαν δύο πεδίνριοι όφεις κατά την εκκαθάρισην του καταστήματος), αι αράχναι και μανιοειδή άδδα ήνα ανέτως ήνων εν αυτώ δεν είχον εισέπι αποτελεῖσθαι. Η οροφή είχεν εις πλείστη μέρην εξ οδοκάθρου σαπή, έτοιμος εις πρώτην μικράν ίθησιν να καταπλέση, η δε σιέρη άφινε ποδδακού την ίδατα της βροχής εδεύθερα να φέρωσιν εις πέρας το έργον του πανδαμάνιορος χρόνου, άδαι αι θύραι είχον ανάγκην επισκευής και άδαι τα παράθυρα, τεδείως καιεστραμένα όντα, έχρησον ανανεώσεως. Το άνοιγμα του καταρράκτου της μεσομβρινής αιθούσης πίο άδιας αδύνατον, καθιστών και ούτως άχροτον του εν αυτή μεσομβρινόν κύκλον. Η δε οκωρία, ο κονιορτός και την ίδατα της βροχής καιεστρεφον τα τιθεσκόπια ως και τα δοιπά μικρά όργανα του ιδρύματος, μπδέ των εκκρεμοκινήτων ποδυτίμων ωροδογίνων αυτού εξαιρουμένων. Τα διάφορα συστατικά μέρη των οργάνων άδιας οξειδωμένα και καιεστραμένα ανεκαδύπιοντο δι' ανασκαφών διαρκούστης της εκκαθάρισης του καταστήματος διεσκορπισμένα εις άδιας τας γυννίας αυτού υπό σωρούς ακαθαρσιών και κονιορτού. Εις βαρογράφος μεγάλης αξίας προ μικρού αγορασθείς δαπάνη του Πανεπιστημίου πάντην ονδόδιας χρησιμοποιήθεις ουδ' εκ του κιβωτίου εν ω εστάδην εξαχθείς ενρέθην εν αυτώ τεδείως ωξειδωμένος εκ της νυρασίας και άδιας άχροτος. Ο κινητήριος μπανιούμος του ιστημέρινού τιθεσκοπίου εκείνο προ ειών εις την γυνίαν, καιεστραμένος εκ της σκωρίας και της αχροτίας, η δε δαβή του ιστημέρινού τιθεσκοπίου ενρέθη εις την υπόγεια του καταστήματος εις μαγειρικάς χρήσεις του φύδακος χρησιμεύοντα. Εις των ιροκών του ποδυτίμου εκκρεμούς (Berthoud) ανεκαδύπιθη μειά ποδύν χρόνον εν πιν οπή της μεσομβρινής αιθούσης, ανιό δε το δαμπρόν εκκρεμές Kessels, δι' ον εδίδετο η ίδρα εις την πόδιν, εκινέντο ακανονίστως εντός πυκνού στρώματος αραχνών, πάπρες κονιορτού σκωρίας και ακαθαρσιών. Τα υπόγεια και εν γένει πάντα τα τημάτα του οικοδομήματος εν αθήδια και οικτρά κατασιάσει ευρισκόμενα απέπινεν εις μακράν απόστασιν απ' αυτού δυσώδην οσμήν, και ιέδος εν μία δέξει το κύριον και τα εν αυτώ επιστημονικά όργανα, άινα τόσω γενναίως εδωρήσασι ημίν ο αείμυντος Σίνας, χάριν της εν Εδδάδι αναπύγεως της επιστήμης, το αριστούργημα του Hansen διά το οποίον ο έφοκος αρχιεκτών δικαίως εκανέται, το αρχιεκτονικόν καθάπτεχνη, όπερ μειά του Πανεπιστημίου αποτελεῖ το δαμπρόιερον κόσμημα των νεωτέρων Αθηνών, είχον μεταβδηθή εις εδεενά ερείπια, καιέρρεον έτοιμα να καταπέσουσιν ενεδήδις μετ' οδήγην, σπεύδοντα να καθάψωσιν αυτά εξ ενιροπής από την οφθαλμήν του κόσμου το οικτρόν θέαμα, όπερ παρίστα το εσωτερικόν του μοναδικού τούτου εν Εδδάδι ναού της Ουρανίας".

3. ΜΙΑ ΑΠΟΚΛΥΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Ο πατήρ του βαρώνου Σίνα ανήγειρε, ως γνωστόν, επί ενός δόφου απέναντη της Ακρόποδεως εν αστεροσκοπείον, το οποίον περιήδθε εις την καιοχήν του νιού του και συντηρείται υπ' αυτού. Ο διευθυντής του αστεροσκοπείου τούτου δαμβάνει επιστίς μισθόν εκ 10 ή 12.000 φράγκων. Τα έζοδα διά την αγοράν επιστημονικών περιοδικών και νέων οργάνων καταβάθμονται, όπως πληροφορούματι, από το ταμείον του Βαρώνου Σίνα, διά δε τας επισκευάς του κηρίου φροντίζει ο εδώ αρχιεκτών, εις

τον οποίον έχει ανατεθή η ανέγερσις της Σιναίας Ακαδημίας. Εξ αυτής της βαρείας ασθενείας του βαρώνου Σίνα ασχοδούνται οι εδώ ενδιαφερόμενοι κύκλοι με το ίδιτημα, πι θα γίνη το Αστεροσκοπείο μετά τον θάνατόν του. Λέγεται μεν, ότι συμφώνως με ήδη δηφθείσαν απόφασιν θα περιέδηθη τούτο εις την Εδδηνικήν Κυβέρνησιν, ο νων όμως διευθυντής του δρ. Ioánnos Schmidt δεν θεωρεί αυτό ως βέβαιον, διόπι, καθώς γνωρίζω εξ ασφαλούς πηγής κατά την εφετεινήν του παρούσιαν εν Βεροδίνω προέβη εις διαβήματα, όπως μειά του θάνατον του Σίνα αναδάθη την συντηρητούσιν του Αστεροσκοπείου η Γερμανική Κυβέρνησις. Είναι εκτός πάσις αμφιβολίας ότι η Γερμανική Καγκελλαρία θα προθυμοποιήθη να εγκρίνη τα απαιτούμενα μέσα προς ουντηρησιν του επιστημονικού τούτου ιδρύματος, ήνα κατ' αινόν του τρόπου με οχετικής εδάχιστα χρήματα υπαγάγητο το Ινστιτούτον τούτο υπό την Γερμανικήν καποχήν. Εν τούτοις το μόνον επιχείρημα, και αυτό ενιεδήν συμπιωματικόν, είναι ότι ο νων διευθυντής δρ Schmidt κατάγεται από την βόρειον Γερμανίαν.

Λόγοι όμως εσωτερικοί συνηγορούν αναμφιβόδιως, όπως εις περίπτωσιν, καθ' την δεν υπάρχει παδαϊοτέρα ή νεωτέρα διάτακις καθορίζοντα την υπαγωγήν του Αστεροσκοπείου εις την Εδδάδα, η πάχη αυτού ουνδεθή με την Μοναρχία μας, εις την οποίαν ο βαρώνος Σίνας ανήκει εκ γενείς και εν τη οποίᾳ έχουν συγκεντρωθή τα πλούτινα του. Ως εκ τούτου δαμβάνω την πηγήν, να επιστήνω την προσοχήν της Υμετέρας Εξοχόπτως επί της μεγάλης οπμασίας, την οποίαν θα είχε δι' ημάς, εάν με το Αστεροσκοπείον τούτο εδημιουργείν εν κέντρον διά τους επιστημονικούς και καθητεκνικούς μας κύκλους. Η δράσις της εν Βιέννη Αυτοκρατορικής Ακαδημίας πων Επιστημών από απόφεως αρχαιοδογικής είναι τόσον δαμπρά, ώστε η έδθειψις ενός μονίμου αρχαιοδογικού ινστιτούτου δεν γίνεται προς το παρόν αιοθηπή. Τοιούτον ινστιτούτου δρώμων πιθανόν να θεωρηθή απαράπτυον αργότερον, οπότε η εδώ ύπαρχης ενός ιδικού μας επιστημονικού ιδρύματος θα εφοήθει απείρως εις την ίδρυσην ενός αρχαιοδογικού ινστιτούτου. Δεν δύναμαι να εκφέρω γνώμην, κατά πόσον θα ήτο δυνατόν να παρακινηθή ο βαρώνος Σίνας να κάμη επί παραδείγματι κτηματικήν πα τη δωρεάν εκ των μεγάλων γαιοκτησιών του εν τη Αυτοκρατορία προς διαρκή συντηρησιν του Αστεροσκοπείου. Εάν θα επενγχάνετο τούτο, τότε θα εδημιουργείτο αποχρών δόγος, ώστε η εκδογή του διευθυντού να περιήρχετο εις χείρας πων δύο Ακαδημιών, οπότε ο κοινός (εδδηνοαντιριακός) χαρακτήρα του Ινστιτούτου θα είχε και τον ανίστοιχον ανικτυπον εις οδόκληρον την Αυτοκρατορίαν.

Αναφορά του πρέσβη της Αυστρίας στην Αθήνα Münch προς την αυστριακή Καγκελλαρία (6/11/1875) σχετικά με την τύχη του Αστεροσκοπείου μετά την ασθένεια του Σίμωνος Σίνα.

(Από το βιβλίο του Γ. Λάιου Το Αστεροσκοπείον Αθηνών, Αθήνα 1962).

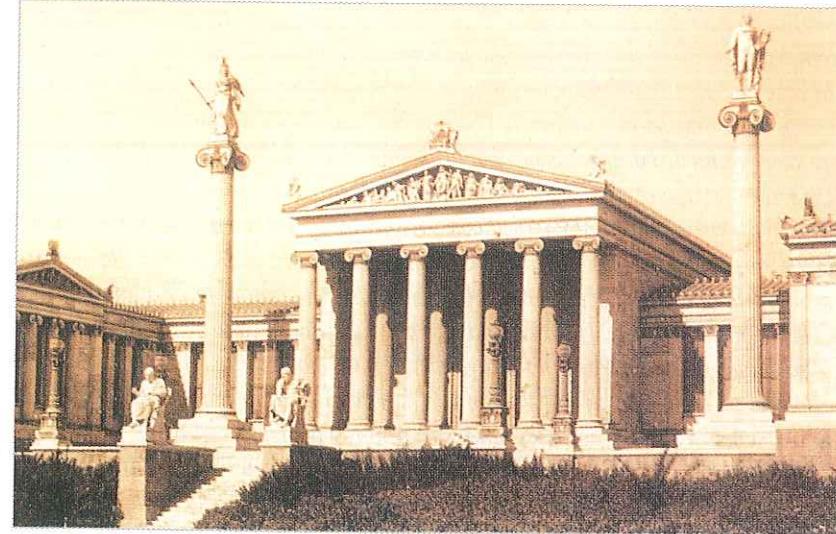
4. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΦΩΤΙΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Αρχείον Υπουργείου Εξωτερικών 1842
Αρ. 16295/2918

Η Γραμματεία των Εκκλησιαστικών προς την επί των Εξωτερικών Γραμματείαν. Γνωστοποιούμεν προς Υμάς, κ. Γραμματεύ, όπι δια Βασ. Διαιτάγματος υπ' αριθ.

Σύμφωνα με αναλυτικό πίνακα των πρώτων δωρεών του Σίνα που δημοσιεύεται η εφημερίδα "Ηλιος" στις 22 Ιουνίου 1856, αυτός είχε ήδη προσφέρει: 60.000 δρχ. στο Αμαλιείο Ορφανοτροφείο, 60.000 δρχ. για τον ναό της Μητροπόλεως, 30.000 δρχ. στο Τυφλοκομείο (Οφθαλματρείο), 30.000 δρχ. "εις τους απόρους γεννομένους «Ελλήνας διὰ τὴν χολόρροιαν» (χολέρα).

Αργότερα ο Σίνας προσέφερε άλλες 40.000 δρχ. στο Αμαλιείο και 24.000 δρχ. υπέρ της Μητροπόλεως και πολλές άλλες δωρεές σε ιδρύματα ή δοκιμαζόμενες κοινωνικές ομάδες.

1721 από 12 Σεπτ. 1842 η Α.Μ. ενέκρινε να ανεγερθῇ επί του δόφου των Νυμφῶν πλησίον της Πνυκός το Αστεροσκοπείον, με το οπόιον ο εν Βιέννη Γεν. Πρόξενος της Εδμάδος κ. Γ. Σίνας εφιδοποίηθε να κοσμήσῃ το εν Αθήναις Πανεπιστήμιον. Η διεύθυνσις των εργασιών ανειέθη εἰς τον αρχιέκπειον κ. Θεόφιλον Χάνοεν, ο οποίος θέδει ἔπειτα και την γνώμην τον καθηγητού κ. Γ. Βούρη. Η δε Γραμματεία των Εκκλησιαστικῶν διαιτάπειται να οντεννοῦθῇ μετά τον ανιτέρω κ. Πρέσβεως περὶ του τρόπου, καθ' ον θέδονν πληρώνεσθαι των εργασιών οι δογαρισμοί, θεωρούμενοι κατά την τάχιν παρά τον αρχιεκπεικού τιμῆματος και της Γραμματείας ταύτης και τρομενών των εδεγκυκών τύπων. Ταῦτα αναγγέλλοντες, επιθυμούμενοι να ερωτηθῆν ο κ. Πρέσβης, πώς κρίνη αρμοδιώτερον να γίνεται η περί την επιεδονμένην οικοδομήν δαπάνην.

Η Γραμματεία δαμβάνει αφορμήν εκ ταύτης της περιστάσεως να επαινέσῃ τον υπέρ του φωτισμού και της προόδου της Εδμάδος ίδιον τον κ. Πρέσβεως.

Αθήναι 23 Οκτωβρίου 1842
I. Pīos

Επιστολή του υπουργείου Παιδείας προς το υπουργείο Εξωτερικών σχετικά με τη δωρεά του Γ. Σίνα για την ανέγερση του Αστεροσκοπείου. (Από το Γ. Λάιος, θ.π.).

5. ΤΑ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΑ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Αρχείον Υπουργείου Εξωτερικών 1844
Γενικόν Προξενείον της Εδμάδος εν Βιέννη
Αρ. 28.
Βιέννη τη 11/23 Μαΐου 1844

Προς
τον Εξοχήντα πού Κύριον Κύριον Σ. Τρικούπην, Υπουργόν επί των Εκκλησιαστικῶν
και της Δημοσίας Εκπαίδευσεως εἰς Αθήνας.

Εξοχήνται,
Το υπό την Υμετέραν διεύθυνσιν Υπουργείον των Εκκλησιαστικῶν και της Δημοσίας Εκπαίδευσεως μοι ἐπεμψεν εἰς το απερασμένον ἔτος με ἐνιμον ἑγγραφόν του υπ' αριθ. 2231 τον δογαριασμόν του αρχιέκπειον κυρίου Θεοφίλου Χάνοεν της μέχρι εκείνου του καιρού προς οικοδομήν του αστεροσκοπείου δαπάνης από δραχμᾶς 27.749 και 20/100, εν τανιώ δε και τον προϋποδομογιούμον του ιδίου τεχνήν για την ποσότητα, ἵπε ακόμη απανεῖται προς αποπεράτωσιν της οικοδομῆς, αναβάνουσαν εἰς περίπου δραχμᾶς 32.600, προσκαδίν με να ουνεισφέρω και ταῦτην την ποσότητα, ὡπες ἔδθη εἰς πέρας το αργάμενον ἔργον.

Αι ποδιπάκια περιστάσεις της πρωινούσσος οσα δεν μοι επέτρεπον εἰς εκείνην την εποχήν να επιφορτίσω τον Ανστριακόν Πρέσβυτον Κύριον Πρόκες, διά να εξακοδουθήσω την φροντίδα της περαιτέρω οικοδομῆς, δόθεν και ἐμεινεν ἄκρι τούδε το ἔργον αιεδέσ. Αφ' ου ὅμως επανίδθεν η προτέρα τάξις, επιθυμού να ιδώ αποπερατω-

Το κτίριο Γ. Σίνα σήμερα. Πολύ προσεκτικά αναπαλαιωμένο, είναι ένα κόσμημα για την Αθήνα.

Μεγάλη ήταν η
συνεισφορά της
οικογένειας Σίνα
για τη Μητρόπολη
Αθηνών της
οποίας την
ανέγερση χρη-
ματοδότησε...

μένον το δι' εξόδων μου αρξάμενον οικοδόμημα του Αστεροσκοπείου, όθεν και
έγραψα σήμερον προς τον ειρημένον κυρ. Πρέοβυν παρακαλῶν ανιόν να διαιτήξῃ
αμέσως τα περαιτέρω εργασίας της οικοδομῆς, όπως τεθειοποιηθῆ κατά το οχέ-
διον, και διώρισα τον Κύριον Θεόδωρον Ράδδην, να κάμη τας αναγκαίας πληρω-
μάς μέχρι της ανωτέρω ποσότητος πων δρ. 32,600 περίπου. Η Ανιόν Μεγαδείόπις,
ο ημέτερος Σεβαστός Βασιλεὺς και Κύριος, υπό την προσιασίαν του οποίου ήρχισεν
και επροόδευσεν η οικοδομή του Αστεροσκοπείου, δεν αμφιβάλλω ότι θέμει επιθυ-
μεῖ να μάθη και τα περί της αποπερατώσεως διφθερία μέσα. Οθεν παρακαλῶ την
Υμετέρα εξοχότηνα να διαβιβάσην προς την Ανιόν Μεγαδείόπια τα δύο έχω την π-
μήνη ήδη να σας εκθέω.

Τα δύο μεγάλα αστρονομικά εργαδεία, τα οποία διά δογματισμόν μου και-
ακενάζονται ενταῦθα θέσθει είναι, ως πληροφορούμαι, εν τάχει έτοιμα διά να σια-
δώσιν ανιόν.

Χαίρω όπι μοι επαρονιάσθη και αύτης ενκαιρία διά να προσφέρω προς την
Υμετέραν Εξοχότηνα τα αιοθήματα των βαθνιάτων σεβασμάτων μου.

Της Υμετέρας Εξοχότηνος
Προθυμότατος δούλος
Γεύργιος Σίνας

Επιστολή του Γ. Σίνα προς τον Σ.Τρικούπη σχετικά με τη χρηματοδότηση
του Αστεροσκοπείου.

6. ΤΟ ΠΑΡΑΣΗΜΟ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ

Οθων, εδέω Θεού Βασιλεύς της Ελλάδος

Επί τη προϊάσει του Ημερέου επί του Βασ. Οίκου και των Εξωτερικών Σχέσεων
Υπουργού ευδοκούμεν ν' απονείμωμεν, ως δείγμα της Ημετέρας εναρεσκείας διά τας
προσφοράς του υπέρ του καταστήματος του εν Αθήναις Αστεροσκοπείου, τον Σταυρόν
των Ανωτέρων Ταξιαρχών του Ημερέου Τάγματος του Σωτήρος εις τον Ημέρερον Γε-
νικόν Πρόξενον εις Βιέννην Κύριον Γ. Σίναν, μέχρι τούδε Ταξιαρχην του ανιόν τάγ-
ματος.

Εν Αθήναις την 10 Ιουνίου 1844

Οθων

Απόφαση του Οθωνα να απονείμει παράσημο στον Γ. Σίνα. (Από το Γ.
Λάιος, δ.π.).

7. Η ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Αρ. 2449

Προς

τον εν Βιέννη Γεν. Πρόξενον κ. Γεύρ. Σίναν

Εν Αθήναις την 11 Ιουνίου 1844

Λαμβάνομεν την πημήν να Σας ειδοποιήσωμεν ότι π.Α.Μ. διά του από 10 Ιου-
νίου τρέχοντος διαιτάγματός της πνδόκποεν επί τη προϊάσει πημήν να Σας απονεί-
μητ τον Σταυρόν των Ανωτέρων Ταξιαρχών του Τάγματος του Σωτήρος ως δείγμα της
εναρεσκείας της διά τας υπέρ του Καταστήματος του εν Αθήναις Αστεροσκοπείου
προσφοράς Σας. Συγχαίροντες υμάς διά το δαμπιρόν τούτο δείγμα της προς υμάς
Βασ. Εννοίας σπεύδομεν να Σας διευθύνωμεν διά της παρούσας και τα απονεμη-
θεντια υμίν διάσημα μετά του Βασ. Διπλώματος.

Ο Υπουργός
Σ.Π.Τρικούπης

8. Η ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΗΣΗ...

Εξοχήταιε!

Διά της Α.Ε. του Αστριακού Πρέσβεως Κυρίου Πρόκες έδαφον το σεβασιόν έγ-
γραφόν σας από 11 Ιουνίου απεδθόντος υπό αριθ. 2449 και τα διάσημα των Ανω-
τέρων Ταξιαρχών του Βασιλ. Τάγματος του Σωτήρος μετά τον διπλώματος, με τα
οποία επί τη Υμετέρα προϊάσει πνδόκποεν η ανιόν Μεγαδείόπις ο ημέτερος Βασι-
λεὺς και Κύριος να με ιμήν. Εναίσθητος εις την τοιαύτην Βασιλικήν εύνοιαν πα-

ρακαδή την Υμετέραν Εζοχόπια να προσφέρη εν περιστάσει αρμοδία προς την Αντού Μεγαδειόπια τας διαβεβαιώσεις των αισθημάτων της μεγάλης ευγνωμοούντης μου και εκείνα της αφοσιώσεως μου προς το σεβαστόν πρόσωπόν της. Σας εκφράζω τας ευχαριστίας μου διά τα συγχαρητήριά Σας εις ταύτην την ευκαιρίαν και παρακαλώ να δεχθήτε ευμενός την διαβεβαίωσην της προς Υμᾶς εξαιρέτου υποδῆψεώς μου.

Της Υμετέρας Εζοχόπιτος
ευπειθής δούλος
Γεώργιος Σίνας

Γνωστοποίηση στον Γ. Σίνα της παρασημοφόρησης του και απάντηση.
(Από το Γ. Λάιος, ο.π.).

9. ΠΡΟΣ ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ

Προς
το Υψηλόν Βασιλικόν Υπουργείον των Εκκλησιαστικών
και της Δημοσίας Εκπαίδευσης.

Ο ενοεθεστάτης υποφανόμενος εξαπούλαι εξάμπτων άδειαν απονοίας με διάτροπον οδοκόληρον του τακτικού μισθού και του επιμισθίου μου, επικαδούμενος υπέρ της απονοίας μου τους εξής δόγμους:

α) Οι καθ' όδον το διάστημα από τους καιά την σύνοιασιν του Πανεπιστημίου διορισμού μου μέχρι σήμερον δεν εξηποσα ποτέ άδειαν απονοίας, αδέλτα διεισέθεσα μετά γήδου και αδιαδείπτως εις την εκπαίδρωσιν των καθηκόντων της υπηρεσίας μου.

β) Οι καιά την ενεογνώσαν εποχήν την απονοία μου θέλει είσθαι οδηγήτερον επαιθητή, διότι τη αποπεράτωσις του αστεροσκοπείου απαιτεί τουθάκιον τρεις έπι μήνας, καθ' οὓς θέλω είσθαι εξ ανάγκης αργός· μετά ταύτα δε ἀρχονται αἱ ουνήθεις διακοπαί την μαθημάτων.

γ) Οι κύριος σκοπός, της οποίας προτίθεμαι εις Γερμανίαν αποδημίας, είναι να ενεργήσω αντιπροσώπως υπέρ της τελειοποίησης του Αστεροσκοπείου παρά τη κυρίων Σίνα και να συνδέω σχέσεις με άδελτα Αστεροσκοπεία, διά των οποίων να αποκατασταθῇ ιακυκή συγκονιννία μεταξύ των πηγέροντας και των δοιπούντων Αστεροσκοπείων.

δ) Εχω εις την Γερμανίαν οικιακάς μνηστικές, των οποίων τη διεκπεραίωσις απαιτεί ήδη αποδύτως την εκεί μειάσθαντην μου, διά να δύναμαι ἐπειπτα να ενασχοδούμει ενδεδεχώς εις την εκπαίδρωσιν των έργων της υπηρεσίας μου εν τε τω Αστεροσκοπείων και εν τω Ποδυτεχνικῷ Σχολείῳ.

Ενεδπτις διη θέλει εγκριθή την εύδογος αύτην αίποσις, υποοπτειούμαι

Ἐν Αθήναις τη 7 Μαρτίου 1845
ευσεβάστως
Γ. Κ. Βούρης
τακτ. καθηγητής του Πανεπιστημίου

Οθων, εδέω Θεού Βασιλεύς της
Εδδαδός

Καιά πρότασιν του Ημετέρου Υπουργείον των Εκκλησιαστικών και της Δημ. Εκπαίδευσης δίδομεν εις τον παρά τη Ημετέρη Πανεπιστημίων καθηκοντίν της Αστρονομίας κ. Γ. Κ. Βούρην άδειαν απονοίας εξαμήνου ἀνεν αφαιρέσεως του προσδιωρισμένου μισθού του. Ο Ημετέρος των Εκκλησιαστικών Υπουργός θέλει ενεργήσει το παρόν Διάταγμα.

Αθήναις 13 Μαρτίου 1845
Οθων
I. Κωδέππης

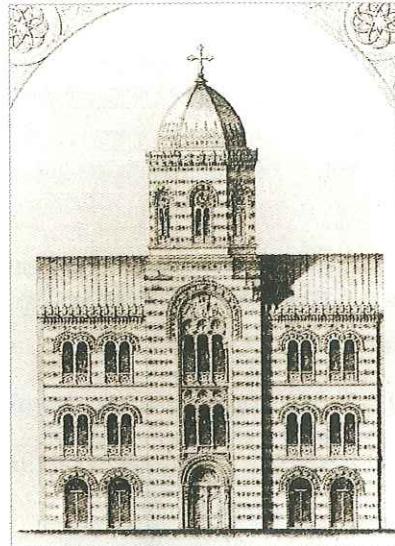
Αίτηση αδείας του Γ. Βούρη για να παραλάβει τα δόγματα του Αστεροσκοπείου. (Από το Γ. Λάιος, ο.π.).

10. ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ...

Αρ. Πρωτ. 2000
Αθήναις 15 Μαΐου 1852
Προς τον Πρύτανην του Πανεπιστημίου

Ἐκ της ενιαυσίου εκθέσεως του προπρινάνεως κ. Μ. Αποστολίδην παρειπήσαμεν εν σεδίδι πέμπτη τη εξής χωρίον: "Καθ' α γαρ ο αυτός (Καθηγητής Γ. Βούρης) ανήγειδε τη Πρυτανεία, ενυποχοδήθη κατά το έιος τούτο περί πράξεις σπουδαίας και επισφεδείς μεν τη ημερέα θαδασσοπόδια, περιαπούσας δε δόξαν ου μικράν τη Παιρίδι κτλ.". Παρακατώ δε ο αυτός προπρύτανις δέγει, ότι ο ρηθείς καθηγητής "δημοσιεύει ήδη τεμάχια των πενταετών παραπρήσεών του εν τε τη Γερμανίᾳ και εν τη Αγγλίᾳ, τας ευφημίας και επιδοκιμασίας των επιστημόνων ανδρών προσείδκυσε κτλ".

Οθεν επειδή εξ αυτών βρέπομεν μετά μεγίστης ευχαριστησεως, ότι πρόκειται δόγμος περί εργασιών των αιγιούμον Καθηγητού της Αστρονομίας κ. Βούρη, αίποντες περιάπιονταν εις μεν την Παιρίδα δόξαν και κλέος, αφέδειαν δε εις την ημερέαν νανιδίσαν, και επειδή τας τοιαντας κοινωφεδείς εργασίας οφείδει τη Πρυτανεία να τας διαβιβάζῃ κατά πρώτον δόγμον εις το Υπουργείον τούτο διά να ενεργήται η καταδηλός εφαρμογή αυτών και η πρέποντα δημοσίευσις διά του Εδδαδικού και ουχί διά του ξένου πόπου, δότις, καθά συμπεραίνομεν, εχροσίμευσε μέχρι τούδε διά να αναγγείδη εις τους Εδδαδάς τας εν Εδδαδί επιοιημονικάς παραπρήσεις, Σας παρακαδούμενην, Κύριε Πρύτανη, όπως αμέσως μετά την παραδαβήν της παρούσης διαβιβάσπει πημί δόσα μέχρι τούδε διεκοίνωνεις εις την Πρυτανείαν ο διαδηφθείς κ. Καθηγητής ονυδενμένα με τας απανομένας παραπρήσεις, φροντίσοπε

Ο Σύμων Σίνας συνέβαλε στην ανέγερση του ελληνικού σχολείου Βιέννης και υπήρξε μέγας δωρητής της Ακαδημίας της Βουδαπέστης. Επίσης, με δαπάνη του Σίνα ανοικοδομήθηκε ο μεγαλοπρεπής ναός της Αγίας Τριάδος στη Βιέννη (φωτογραφία).

δε εις ιο εζῆς να υποβάθμιε αμέσως εις το Υπουργείον ει πιούτο προϊόν του παρ' ημίν Αστεροσκοπείου, διά να ενεργήμεν δεόντως την δημοσίευσιν αυτού πι ουμπράξει και επισιασία του κυρίου Βούρη, προν οφείδειαι και ο ἐπανός της εργασίας.

Ο Υπουργός
Σταύρ. Βλάχος

Εγγραφο του υπουργού Παιδείας Σ. Βλάχου σχετικά με τις δημοσιεύσεις του Γ. Βούρη στα γερμανικά και όχι στα ελληνικά. (Από το Γ. Λάιος, δ.π.)

11. Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΓΚΑΛΕΙ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ

118/2

Ἐν Αθήναις 13 Αυγούστου 1853

Μεγαδείσταιε Βασιλεύ!

Οτε κατά το έτος 1852 επέπεσεν εις Αθήνας η καταστρεπτική εκείνη θύελλα, τότε και το παρ' ημίν Αστεροσκοπείον ἔπαθε ίημίαν πνά, την οποίαν εφρόνισα να επανορθώσω εκ των ενόντων, ως μη υπαρχούσης εν τω προϋπολογισμῷ του έτους εκείνου ρητὸς πιστώσεως περὶ της απρόπτον ταύτης περιστάσεως, δαπανήσας τα απαιούμενα χρήματα εκ του Κεφ. Z' αρ. 2, μέχρις ου δάβω ειδικὴν πίστωσιν περὶ της εκτάκτου ταύτης ίημίας, όπερ και εγένετο μει' ου ποδύ, ως δεν δανθάνει την Υ.Μ.

Εκιοτε ο εν τη Πανεπιστημίῳ Καθηγητής των Μαθηματικών κ. Βούρης, ο πρωτινής διευθύνων το ρηθέν Αστεροσκοπείου, ἤρξατο την ποδεμικής αυτοῦ κατά του Υπουργείου τούτου, μειαχειρίζομενος και εκφράσεις και τρόπους αναρμόδοτος εις την δημοσίαν υπηρεσίαν, όπως φαίνεται εκ του εσωκέδεστον υπό στοιχ. A' εγγράφου του προς το Υπουργείον και εκ της υπό στοιχ. A' απανίστεις του τελευταίου τούτου προς αυτόν, εξ ής αποδεικνύεται το παράδογον των αντικούσιων μεμψιμοτητῶν του κ. Βούρη και η δοθείσα προς τον Πρύτανην παραγγελία του να πληροφορηθῇ τας δεπιομέρειας των παραπόνων αυτού και να υποβάθτη ἐκθεσιν συνοδευομένην με τας παρατρήσεις της Πρυτανείας. Πληροφορηθείς δε παρά του Πρυτάνεως το είδος των μικρών εδδείψεων του Αστεροσκοπείου ου μόνον ἐπενσα να επενέγκω την δυνατήν θεραπείαν, αδέλα και εφρόνισα να κανονισθή η εσωτερική υπηρεσία του καταστήματος, όπως και τούτο αποδεικνύεται εκ των υπό στοιχ. B' επινουνταπομένων σχεδίων.

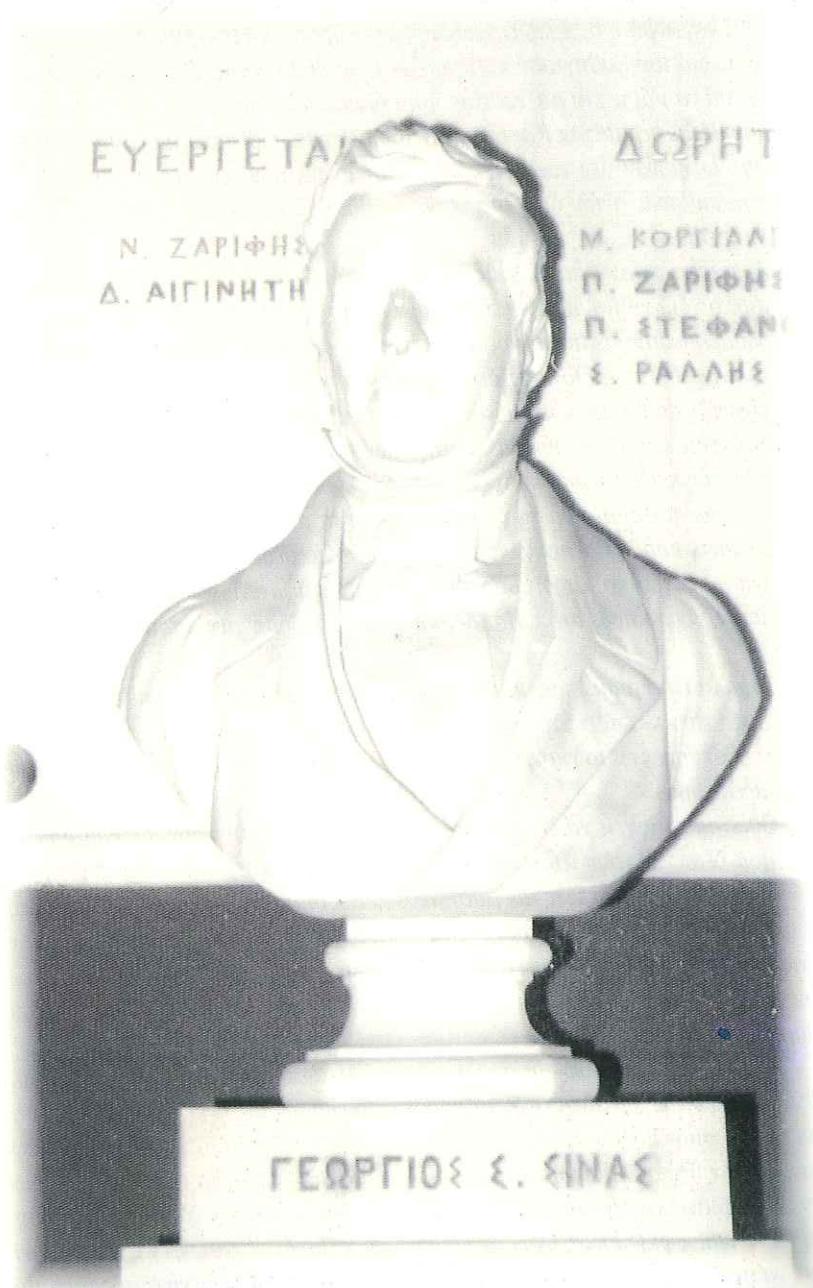
Ἐν ω δοιπόν ήδητον, Μεγαδείσταιε, ο ταπεινής υποομηιούμενος όπι ο κ. Βούρης ικανοποιήθη εις τας προιάσεις του και η υπηρεσία του Αστεροσκοπείου εκανονίσθη επί το τακτικώτερον, αἴφυντα δαμβάνω και προιάσεις και νέας απαιτήσεις παρά του αυτού Καθηγητού διά του υπό στοιχ. Γ' εγγράφου του προς την Πρυτανείαν, αιονύτος.

Τον το να ἔχη το δικαίωμα της προιάσεως και της παύσεως πνν εν τω Αστεροσκοπείων φυλάκων και

Ζον το να διαιρεθή κατ' ίσας δόσεις η δι' αμφοιέρους τους φύλακας του Αστεροσκοπείου ορισθείσα μπναία αντιμιθία κτλ.

Ξενισθείς διά το καινοφανές του πράγματος και διά την προχειρότητα πνν αδ-

δηδοδιαδόχων απαιτοεων του κ. Βούρη, ἐσπενσα διά του Πρυτάνεως ν' απαντήσω ποδύ φιδοφρόνως, εζηγών τους δόγους της μη παραδοχής της προιάσεως περί ίσης διανομής της μισθοδοσίας των φυλάκων και εν μέρει παραδεχόμενος τας παραιτήσεις περί διορισμού και παύσεως αυτών των φυλάκων επί τη αναφορά αυτού του Καθηγητού, όπως και τούτο αποδεικνύεται εκ του υπό στοιχ. Γ' εγγράφου. Άδι' ο κ.

Η προτομή του
ιδρυτή του
Αστεροσκοπείου,
Γεωργίου Σίνα

Βούρης γενόμενος, ως φαίνεται, μάθητον απαυτικός και απόγομος εκ του ππίον
ιρόπον του Υπουργείον και ονδόδινος εκπλιών την ανοχήν αυτού δεν έδιδειψε του να
επαναδάβη τας ανιάς αξιώσεις διά του Πρωτάνεως, όστις διά του υπό στοιχ. Δ' εγ-
γράφον του ανέφερε προς το Υπουργείον, ότι ο ρηθείς Καθηγητής εμμένει ανενδό-
της εις τας προδαβούσας δύο αιτήσεις του.

Ταύτη πάντα, Μεγαλειότατε, ἐπρεπε δικαίως να με εκπλήξωσι, βάθεποντα τον
παράδογον τρόπον του Καθηγητού κ. Βούρη και όμως δεν έδειψα να κάμω και ἀδ-
δας θυσίας μειαχειρίζομενος τον μεν και τον δε διά να τον συμβουλεύσωσι πλα-
γίως ν' αναγνωρίσων τα χρέα της πειθαρχίας. Επραξα και περισσότερον. Τον εμπί-
ννυσα δις διά του Καθηγητού κ. Παπαδάκη, ότι επιθυμώ να τον ομιδήσω προσω-
πικής διά να μάθω και απ' ευθείας, ποία δίκαια παράπονα έχει, και επενέγκω τας
απαιτούμενας θεραπείας. Και όμως είναι απίθανον, αδὲν ουχ ἡπούν αδηθές όπι ο κ.
Βούρης ον μόνον δεν εφάντη έκτοτε μέχρι τούδε, αδὲν έγγραφον επίσημον τον
Υπουργείον προς ανιόν δεν έστερξε να δεχθή, καίτοι αφοράν άδηδο ανικείμενον
της υπηρεσίας.

Αι παρεκτροπάι αίται και ἀδηδαι παραπλήσιαι, πων οποίων τας δεπιομερείας
παραιρέχω διά να μη βαρύνω ἐπι μάθητον την Υ.Μ. επίνεγκον, ως πτο επόμενον, γε-
νικήν παραδυσίαν εις την υπηρεσίαν του Αστεροσκοπείου, διόπι από του Οκτωβρίου
μηνὸς παρεδθ. έτους, πτοι πρό δέκα σχεδόν μηνύν, αστρονομικά εργασίαι πιδέον
δεν γίνονται, αδὲν είναι κλεισμένον το Αστεροσκοπείου, την δε κλείδα βασιάζει ο κ.
Βούρης, ίστε και τας ἔντησίας μειεωροδογικάς παραπήροις εβιάσθην να ανα-
θέσω εις τον κ. Παπαδάκην, μη θέδοντος τον κ. Βούρη να εργασθή και μη επιρέ-
ποντος μηδέ π οημαία να υψοῦται, μηδέ ανιά τα αστρονομικά εργαδεία να τεθύ-
σον εις τον κατάδηπλον ανιών τόπον, και δια τούτο ουδεμία εγένετο, μηδέ δύναται
να γίνη αστρονομική παραπήροις τον εσχάτως επιφανέντος κομήτου, ως αρνηθέ-
ντος τον κ. Βούρη προς τον κ. Παπαδάκην την παράδοσιν πων απαιτούμενων οργά-
νων.

Τοιαύτη κατάστασις πραγμάτων ἐπρεπε δικαίως να γίνη ανικείμενον σπουδαί-
ων επικρίσεων και παρεξήγησεων εκ μέρους του κοινού, πων οποίων π ευθύνη επι-
πίπτει οδόκλητος εις το Υπουργείον, ως μη περιορίζον τας ασυγγνώσιους τον κ. Βού-
ρη παρεκτροπάς.

Οθεν απεδπισθείς να επαναγάγω τον κ. Βούρην εις την οδόν του καθήκοντος,
ενόμισα δέον να φέρω τέδος εις γνώσιν της Υ.Μ. δύνην την αδήθειαν πων διαιτη-
χόντων και να επικαθεοθή τας Βασιλικάς Ανιάς διαταγάς περί τον πρακτέον, διό-
πι ον μόνον εχαδαρώθη εντεδώς π υπηρεσία του Αστεροσκοπείου, αδέδα και σκάν-
δαλον μέγα προυξένποε και είναι φόβος μη το μίασμα τούτο της παρακοής και
της ιδιοτροπίας μεταδοθή και εις ἄδηδους, και τοτε καταστρέφεται εντεδώς π πε-
θαρχία.

Το και' ερέ, αν μοι επειρέπειο παρά της Υ.Μ., δεν ἡθεδον διστάσει να γνωμο-
δοτήσω ταπεινής, όπι είναι ανάγκη προς συφρονισμόν του κ. Βούρη και προς πα-
ραδειγματομόν πανίσ αδηδον να μειαβή π προσωρινή αύτη τον κ. Βούρη διεύθυν-
σοις εις τον επίμον Καθηγητήν της Αστρονομίας και Καθηγητήν των Μαθηματικών
εν τω εν Αθήναις Γυμνασίων κ. Παπαδάκην, νέον ον μόνον κάτοχον της επιογήμης,
αδέδα και δίαν φιλόπονον, ίστε αναδαβήν ούτος την διεύθυνσιν του Αστεροσκοπεί-
ου να τακτοποίηση την υπηρεσίαν ταύτην, επαναδαμιβανομένων ακριβώς πων

αστρονομικών εργασιών, ουμφώνως με τους περιορισμούς του καταστήματος τούτου,
άχρις ο κ. Βούρης επιγνούς τας εδιδείψεις του και μεταμεδηθείς καταστή αξιος της
Βασ. Συγγνώμης της Υ.Μ.

Υποσημειώματα μετά βαθυτάτου σεβασμού

Ο Υπουργός
Σταύρ. Βλάχος

Επιστολή του υπουργού Παιδείας (1852) Στ. Βλάχου στον Οθωνα εναντίον
του Γ. Βούρη. (Από το Γ. Λάιος, δ.π.).

Βιβλιογραφία

- Αιγινήτης Δ., Αστεροσκοπείον Αθηνών. Εισόδια Έκθεσις 1891-1892, Αθήνα, 1892.
- Αιγινήτης Δ., Το έργον μιας Εικοσιπενταετίας (1890-1915), Αθήνα, 1916.
- Κυριαζόπουλος Β., "Η Αστρονομία και η Μετεωροδοξία εις την Εδδάδα επί της Βασιλείας του Θωνού", Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, Τόμος 19ος, Αθήνα, 1969.
- Λάζος Τ., Τα επιοπτικά όργανα του Αστεροοκοπείου Αθηνών, διπλωματική εργασία, ΕΜΠ, 1990.
- Λάιος Γ., Το Αστεροσκοπείον Αθηνών, Αθήνα 1962.
- Μακρής Κ., "Μία μεγάλη μορφή της νεωτέρας Εδδατικής Αστρονομίας", Μνήμη Δημητρίου Αιγινήτου, Αθήνα, 1975, σ. 16-26.
- Ματσόπουλος Ν., "Ιωάννης Παρασκευόπουλος", Αστροναυτική, Νο 12, 1989.
- Ματσόπουλος Ν., Η Αστρονομία στην Σύγχρονη Εδδάδα (1700-2000), Αθήνα, 2000.
- Πλακίδης Σ., Κωτοάκης Δ., *Astronomy in Modern Greece*. Athens, 1978.
- Πλακίδης Σ., "Το Εθνικόν Αστεροσκοπείον Αθηνών και το έργον του (1842-1965)", Τεχνικά Χρονικά, Τευχ. 8, 1969.